

JUSTITIEOMBUDSMANNENS

ÄMBETSBERÄTTELSE,

afgifven vid lagtima riksmötet år 1901;

samt

Tryckfrihetskometerades berättelse.

STOCKHOLM

IVAR HÆGGSTRÖMS BOKTRYCKERI A. B., 1901.

INNEHÅLL.

Justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

	Sid.
Inledning	1
Redogörelse för åtal, anställda mot:	
1) kyrkoherden E. Fredlund, för lagstridig propositionsvägran vid val å kyrkostämman	2
2) häradshöfdingen O. Carlqvist, för utfärdande af särskilda lagfartsexpeditioner för sterbhusdelägare, ehuru gemensam expedition bort för dem utskrifvas	8
3) t. f. kronolänsmannen V. Dryselius och t. f. polisuppsyningsmannen J. Stertman, för det de obehörigen behandlat en person såsom lösdrivare	13
4) komministern C. G. Eckerberg, för det rösträtt å kyrkostämman obehörigen förvägrats en röstgående (forts. från ämbetsber. till 1900 års Riksdag, sid. 33—39)	21
5) borgmästaren J. Pettersson m. fl., i fråga om stämpelbeläggning af boupp-teckning	22
6) kronofogden J. A. Hanson, för felaktigt förfarande såsom utmättningsman ..	28
7) stadsnotarien M. Corin m. fl., för utdömande af rättegångskostnad med lägre belopp, än svarande medgifvit	32
8) häradshöfdingen P. G. Pettersson, för underlåten stämpelbeläggning af stämningar (forts. från ämbetsber. till 1900 års Riksdag, sid. 46—49)	36
9) stadsfogden F. Sturtzenbecher, för vägran att verkställa ett i behörigen bestyrkt afskrift företedt utslag	37
10) borgmästaren E. Swenson m. fl., för vägran att till Kongl. Maj:t insända en af stadsfullmäktige beslutad skrifvelse	39
11) häradshöfdingen C. A. Strandmark, för det en ansökning om lagfart obehörigen blifvit afslagen, m. m. (forts. från ämbetsber. till 1900 års Riksdag, sid. 50—56)	42
12) häradshöfdingen H. Helmertz, för utfärdande af särskilda lagfartsexpeditioner för sterbhusdelägare, ehuru gemensam expedition bort för dem utskrifvas (forts. från ämbetsber. till 1900 års Riksdag, sid. 56—75)	43
Framställningar till Kongl. Maj:t ang. förening af tingslag	46
Redogörelse för utgången af en hos Kongl. Maj:t under år 1899 gjord framställning ang. förening af tingslag	48
Framställning till Kongl. Maj:t ang. resestipendier för praktiska jurister	49
Framställning till Kongl. Maj:t ang. ändringar i väglagen	51
Framställning till Riksdagen i fråga om en mera tidsenlig handläggning af lagfarts- och inteckningsärenden	54
Framställning till Riksdagen ang. förhöjning i den aflöning, som tillkommer vaktmästaren vid justitieombudsmansexpeditionen	64

	Sid.
Ämbetsresan år 1900.....	65
Handlagda klagomål och anställda åtal	66
Ang. lagförklaring enligt 19 § regeringsformen	66
Ang. i bilagan intagna förteckningar öfver Riksdagens skrivelser	67

<hr/>	
Berättelse af komiterade för tryckfrihetens vård	68

Bilaga till justitieombudsmannens ämbetsberättelse.

I. Förteckning på de af Riksdagen år 1900 till Kongl. Maj:t aflåtna skrivelser, jämte anteckningar om de åtgärder, som i anledning af samma skrivelser blifvit under nämnda år vidtagna	71
II. Särskild förteckning på de i förteckningen under I upptagna ärenden, hvilka vid utgången af år 1900 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande	92
III. Förteckning på de genom skrivelser, som vid Riksdagar före år 1900 till Kongl. Maj:t aflåtits, anhängiggjorda ärenden, hvilka vid 1899 års slut voro i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda, jämte uppgifter om den behandling, samma ärenden under år 1900 undergått	96
Tabell, upptagande de af Riksdagen år 1900 till Kongl. Maj:t aflåtna skrivelser	114

TILL RIKSDAGEN.

Till åtlydnad af föreskriften i § 14 af den för Riksdagens justitieombudsman gällande instruktion får jag härmed vördsamt öfverlämna berättelse angående min förvaltning af justitieombudsmansämbetet under

sistförflutna år; och kommer denna berättelse, i enlighet med vedertagen ordning, att till en början innehålla en redogörelse för de mot ämbets- eller tjänstemän för fel eller försummelse i utföningen af ämbete eller tjänst anställda åtal, hvilka under nämnda tid blifvit slutligen afgjorda eller åtminstone i en instans pröfvade.

Lagstridig propositionsvägran vid val å kyrkostämma.

Med bifogande af en afskrift utaf protokollet vid en den 28 januari 1900 hållen kyrkostämma med Järlåsa församling påkallade kaptenen Otto Gripensvärd i en hit ingifven klagoskrift min ämbetsåtgärd i anledning däraf, att vid då företaget val af en ledamot i församlingens kyrko- och skolråd, därvid till erhållande af berörda uppdrag föreslagits två personer, Carl Ohlson i Hemmingsbo och A. J. Eriksson i Brygggarbo, stämmans ordförande, kyrkoherden Erik Fredlund, vägrat framställa proposition på val af Eriksson samt till stöd för denna sin vägran åberopat dels 22 § i 1862 års kyrkostämmoförordning dels ock den omständigheten, att Eriksson vore styrelseledamot i den s. k. friförsamlingen i Järlåsa, hvarefter Ohlson förklarats vald. Härom anfördes i klagoskriften vidare, bland annat:

Kyrkoherden Fredlunds förfarande att vägra framställa proposition å val af en i laga ordning föreslagen samt till befattningen fullt valbar och dessutom synnerligen lämplig person ansåge klaganden vara uppenbarligen olagligt, och då Eriksson blifvit af klaganden vid kyrkostämman föreslagen, samt, efter hvad klaganden sedermera förspört, flere bland de å stämman närvarande önskat rösta på honom, hade Fredlunds åtgärd på ett betänkligt sätt kränkt klagandens och deras rätt. Det åberopade lagrummet innehölle icke något stadgande i fråga om de omständigheter, som kunde utgöra hinder för en person att inväljas i kyrko- och skolråd, utan bestämmelser härom återfunnes endast i 24 §; och att icke något af de i sistnämnda paragraf uppräknade fallen nu föreläge, vore ostridigt. Huruvida en föreslagen person vore för den ifrågavarande befattningen lämplig eller icke, tillkomme ej ordföranden utan församlingen att afgöra. Det skulle uppenbarligen leda till de betänkligaste konsekvenser, om det tillätes ordföranden på en kyrkostämma att af egen maktfullkomlighet och af godtycke så inverka på valet, att den person, som *han* ansåge lämplig, förklarades vald, men en annan, som vore ordföranden misshaglig, ej ens komme under omröstning. I det nu föreliggande fallet förhölle det sig så, att Ohlson vore Fredlunds egen

arrendator, under det att Eriksson tillhörde den s. k. frireligiösa rörelse, som af åtskilliga bland statskyrkans konservativa präster bekämpades. Hvad denna rörelse anginge, så bestode densamma inom Järlåsa socken däri, att en del församlingsbor, hvilka med sammanskjutna medel bekostat uppförande af ett litet bönehus, stundom samlades där till gemensamma andaktsöfningar och åhörde religiösa föredrag, antingen af någon bland dem själfva eller af någon särskildt anmodad och af dem omtyckt predikant. Dessa sammankomster, där icke på något sätt eller under någon form vilseförande eller ens från den evangelisk-lutherska bekännelsen i något afseende afvikande läror predikades, hade föranledts af medlemmarnes religiösa behof af något annat eller mera, än hvad den officiella gudstjänsten förmådde gifva, hälst som ombyte af predikant i kyrkorna på landet — i olikhet med hvad som skedde i städerna — endast undantagsvis ägde rum. Att medlemmarne i denna religiösa sammanslutning tillhörde svenska statskyrkan, vore själfklart, och ett angående Eriksson utfärdadt, klagoskriften bilagdt utdrag af Järlåsa församlingsbok utvisade därjämte, att Eriksson åtnjöte medborgerligt förtroende, ägde tillträde till nattvarden m. m. Dessutom ville klaganden, ehuru det måhända icke inverkade på sakens bedömande, upplysa, att Eriksson vore en allmänt aktad och förständig, varmt religiös och för skolväsendet intresserad man, som många församlingsbor lifligt önskade invälja i kyrko- och skolrådet. Af hvad klaganden sålunda anfört framginge, att kyrkoherden Fredlund saknat laga skäl för sin vägran att framställa proposition å Eriksson till kyrko- och skolrådsledamot samt följaktligen gjort sig skyldig till tjänstefel; och yrkade klaganden, att Fredlund måtte härför ställas under åtal.

Den klagoskriften vidfogade protokollsafskriften, hvilken blifvit af kyrkoherden Fredlund till riktigheten bestyrkt, var i den del, hvarom här är fråga, af följande lydelse:

»§ 2. Till ledamot af kyrko- och skolrådet efter hr Gustaf Högstedt, som på grund af afflyttning från församlingen afsagt sig uppdraget, valdes för återstoden af hr Högstedts tid, eller 3 år, hr Carl Ohlson å Hemmingsbo.

Lägenhetsägaren A. J. Eriksson i Bryggarbo blef äfven föreslagen till ledamot af kyrko- och skolrådet. Men ordföranden ansåg sig med stöd af kongl. förordn. om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862, § 22, hvilket lagrum upplästes, förhindrad att framställa proposition på val af Eriksson, alldenstund han, hvilket stämmans ledamöter hade sig bekant, vore styrelseledamot i den s. k. friförsamlingen härstädes.

Kapten Otto Gripensvärd anmälde sin reservation.»

På sätt i klagoskriften angifvits, hade jämväl bilagts ett utdrag af Järlåsa församlingsbok, och var detta utdrag så lydande:

»Att lägenhetsägaren Anders Johan Eriksson från Brygggarbo, född den 9 februari 1854 (femtiofyra) i Järlåsa församling af Upsala län, äger godkänd kristendomskunskap, är till nattvardens begående oförhindrad, åtnjuter medborgerligt förtroende, betygar, Järlåsa församling i Upsala län den 19 februari år 1900.

Erik Fredlund,
Kyrkoherde.»

Genom ofvan intagna protokollsutdrag hade i ärendet blifvit behörigen styrkt, att kyrkoherden Fredlund i förevarande fall ansett sig med förment stöd af 22 § i gällande förordning angående kyrkostämma m. m. kunna vid val af ledamot i församlingens kyrko- och skolråd vägra proposition på val af en föreslagen person, af det uppgifna skäl allenast att han vore styrelseledamot i en frireligiös församling. På sätt klaganden erinrat, innehåller emellertid det åberopade lagrummet icke några bestämmelser om valbarhet, hvarom erforderliga föreskrifter lämnats i 24 § af förordningen. Stadgandena i 22 § angifva allenast kyrkorådets och skolrådets åligganden. Bland kyrkorådets där uppräknade åligganden ingår att upptaga frågor om, bland annat, försummelse af gudstjänsten äfvensom att vaka däröfver, att spridande af vilseförande läror må, så vidt möjligt är, förekommas, samt kyrklig tvedragt och söndring förhindras. Med hänsyn härtill torde Fredlund i den af klaganden till ledamot föreslagnes ställning till den frireligiösa församlingen inom socknen hafva för sin del funnit anledning att betrakta honom såsom för det ifrågasatta uppdraget mindre lämplig. Men att på grund af en dylik personlig uppfattning egenmäktigt ingripa i valhandlingen, genom att förhindra den behörigen föreslagne att komma under omröstning, fann jag innefatta ett så betänkligt våldförande af kyrkoförsamlingens fria beslutanderätt, att någon giltig ursäkt därför enligt min tanke icke kunde anföras.

För hvad kyrkoherden Fredlund sålunda brutit i sitt ämbete stälde jag honom därför, jämlikt 5 § i lagen om straff för ämbetsbrott af präst och om laga domstol i sådana mål den 8 mars 1889, under åtal inför domkapitlet i Upsala, med yrkande att Fredlund måtte dömas till det ansvar, som i nämnda lagrum är stadgadt, och domkapitlet funne hans ifrågavarande ämbetsbrott förskylla.

I anledning af detta åtal inkom kyrkoherden Fredlund till domkapitlet med förklaring, däri han anförde, bland annat,

att enligt § 23 af förordningen om kyrkostämma m. m skola till ledamöter af kyrkorådet utses »för gudsfruktan och nit kände män»;

att med uttrycket »för gudsfruktan kände män» måste afses endast personer, som ställa sig kyrkolagens föreskrifter i detta hänseende till efter rättelse, hvarjämte med »nit» i kyrkostämmoförordningens mening endast kunde förstås nit om kyrkans och kyrkoförsamlingens bästa;

att ofvanbemänte Eriksson, hvilken i minst 13 år underlåtit att begå nattvarden, icke kunde i kyrkolagens mening vara känd för gudsfruktan, hvarförutom han, i stället för att visa nit i kyrkostämmoförordningens mening, gjort sig allmänt känd såsom nitisk befordrare af den s. k. friförsamlingens sak;

samt att Eriksson befunne sig i den tvetydiga ställningen, att han formelt kvarstode i svenska kyrkan, under det att han gjorde sitt bästa för att motarbeta hennes gudstjänstliga lif och ordningar, för hvilka han såsom ledamot af kyrkorådet skolat verka, samt befrämjade den tvedrägt och söndring, han enligt 22 § i förordningen om kyrkostämma skolat förekomma.

Domkapitlet meddelade den 2 maj 1900 i målet utslag, däri domkapitlet yttrade: Ehuru kyrkoherden Fredlund icke kunde anses hafva ägt laga skäl för sin vägran att vid det å kyrkostämma med Järlåsa församling den 28 januari 1900 hållna val af kyrkoråds- och skolrådsledamot framställa proposition på val af den i behörig ordning föreslagne A. J. Eriksson i Brygggarbo, hvarför ock domkapitlet på anförda besvär öfver valet upphäfft detsamma såsom icke i laga ordning tillkommet; likväl och som Fredlunds berörda förfarande, med afseende å hvad han i sin förklaring upplyst och till sitt försvar anført rörande den föreslagnes kvalifikationer med hänsyn till kyrkostämmoförordningens fordran på gudsfruktan och nit, icke syntes domkapitlet innefatta sådant oförstånd i ämbetet, att laga ansvar därför kunde honom ådömas, funne domkapitlet den af mig emot Fredlund väckta ansvarstalan icke kunna bifallas^{*)}.

*) En af domkapitlets i beslutet deltagande ledamöter anförde till protokollet följande:

»Såvida föreskriften i § 23 af kongl. förordningen den 21 mars 1862 om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd, att ledamöter i kyrkorådet skola vara 'för gudsfruktan och nit kände män', icke skall betraktas såsom en tom bokstaf utan verkligen betyda hvad orden med all önskvärd tydlighet utsäga, så torde väl icke en person, som, ehuru berättigad till H. H. nattvard, enligt kyrkoböckernas och eget vittnesbörd under mer än

Ehuru domkapitlet sålunda fann Fredlund icke kunna i målet ådömas ansvar, ansåg sig emellertid domkapitlet hafva anledning att, med afseende å hvad i målet förekommit och då Fredlund saknat laga skäl för sin vägran att framställa proposition på val af Eriksson till ledamot af kyrko- och skolrådet, förständigiga Fredlund att för framtiden taga sig till vara för dylikt förfarande; hvilket förständigande enligt särskildt beslut af domkapitlet skulle meddelas Fredlund genom utdrag af domkapitlets protokoll.

Med den utgång, åtalet genom domkapitlets utslag erhållit, fann jag mig så mycket mindre kunna åtnöjas, som den af kyrkoherden Fredlund till domkapitlet afgifna förklaringen enligt min uppfattning hvarken i ofvan anförda delar eller i öfrigt innehöll skäl eller faktiska upplysningar af beskaffenhet att i någon mån rättfärdiga eller ursäkta hans ifrågakomna, äfven af domkapitlet såsom obehörigt betecknade förfarande.

I protokollet vid kyrkostämman hade kyrkoherden Fredlund såsom skäl för sin vägran att framställa proposition på val af Eriksson åberopat 22 § i kyrkostämmoförordningen. I sin förklaring åter hade Fredlund hufvudsakligen hänfört sig till 23 § i samma förordning, hvarest såsom en åt den väljande kyrkoförsamlingen af lagstiftaren lämnad anvisning uttalas, att ledamöterna af kyrkorådet böra vara för gudsfruktan

---

ett tiotal af år försummat att göra bruk af detta nådemedel och, långt ifrån att ådagalägga något som hälst nit om svenska kyrkans syften, tvärtom gjort sig känd för separatistiska och kyrkofientliga sträfvanen, kunna anses motsvara det väsentligaste kompetensvilkoret för en kyrkorådsledamot, som kyrkostämmoförordningen föreskrifver, nämligen att vara känd 'för gudsfruktan och nit'. Antaget, att en sådan person i trots af nämnda kongl. förordnings anförda stadgande invaldes i kyrkorådet, är för öfrigt svårt att förstå, huru han skulle kunna verksamt bidra att fullgöra åtskilliga viktiga kyrkorådets förpligtelser, till hvilka, bland annat, enligt sagda kongl. förordnings § 22 hörer 'att vaka däröfver, att spridande af vilseförande läror må, så vidt möjligt är, förekommas, samt kyrklig tve- drägt och söndring förhindras; samt att vårda kyrkans angelägenheter'.

Enligt hvad handlingarna i det nu föreliggande målet upplysa, hade icke heller den vid kyrkostämma med Järlåsa församling den 28 januari 1900 till ledamot i kyrkorådet föreslagne Eriksson uppfyllt kyrkostämmoförordningens rätt förstådda kraf på en kyrkorådsledamot, sådana de uttryckas i nämnda kongl. förordnings § 23, jämförd med § 22. Ehuru den sålunda föreslagne, enligt mitt förmenande, realiter icke var valbar, anser jag emellertid icke håller kyrkoherden Fredlund hafva formelt riktigt förfarit, då han vägrade att framställa proposition på det ifrågavarande förslaget, alldenstund gällande lag och författningar icke tillerkänna en kyrkostämмоordförande en dylik rätt.

Då emellertid kyrkoherden Fredlund icke saknat reela skäl för sitt tillvägagående, finner jag mig i likhet med domkapitlets öfrige ledamöter sakna tillräckliga skäl att ådöma honom straffpåföljd enligt lagen om ämbetsbrott af präst.»

och nit kände män. Egenskaperna gudsfruktan och nit, hvilka Fredlund velat fränkänna Eriksson, äro emellertid af den art, att de undandraga sig hvarje pröfning eller fastställande af en offentlig myndighet. Där- emot kan förvisso en ledamot af en väljande församling låta sig vid ett val bestämmas af sin personliga öfvertygelse om dylika egenskapers befintlighet eller obefintlighet hos en föreslagen person.

I enlighet härmed kunde jag icke af kyrkoherden Fredlunds förklaring hämta någon anledning att frångå den mening, jag redan vid åtalets anhängiggörande uttalat, eller att Fredlund, genom att obehörigen och egenmäktigt ingripa i valhandlingen, på ett betänkligt sätt våldfört kyrkoförsamlingens fria beslutanderätt.

Då jag sålunda fann mig ej kunna låta vid domkapitlets ifrågavarande utslag förblifva, hade jag därtill ännu ett skäl. I det lagrum, enligt hvilket i åtalet yrkats ansvar å Fredlund, stadgas såsom straff för vissa ämbetsbrott af präst varning, mistning af ämbetet på viss tid eller afsättning. För min del hade jag ansett den lindrigaste af dessa straffarter, eller varning, vara den, som i förevarande mål bort tillämpas. Domkapitlet åter hade ansett, att icke något ansvar alls kunnat Fredlund ådömas, och därför ogillat åtalet. Emellertid hade domkapitlet ej kunnat undgå att finna, ej mindre att Fredlund i förevarande hänseende förfarit felaktigt, hvilket ock blifvit af domkapitlet i dess utslag utsagdt, än äfven att berörda felaktiga förfarande varit af sådan beskaffenhet, att det måst medföra åtminstone någon påföljd för Fredlund. Och domkapitlet hade därför, med erinran att Fredlund saknat laga skäl för den anmärkta åtgärden, förständigat honom att för framtiden taga sig till vara för dylikt förfarande. Ett sådant förständigande kan visserligen betraktas såsom varande i viss mening en varning, men det skiljer sig i ett väsentligt hänseende från den varning, som af mig ifrågasatts, nämligen däri att förständigandet ej har karaktären af straff. Skulle det blifva vedertaget att i anledning af anställda åtal gifva felande präster dylika förständiganden i stället för de i lagen om straff för ämbetsbrott af präst föreskrifna varningar, skulle därigenom i själfva verket tillskapas en af lagen ej känd påföljd för förseelser af präst, och det vore att befara, att berörda förfarande komme att anlitas såsom en utväg i sådana fall, då vederbörande af vissa hänsyn ej gärna ville ådöma den felande prästen det straff, hans brott enligt gällande lag rätteligen förskylt.

På grund häraf anmodade jag advokatfiskalen vid Svea hofrätt att i hofrätten anföra besvär öfver domkapitlets ifrågavarande utslag, och

skulle advokatfiskalen därvid å kyrkoherden Fredlund yrka ansvar enligt det hos domkapitlet i sådant hänseende åberopade lagrum.

De besvär, advokatfiskalen i enlighet härmed i målet anført, äro för närvarande beroende på hofrättens pröfning.

Utfärdande af särskilda lagfartsexpeditioner för sterbhusdelägare, ehuru gemensam expedition bort för dem utskrifvas.

Sedan jag vid granskning af de senare årens lagfartsprotokoll från Västmanlands östra domsaga iakttagit, att domsagans häradsrätt vid rättegångstillfällen, då numera häradshöfdingen i Sunnerbo härads domsaga O. Carlqvist fört ordet i rätten, i flera fall beviljat lagfart under särskilda paragrafer i protokollet, oaktadt gemensam expedition enligt 11 § 2 momentet af förordningen angående expeditionslösen syntes hafva bort meddelas, företog jag i ändamål att utröna, huruvida och i hvilken mån berörda expeditionssätt af häradshöfdingen Carlqvist fortfarande blifvit användt, vid besök i Jönköping under ämbetsresan år 1899 granskning af åtskilliga utaf de i hofrättens arkiv förvarade renoverade lagfartsprotokollen från Sunnerbo härads domsaga. Därvid fann jag anledning fästa min uppmärksamhet vid här nedan upptagna sju fall, för hvilka redogörelse lämnas i den ordning, hvori de vid häradsrätten förekommit.

1. Vid arfskifte den 18 november 1895 efter Lars Nilssons i Torpa hustru Bengta Nilsson, hvilken vid sitt frånfalle efterlämnat såsom sterbhusdelägare, jämte sin bemänte man, tre barn, bland dem dottern Hanna Larsdotter, gift med Per Alfred Salomonsson i Torpa, blef den i boet efter Bengta Nilsson befintliga fastigheten ^{39/224} mantal Torpa med undantag af afsöndrad jord emellan sterbhusdelägarne sålunda fördelad, att änklungen i giftorätt bekom ^{39/448} mantal af hemmanet samt ett hvart af makarnes barn i arf erhöll ^{39/1344} mantal däraf. Genom samma dag upprättadt köpebref försålles till Hanna Larsdotter och Per Alfred Salomonsson de andelar af fastigheten, som vid arfskiftet tillfallit den förstnämndas fader och syskon. När sedermera lagfart den 14 januari 1896 söktes på grund af arfskiftet och köpebrevet, beviljade häradsrätten lagfart under fem särskilda paragrafer i protokollet för Lars Nilsson å dennes giftorättsandel, för ett hvart af makarnes barn å dess ärfda lott samt för Hanna Larsdotter och hennes man å de af dem inköpta andelarne.

2. Sedan Sven Nilsson från Sjuhult afidit, efterlämnande såsom sterbhusdelägare sin efterlevande änka Ingjerd Pålsson samt åtta barn, företogs den 28 mars 1895 skifte å boets fastighet $\frac{5}{32}$ mantal Sjuhult n:r 1. Fastigheten blef därvid emellan sterbhusdelägarne sålunda fördelad, att änkan i giftorätt tillades $\frac{5}{64}$ mantal, och ett hvart af barnen i arf erhöll $\frac{5}{512}$ mantal. Genom samma dag upprättadt köpebref tillhandlade sig Ingjerd Pålsson samtliga barnens andelar af fastigheten, eller tillhopa $\frac{5}{64}$ mantal däraf. Sedan därefter fångeshandlingarna för vinnande af lagfart den 6 maj 1896 ingifvits till häradsrätten, meddelade denna lagfart under tio särskilda paragrafer i protokollet för Ingjerd Pålsson å hennes giftorättsandel, för samtliga barnen å deras ärftda lotter samt för Ingjerd Pålsson vidare å de andelar, hon tillhandlat sig.

3. Emerentius Johanssons hustru Maria Gustafva Jonasdatter afled den 12 januari 1895, efterlämnande såsom sterbhusdelägare sin bemälte man samt fyra barn, och förrättades arfskifte efter henne den 27 januari 1896. Därvid blef boets fastighet $\frac{13}{64}$ mantal Risa n:r 1 emellan sterbhusdelägarne sålunda fördelad, att Emerentius Johansson erhöll $\frac{13}{128}$ mantal i giftorätt, samt ett hvart af makarnes barn i arf tilldelades $\frac{13}{512}$ mantal. Vid auktion den 31 mars 1896 å barnens andelar i fastigheten, tillhopa $\frac{13}{128}$ mantal, inropades dessa af Emerentius Johansson. Sedan lagfart å fången den 5 oktober 1896 söktes vid häradsrätten, meddelade denna lagfart under sex särskilda paragrafer i protokollet för Emerentius Johansson å hans giftorättsandel, för ett hvart af barnen å dess arfslott samt slutligen för Emerentius Johansson å den del af fastigheten, han inköpt från barnen.

4. Efter Peter Anderssons i Skararp hustru Gustafva Jonasdatter, hvilken afidit den 22 oktober 1875, förrättades arfskifte den 16 april 1877. Därvid delades en i boet befintlig fastighet $\frac{1}{4}$ mantal Skararp Östregård n:r 3 emellan sterbhusdelägarne sålunda, att Peter Andersson däraf i giftorätt tillades $\frac{1}{8}$ mantal, och återstående $\frac{1}{8}$ mantal lika fördelades emellan makarnes fyra barn, bland dem sonen Sven Elof Petersson. Genom köpebref den 8 januari 1897 tillhandlade sig sedermera Sven Elof Petersson, jämte andra fastigheter, de andelar af hemmanet Skararp Östregård n:r 3, hvilka vid ofvannämnda arfskifte tilldelats hans fader och syskon. Vid häradsrätten söktes lagfart å fången den 20 januari 1897, därvid under sex särskilda paragrafer i protokollet meddelades lagfart å änkingens giftorättsandel, å barnens ärftda lotter samt å de af Sven Elof Petersson inköpta fastigheterna.

5. Vid arfskifte den 5 mars 1897 efter Anders Gustaf Jonassons

hustru Emma Gustafsdotter blef den i boet befiutliga fastigheten ^{235/4096} mantal Replösa Norregård n:r 1 emellan hennes sterbhusdelägare sålunda fördelad, att änklungen i giftorätt erhöill hälften af fastigheten, eller ^{235/8192} mantal, hvarjämte andra hälften lika fördelades emellan makarnes tre barn. Genom köpebref af samma dag som arfskiftet tillhandlade sig Anders Gustaf Jonasson barnens andelar. Sedan lagfart å fången den 15 mars 1897 söktes vid häradsrätten, meddelade denna lagfart under fem särskilda paragrafer i protokollet för änklungen å hans giftorättsandel, för ett hvart af barnen å dess arfslott samt slutligen å de från barnen inköpta andelarne.

6. Sedan vid arfskifte den 12 januari 1892 efter Gustaf Nilsson boets fastighet $\frac{1}{16}$ mantal Ålhult n:r 1 blifvit emellan hans sterbhusdelägare, änka och fyra barn, bland dem sonen Nils Viktor Gustafsson, sålunda fördelad, att änkan i giftorätt bekommit $\frac{1}{32}$ mantal af hemmanet, samt ett hvart af barnen i arf erhöillit $\frac{1}{128}$ mantal däraf, tillhandlade sig Nils Viktor Gustafsson moderns och syskonens andelar. Den 10 maj 1897 söktes vid häradsrätten lagfart å berörda fång, och beviljades därvid lagfart under fem särskilda paragrafer i protokollet å den änkan i giftorätt tillagda delen af fastigheten samt å barnens ärfda lotter däraf. Beträffande åter köpet meddelade häradsrätten det beslut, att enär den åberopade köpehandlingen icke utmärkte, att köpeskillingen blifvit betald, kunde lagfart icke beviljas, utau förklarades ansökningen hvilande i afbidan på undanrödjande af det hinder, som mött för lagfarts beviljande.

7. Den 10 maj 1897 söktes vid häradsrätten lagfart dels för affidne Nils Johanssons från Skrubberyd fem barn, bland dem sonen Axel Nilsson, å dem i arf efter deras fader tillfallna andelar af boets fastighet $\frac{1}{8}$ mantal Skrubberyd n:r 1, hvilken emellan bemälta syskon lika fördelats, dels ock för Axel Nilsson och hans hustru å $\frac{1}{10}$ mantal af hemmanet, utgörande de öfriga syskonens andelar, som makarne tillhandlat sig. I anledning af ansökningen meddelade häradsrätten under fem särskilda paragrafer i protokollet lagfart å arfslotterna samt under en sjetta paragraf lagfart å de köpta andelarne.

I samtliga här ofvan upptagna fall hade, såvidt jag kunde finna, laga skäl saknats att utfärda särskilda expeditioner för de säljande sterbhusdelägarne, och infortrade jag i anledning däraf yttrande från häradshöfdingen Carlqvist, hvilken varit ordförande i häradsrätten vid de tillfällen, då ifrågavarande lagfartsärenden handlagts, samt följaktligen var ansvarig för samma ärendens behandling vid häradsrätten och sättet för utfärdandet af expeditioner i dem.

I afgifven förklaring anförde häradshöfdingen Carlqvist hufvudsakligen följande:

Af förordningen angående expeditionslösen lydde 11 § i den del, hvarom här kunde vara fråga, sålunda: »Söka sterbhusdelägare eller testamentstagare lagfart å fast egendom, som dem i giftorätt, arf eller testamente tillfallit, och varder å samma rättegångsdag lagfart jämväl sökt å *senare fång*, hvarigenom egendomen i *dess helhet* öfvergått till en eller flere af delägarne eller till ny ägare, — — skall i förstnämnda ärende gemensam expedition för sterbhusdelägarne eller testamentstagarne utfärdas, — —». Efter ordalagen i paragrafen vore det sålunda endast i det fall, att egendomen i *dess helhet genom det senare fånget* öfvergått till en eller flere af sterbhusdelägarne, som gemensam expedition för sterbhusdelägarne å arfsfånget skulle utfärdas. Detta vore emellertid icke händelsen i de af mig anmärkta ärendena, ty i det här ofvan under 1 upptagna fallet hade lagfart sökts först för Lars Nilsson och hans tre barn å de andelar, som de enligt arfskifte erhållit efter Lars Nilssons afidna hustru, samt därefter för dottern Hanna Larsdotter och hennes man å de Lars Nilsson och Hanna Larsdotters syskon i boet efter Lars Nilssons hustru tillskiftade andelar af fastigheten, som Hanna Larsdotter och hennes man inköpt. Den i boet efter Lars Nilssons hustru befintliga fastigheten hade således icke genom det senare fånget i *sin helhet* öfvergått till Hanna Larsdotter och hennes man, utan till Hanna Larsdotter hade den öfvergått till $\frac{1}{6}$ genom det förra fånget, eller arfskiftet, och till $\frac{3}{6}$ genom det senare fånget, eller köpet från fadern och två syskon. Enahanda vore förhållandet i de öfriga anmärkta lagfartsärendena. Öfverensstämde alltså icke den af mig förutsatta tolkningen med ordalydelsen i paragrafen, så kunde möjligen tänkas, att en sådan tolkning varit af paragrafens författare afsedd. Men icke ens detta torde vara händelsen. Ifrågavarande stadgande tillkom i anledning af en i Riksdagens Andra kammare väckt motion, i hvilken tydliggen utsades, att fastigheten skulle säljas af alla sterbhusdelägarne gemensamt, samt lagfart såväl för dem som för nye ägaren sökas samtidigt, för att gemensam lagfart för sterbhusdelägarne skulle meddelas. Anledningen till denna motion syntes hafva varit, att lagfart icke beviljades på grund af bouppteckning, för det fall att sterbhusdelägare gemensamt sålt, utan arfskifte fordrades. Lagutskottet däremot gjorde en formulering af paragrafen, enligt hvilken lagfart jämväl i sådana fall som förevarande skulle meddelas gemensamt för sterbhusdelägarne. Detta gillades ej utaf Riksdagen, utan antogs i stället en skrivelse till Kongl. Maj:t, hvari hemställdes, att erforderliga åtgärder måtte vidtagas, i syfte att

sterbhusdelägare, de där *gemensamt* afhändt sig dem genom giftorätt eller arf tillfallen fastighet, och hvilkas laga åtkomst därtill måste, innan lagfart finge nye ägaren beviljas, vara genom lagfart bekräftad, måtte å fastigheten kunna undfå lagfart, utan att särskildt protokollsutdrag och särskildt lagfartsbevis behöfde af hvarje sterbhusdelägare för hans andel lösas.

* * *

Den utläggning, härads höfdingen Carlqvist tilltrott sig kunna gifva åt ifrågavarande lagrum, fann jag vara uppenbarligen stridande mot lagrummets både ordalydelse och tydliga mening. Såvidt domstolarnes praxis i förevarande hänseende kommit till min kunskap, har icke håller en dylik tolkning förut förfäktats. Med den åsigt, Carlqvist sökt göra gällande, kommer man till det föga tillfredsställande resultatet, att hela första leden af det i lagrummet lämnade alternativa stadgandet, den nämligen, som afses med orden »en eller flere af delägarne», icke skulle hafva någon som helst betydelse, hvilket naturligen är orimligt. Angående de slutsatser, Carlqvist velat draga af den behandling, frågan om gemensamma lagfartsexpeditioner undergått i Riksdagen, är att märka, att ordalagen i Riksdagens skrifvelse helt allmänt omförmält en föreskrift om gemensam lagfartsexpedition för säljande sterbhusdelägare, utan att därvid någon skilnad gjorts emellan de fall, då köparen varit en oskyld person, och dem, då köparen själf vid arfskifte erhållit andel i sterbhusets fastighet.

I enlighet med hvad jag anfört ansåg jag, att härads höfdingen Carlqvist i de anmärkta fallen, i hvilka särskilda lagfartsexpeditioner af vederbörande sökande icke blifvit begärda, obehörigen åsidosatt gällande föreskrifter om meddelande af gemensamma expeditioner, och detta hans åtgörande innefattade enligt min mening ett så mycket betänkligare fel i ämbetet, som därigenom de sökande måst vidkännas onödiga kostnader, hvilkas belopp till stor del kommit Carlqvist själf till godo. Jag uppdrog fördenskull åt advokatfiskalen vid Göta hofrätt att inför hofrätten i laga ordning anhängiggöra och utföra åtal emot Carlqvist för hvad han i förevarande hänseende låtit komma sig till last, därvid advokatfiskalen borde å Carlqvist yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

På det åtal, som till följd häraf af advokatfiskalen anställdes emot härads höfdingen Carlqvist, meddelade hofrätten utslag *den 11 maj 1900*. Hofrätten utlät sig däri: Enär Carlqvist, som i egenskap af ordförande

i häradsrätten handlagt ofvan uppräknade sju ärenden, i dem utfärdad särskild expedition för hvarje sterbhusdelägare, oaktadt begäran i sådant hänseende icke blifvit framställd; men i hvarje af sagda ärenden, jämlikt 11 § i förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883, enligt detta lagrums lydelse i kongl. kungörelsen den 16 december 1887, gemensam expedition för samtliga sterbhusdelägarne bort utfärdas, pröfvade hofrätten rättvist att, jämlikt 25 kapitlet 17 § och 4 kapitlet 3 § strafflagen, döma Carlqvist för det oförstånd i domareämbetets utöfning, hvartill han sålunda gjort sig skyldig, att böta 150 kronor.

Den mening, hofrättens utslag innehåller, omfattades utaf fyra af hofrättens i beslutet deltagande ledamöter. En ledamot var från beslutet skiljaktig och yttrade, att han, på de af pluraliteten anförda skäl och med stöd af 25 kapitlet 17 § strafflagen, dömde Carlqvist för en hvar af de sju felaktiga åtgärder, hvartill han i de i målet omförmälta sju fall gjort sig skyldig, att böta 25 kronor eller tillhopa 175 kronor.

I hofrättens utslag har häradshöfdingen Carlqvist sökt ändring genom besvär, hvilka äro på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Obehörig behandling såsom lösdrivvare.

Sedan till min kunskap kommit, att norske undersåten, arbetaren B. Larsen Tynæs från Nacka blifvit såsom lösdrivvare anhållen och till Konungens befallningshafvande i Västernorrlands län öfverlämnad, infordrade jag, då de för mig tillgängliga upplysningar om anledningen till Tynæs' anhållande syntes gifva vid handen, att giltiga skäl för att underkasta honom behandling såsom lösdrivvare icke förelegat, från Konungens befallningshafvande samtliga handlingar i målet. Af dessa handlingar inhämtade jag hufvudsakligen följande.

Den 7 juni 1899 ankom till t. f. kronolänsmannen i Timrå distrikt Victor Dryselius en så lydande skrifvelse:

»Till herr kronolänsmannen V. Dryselius.

Norske undersåten B. Tynæs, hvilken sedan januari månad 1897 till den 6 april 1899 arbetat vid Nacka sågverk, blef genom de oegentligheter, som då kom att uppstå mellan arbetare och arbetsgivare, afskedad från verket, och har Tynæs sedan dess ej haft något arbete.

Tynæs, som är medlem af arbetarefackföreningen, synes för den allmänna ordningen och säkerheten vådlig, emedan han vid olika tider och ställen söker att dels under hot och dels under goda förespeglingar

få fredliga arbetare att upphöra med sina arbeten och sluta sig till och bli medlemmar af fackföreningen.

Under den tid, Tynæs varit här, har han ej varit mantals- eller skattskrifven och således ej betalt några kronoutskylder. Tynæs har uppgifvit sig vara född den 10 mars 1856 i Tillands s:n, Søndre-Trondhjem, Norge, har varit gift, men enligt påstående skall hustrun vara död.

I anledning af detta, och då Tynæs ej synes vilja ärligen försörja sig samt på samma gång förer ett sådant lefnadssätt, att fara däraf kan uppstå för den allmänna ordningen och säkerheten inom samhället, blef han anhållen för att, om skäl fanns, öfverlämnas till Konungens befallningshafvande i länet, och framställes, att Tynæs måtte hemsändas till sin hemort och behandlas enligt lag och förordningar.

Nacka och Alnö den 7 juni 1899.

Jonas Stertman,
t. f. polisuppsyningsman.»

I anledning af denna skrifvelse instälde sig t. f. kronolänsmannen Dryselius samma dag i Nacka samt höll där, i närvaro af t. f. polisuppsyningsmannen Stertman och inspektoren Albert Dahlmark, förhör med Tynæs; och var det af Dryselius vid berörda förhör hållna protokoll af följande lydelse:

»Protokoll, hållet vid polisförhör, hvarom nedan förmäles, i Nacka den 7 juni 1899.

S. D. Sedan från t. f. polisuppsyningsmannen i Nacka Jonas Stertman till mig inkommit en skrifvelse af följande innehåll, se Bil. 1, instälde jag mig i Nacka och anställde, i närvaro af bemälda Stertman och inspektoren Albert Dahlmark, därstädes förhör med i skrifvelsen angifne och af Stertman nu anhållne B. Tynæs.

På särskilda frågor uppgaf nu denne, att hans fullständiga namn vore Bastian L. J. Larsen Tynæs, samt att han vore född den 10 mars 1856 i Søkkelven, Bomsdals amt i Norge, af föräldrarne Lars Olsen Tynæs och dennes hustru Mads Berntsdotter, hvilka båda nu lefva; att han konfirmerats i Søkkelvans socken den 4 december 1870; att han stannat i föräldrahemmet, Tynæs, till 1880; att han därefter haft anställning å Laxåviks sågverk till år 1885; att han därpå flyttat till Storvik, Sonsta socken, Søndre-Trondhjems amt, hvarest han inköpt en torplägenhet, som han ännu innehar; att han första gången kommit öfver till Sverige 1889, då han fått anställning vid Trångsvikens sågverk i Jämtland, hvilken anställning emellertid varat endast sommartiderna intill år 1896; att han under vintrarne bott hemma i Storvik

och jämväl en och annan sommar; att han år 1896 begifvit sig från Trångsviken till Kubikenborgs sågverk i Sköns socken, hvarest han haft anställning till den 9 januari 1897; att han efter denna tid, med undantag af kortare mellantider, då han varit på besök i sitt hem i Storvik, bott och haft anställning vid Nacka sågverk, Alnö socken, såsom klyfsågare; att han varit gift med Petrine Karolusdotter, som emellertid affidit den 23 mars 1897; att han med henne ägde barnen 14-årige Torolf, som vore bosatt hos honom härstädes, Daniel Franciscus, Lars och Karl, hvilka 3:ne sistnämnde bodde i Storvik; och uppgaf Tynæs, att han, som aldrig varit inför domstol tilltalad, vore kyrko- och mantalsskrifven i Storvik, Sonsta socken, Søndre-Trondhjems amt.

Det upplystes och medgafs af Tynæs, att han blifvit från sitt arbete i Nacka uppsagd den 6 april innevarande år; att han sedan dess saknat fast arbetsanställning, men uppehölle sig med sko- och snickeriarbete samt med den ersättning, han för sig och sin son Torolf åtnjöte från landsorganisationen, som hvars afdelningsombud här på platsen han fungerade.

Då det är allmänt känt, att Tynæs genom den del och det arbete, han utför härstädes i fackföreningarnas och landsorganisationens tjänst, samt genom sitt sätt att gå tillväga vid utbredandet af organisationens ideer störer den allmänna ordningen, och då det understöd, han erhåller från landsorganisationen, endast kan vara tillfälligt, samt hans vistelse härstädes icke afser att söka arbete, finner jag skäl föreligga att behandla förenämnde Tynæs såsom lösdrivvare, hvarför han i egenskap af norsk undersåte skulle till Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länet öfversändas för att därstädes lagligen vidare behandlas.

Signalement bifogas.

Som ofvan

V. Dryselius.»

Sedan Tynæs därefter den 8 juni 1899 intagits å kronohäktet i Sundsvall och därifrån vidare befordrats till läns cellfängelset i Hernösand, blef han den 10 i samma månad instäld till förhör inför landshöfdingeämbetet. Därvid uppgaf Tynæs på framställda frågor, att han, som vore norsk undersåte, men under flera perioder vistats i Sverige och senast under omkring två och ett halft år uppehållit sig här i riket, härunder haft anställning vid Nacka sågverk å Alnön från början af år 1897 till den 6 april 1899, då han därifrån afskedats; att Tynæs vore landsorganisationens kassaman, utsedd af Nacka-afdelningen, i hvilken egenskap han hvarje vecka genom arbetarne G. A. Henriksson och O.

Danielsson uppburit emellan 500 och 600 kronor att utdelas såsom understöd åt de arbetslöse fackföreningsmedlemmarne inom nämnda afdelning jämte deras familjer; *att* Tynæs för denna sin verksamhet vore af landsorganisationen tillförsäkrad ett fast arvode af 18 kronor i veckan, äfvensom en afgift af 10 öre, som han ägde uppbära af hvarje understöd åtnjutande fackföreningsmedlem inom Nacka-afdelningen, en rätt, hvaraf han emellertid icke alltid begagnat sig; *samt att* Tynæs varit en af de utsedde delegerade för Sundsvalls arbetarekommun, som deltagit i arbetarekongressen i Sundsvall under pingsten år 1899. Tynæs bestred, att han på något som hälst sätt hindrat eller oroat de vid sågverken kvarstående arbetarne i deras verksamhet, men förklarade sig ingalunda vilja förneka, att han agiterat till förmån för arbetareorganisationen och arbetarnes föreningsrätt, hvilken agitation dock icke bedrifvits på arbetsplatserna utan på arbetaremöten och möjligen »på handelsboden». Tynæs förmenade, att han härigenom icke förbrutit sig emot gällande lag, då han ansåge sig lika väl som hvarje annan äga rätt att uttala sina åsikter.

Vid förhöret inför landshöfdingeämbetet föredrogs jämväl ett af t. f. kronolänsmannen Dryselius i ärendet insändt, så lydande intyg:

»På begäran får jag härmed intyga, att för lösdrifveri anhållne arbetaren B. Tynæs från Nacka någon dag under april månad innevarande år infunnit sig hos mig medförande bilagda skrifvelse under anhållan om fattigunderstöd för familjerna till däri uppräknade familjefäder, därvid Tynæs förklarade, att de understödssökande, hvaribland han icke undantog sig själf, ämnade å annan ort söka verksamhet, men åt kommunen ville öfverlämna vården och understödet åt hustrur och oförsörjda barn. Alnö den 9 juni 1899.

Georg Ångström

Ordf. i Alnö fattigvårdsstyrelse.»

Angående detta intyg förklarade Tynæs, att däri omförmälta af honom till fattigvårdsstyrelsens ordförande framburna begäran om understöd allenast afsett att, efter det sågverksägarna afstängt arbetarne från deras arbetsanställningar, tillförsäkra deras familjer nödigt understöd under den tid arbetarne sökte sig anställning å andra orter, men hade Tynæs ingalunda för egen del påkallat något understöd, enär han icke varit i behof däraf.

I den förteckning å familjefäder, som meddelats i den vid Ångströms intyg fogade skrifvelse, fanns Tynæs' namn ej upptaget.

Genom samma den 10 juni afsagdt beslut utlät sig landshöfdinge-

ämbetet, att, ehuru det af ordföranden i Alnö sockens fattigvårdsstyrelse meddelade intyg gäfvade anledning till det antagande, att Tynæs skulle varit i behof af fattigunderstöd, under hvilken förutsättning, därest fattigunderstöd jämväl blifvit honom lämnadt, Tynæs skolat, enligt därom gällande bestämmelser, till sitt hemland öfverlämnas, likväl och då af hvad vid detta förhör förekommit icke framginge, att Tynæs vore hemfallen under bestämmelserna vare sig angående utländing, som här i riket beträdes med lösdrifveri, eller angående norsk undersåte, som i Sverige tilldelats fattigunderstöd, funne landshöfdingeämbetet, att Tynæs icke kunde i enlighet med berörda bestämmelser behandlas, i följd hvaraf Tynæs genast skulle å fri fot försättas.

Med en den 17 juni 1899 dagtecknad skrifvelse öfverlämnade där-
 efter t. f. polisuppsyningsmannen Stertman till t. f. kronolänsmannen Dryselius åtskilliga handlingar, under anhållan att Dryselius måtte vidtaga den åtgärd, som af samma handlingar kunde föränledas. Omförmälta handlingar voro:

1:o ett af Stertman hållet protokoll vid polisundersökning i Nacka den 16 juni 1899, utvisande att tio vid Nacka eller Johannesviks sågverk anstälde arbetare, som vid omförmälta förhör blifvit hörde, därvid hufvudsakligen berättat, att Tynæs, på grund däraf att de arbetade vid sågverken, vid särskilda tillfällen emot dem utfarit i smädliga yttranden och okvädinsord eller förgripit sig med hotelser och missfirmelser;

2:o en den 16 juni 1899 dagtecknad, till Konungens befallningshafvande i länet stäld skrift, däri handlanden O. Sillerström, för Johannesviks aktiebolag, under förmälan att Tynæs under en längre tid haft till sysselsättning att agitera för fackföreningen och därvid, genom att med hotelser eller löften söka förmå arbetare att upphöra med sitt arbete, varit till förargelse och skada, hos Konungens befallningshafvande hemställt, om Tynæs kunde varda från Nacka afhyst; och

3:o en den 15 juni 1899 dagtecknad, likaledes till Konungens befallningshafvande stäld skrift, däri 31 arbetare vid Nacka eller Johannesviks sågverk, under uppgift att Tynæs genom hot och hån ofredat och fortfarande ofredade dem, hemställt, huruvida anledning kunde förefinnas att få Tynæs hemsänd till Norge eller aflägsnad från orten.

Under förmälan att någon åtgärd i anledning af Stertmans sistnämnda skrifvelse icke kunnat vidtagas, af det skäl att Tynæs begifvit sig från orten, öfverlämnade t. f. kronolänsmannen Dryselius berörda skrifvelse med densamma åtföljande bilagor till Konungens befallningshafvande, med anhållan att samma handlingar måtte till mig insändas. I uppgifvet ändamål att styrka, att Tynæs vid anhållandet förklarar

sig icke äga mer än några kronor i kontanta penningar, ehuru han sedermera inför länsstyrelsen visat sig innehafva ett belopp af mer än 130 kronor, samt att Tynæs' existensmedel vid Nacka utgjorts af allenast det understöd, han kunde erhålla från de organiserade sågverksarbetarne, bifogade Dryselius protokoll öfver ett af honom den 15 juni 1899 hållet förhör med t. f. polisuppsyningsmannen Stertman och förut omförmälte inspektoren Dahlmark. Enligt berörda protokoll vitsordade desse, att Tynæs vid det med honom den 7 juni 1899 af Dryselius hållna polisförhör förklarar sig icke innehafva mer än några kronor i kontanta penningar, men uppgifvit, att han dels åtnjöte understöd af fackföreningsorganisationen med 12 kronor i veckan för sig själf och 6 kronor i veckan för sin minderårige son, och dels sysslade med sko- och snickeriarbete, i hvilket sistnämnda hänseende emellertid blifvit vid polisförhöret upplyst, att berörda arbete bedrefves endast för Tynæs' eget behof och ej inbringade något till hans uppehälle.

Särskildt hörd öfver omständigheterna vid Tynæs' inforslande till kronohäktet i Sundsvall, förmälte Stertman vid nämnda, den 15 juni 1899 anställda förhör, bland annat, att såväl vid ett besök i fackföreningens lokal i Sundsvall den 8 juni på förmiddagen som under natten förut penningar eller värdepapper kunnat lämnas till Tynæs, utan att Stertman kunnat hafva vetskap därom.

I en till norska regeringens departement för det indre stäld skrift, hvilken från norska statsrådsafdelningen här i staden till mig öfverlämnades, anhöll sedermera Tynæs, att honom måtte genom min ämbetsåtgärd beredas ersättning, ej mindre för att han olagligen häktats, än äfven för den honom tillfogade ärekränkning och den ekonomiska förlust, han lidit.

* * *

I ärendet var sålunda upplyst, att sedan t. f. polisuppsyningsmannen Stertman anhållit Tynæs och föranstaltat om förhör med honom inför t. f. kronolänsmannen Dryselius, den sistnämnde förklarar Tynæs häktad för lösdrifveri och öfverlämnat honom till Konungens befallningshafvande för den åtgärd, som på denna myndighet kunde ankomma. Härmed torde Dryselius hafva åsyftat, att Konungens befallningshafvande med tillämpning af kongl. cirkuläret till öfverståthållareämbetet och Konungens befallningshafvande i länen den 28 maj 1886, hvarigenom lämnats föreskrifter om hemsändande af utländske undersåtar, hvilka här i riket beträdas med lösdrifveri, betlande eller sådan för-

seelse, som omförmäles i 40 § 5 momentet af gällande förordning angående fattigvården, skulle gå i författning om Tynæs' återsändande till Norge.

Att emellertid icke något som hälst laga skäl att betrakta Tynæs såsom lösdrifvare förelegat, torde med all önskvärd tydlighet framgå af gällande bestämmelser angående lösdrifvares behandling. I lagen härom den 12 juni 1885 stadgas i § 1:

»Hvar, som sysslolös stryker omkring från ort till annan utan medel till sitt uppehälle, må, där ej omständigheterna ådagalägga, att han söker arbete, behandlas såsom lösdrifvare på sätt i denna lag sägs.

Till enahanda behandling vare ock den förfallen, hvilken eljest, utan att äga medel till sitt uppehälle, underlåter att efter förmåga söka ärligen försörja sig och tillika förer ett sådant lefnadssätt, att våda därpå uppstår för allmän säkerhet, ordning eller sedlighet.

Barn under femton år må ej såsom lösdrifvare behandlas.»

Behandling såsom lösdrifvare kan vidare enligt 41 § 1 momentet i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871 komma att drabba betlare eller betlande minderårigt barns föräldrar eller annan, som är skyldig att om betlande barn taga vård.

Till stöd för sitt åtgörande i denna sak hade, enligt hvad handlingarna syntes utvisa, t. f. polisuppsyningsmannen Stertman och t. f. kronolänsmannen Dryselius af de nyss anförda stadgandena ansett sig kunna åberopa allenast 2 punkten af 1 § i lagen angående lösdrifvares behandling. Mig syntes emellertid, som om de vid minsta eftertanke bort inse, att en högst väsentlig förutsättning för detta stadgandes tillämpning saknades. Tydligt är nämligen, att det tillfälliga understöd, som Tynæs uppbar från fackföreningarna, måste anses hafva varit tillräckligt att lifnära honom, och vid sådant förhållande kunde det omöjligen med fog ifrågasättas, att Tynæs, så länge samma understöd till honom utgick, saknade medel till sitt uppehälle.

På grund af hvad jag anført ansåg jag, att såväl Dryselius, genom att för lösdrifveri häkta Tynæs, som Stertman, genom att inleda ett dylikt förfarande emot honom, ådagalagt oförstånd och grof oskicklighet i utöfningen af de tjänstebefattningar, de vid ifrågavarande tillfälle beklädt, och detta deras felaktiga förhållande syntes mig så mycket betänkligare, som detsamma icke utan skäl kunde betecknas såsom ett till den ena partens förmån gjordt inlägg i arbetsgifvarnes och arbetarnes inbördes stridigheter.

Jag begärde därför hos Konungens befallningshafvande i Väster-norrlands län förordnande för en åklagare att i laga ordning anställa

åtal mot Dryselius och Stertman för hvad de i förevarande hänseende låtit komma sig till last; och skulle åklagaren därvid ej mindre å dem yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet än äfven i mån af befogethet understödja de ersättningsanspråk, som Tynæs kunde komma att framställa i målet, efter det tillfälle lämnats honom att däri yttra sig.

I enlighet härmed blef åtal mot Dryselius och Stertman anhängiggjort vid Sköns tingslags häradsrätt. Under handläggningen af berörda åtal upplystes angående Stertmans befattning med Tynæs' anhållande hufvudsakligen, att Stertman några dagar före den 7 juni 1899 besökt Dryselius och därvid angående Tynæs' förhållanden och åtgöranden afgifvit en muntlig berättelse af ungefär enahanda innehåll med Stertmans ofvan intagna skrifvelse af den 7 juni 1899; att Stertman vid tillfället hemställt, huruvida ej Tynæs skulle kunna hemsändas till Norge, hvartill Dryselius svarat, att förhör med Tynæs borde anställas af Dryselius själf, innan Dryselius kunde besluta härom; att Dryselius vid ifrågavarande besök utsatt sådant förhör att äga rum å Nacka sågverks kontor den 7 juni klockan 12 eller 1 på dagen samt tillsagt Stertman att hafva till berörda tid anhållit och å kontoret inställt Tynæs, hvarförutom Stertman förstädigats att under tiden i skriftlig form affatta sin muntliga berättelse och aflämna densamma till Dryselius; att Dryselius å den sålunda bestämda tiden för hållande af förhöret infunnit sig å sågverkets kontor, hvarest Tynæs och Stertman då funnits tillstädes; samt att Stertman, innan förhöret börjat, aflämnat skrifvelsen af den 7 juni 1899.

Häradsrätten meddelade utslag i målet *den 12 maj 1900*, däri häradsrätten yttrade, att som Dryselius saknat laga skäl för ifrågavarande häktningsåtgärd, pröfvade häradsrätten rättvist att, med stöd af 25 kapitlet 17 och 22 §§ äfvensom 6 kapitlet 3 § strafflagen, döma Dryselius att för oförstånd och oskicklighet i tjänsten böta 50 kronor samt ej mindre godtgöra Tynæs för det lidande, som genom häktningen måste anses vara honom tillskyndadt, med 50 kronor och för utgifterna i målet, däri inbegripen ersättning för mistad arbetsförtjänst efter 5 kronor om dagen, med tillhoppa 83 kronor 60 öre, än äfven till statsverket återgälda kostnaden för åklagarens inställelse vid rätten. Beträffande åtalet emot Stertman fann häradsrätten, att denne vid Tynæs' anhållande handlat på order af Dryselius, samt ogillade därför den emot Stertman förda talan.

Öfver ifrågavarande utslag, hvilket jag för min del ej fann anledning öfverklaga, anfördes af Dryselius besvär hos Svea hofrätt, som

emellertid medelst utslag *den 25 juni 1900* förklarar sig finna skäl icke vara anfördt, som kunde föranleda ändring i öfverklagade utslaget.

I hofrättens utslag har Dryselius sökt ändring genom besvär, som äro beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

Rösträtt å kyrkostämma obehörigen förvägrad en röstägande.

Min senast afgifna ämbetsberättelse innehåller (sid. 33—39) redogörelse för ett af mig emot komministern i Kung Karls och Torpa församlingars pastorat C. G. Eckerberg af den anledning anställt åtal, att Eckerberg vid en den 30 december 1898 med Kung Karls församling hållen kyrkostämma, därvid Eckerberg varit ordförande, obehörigen förvägrat verkställande direktören för aktiebolaget Kungsörs bleckkärlsfabrik Arvid Hamrin att föra talan och utöfva rösträtt. Af redogörelsen för åtalet framgår, att Eckerberg såsom grund för sin vägran åberopat, att Hamrin, såsom icke af svenska kyrkan döpt, ej vore medlem af densamma. Sedan domkapitlet i Strängnäs, hos hvilket åtalet anhängiggjorts, genom utslag den 8 september 1899 förklarar sig finna Eckerberg hafva saknat lagligt skäl för sin ifrågavarande vägran, men tillika ansett Eckerbergs åtgörande icke innefatta sådan förseelse, att på densamma borde följa straff för ämbetsfel, hade öfver domkapitlets utslag besvär hos Svea hofrätt anförts dels, efter mitt uppdrag, af advokatfiskalen vid hofrätten med yrkande om ansvar å Eckerberg enligt det lagrum, som hos domkapitlet i sådant hänseende åberopats, och dels af Eckerberg, i hvad genom utslaget förklarats, att han saknat lagligt skäl för den klandrade åtgärden.

Under skriftväxlingen i hofrätten anmärkte Eckerberg angående advokatfiskalens besvär — hvilka i anseende till mellankommen haldag till hofrätten ingifvits på 31:sta dagen, från det utslaget till mig inkommit — att samma besvär vore för sent ingifna; och yrkade Eckerberg, att de förty icke måtte upptagas till pröfning.

Efter slutad skriftväxling meddelade hofrätten utslag i målet *den 16 maj 1900*. Hofrätten yttrade däri till en början, att enär advokatfiskalens besvär i laga tid till hofrätten inkommit, funne hofrätten Eckerbergs yrkande, att samma besvär såsom för sent ingifna till hofrätten ej måtte upptagas till pröfning, icke förtjäna afseende.

Vidkommande besvären, hvilka således i sin helhet blefvo af hofrätten till pröfning upptagna, utlät sig hofrätten: Enär, på sätt domkapitlet yttrat, Eckerberg saknat laglig anledning att förvägra Hamrin

att vid ifrågavarande kyrkostämma deltaga i öfverläggning och beslut, samt Eckerberg genom sitt förfarande i nämnda hänseende gjort sig skyldig till oförstånd i utöfningen af sin tjänst, funne hofrätten, som lämnade Eckerbergs klagan utan afseende, jämlikt 5 § i lagen om straff för ämbetsbrott af präst och om laga domstol i sådana mål den 8 mars 1889 skäligt att i anledning af advokatfiskalens besvär förordna, att Eckerberg skulle för det ämbetsfel, han sålunda låtit komma sig till last, af domkapitlet meddelas varning.

I hofrättens utslag har Eckerberg hos Kongl. Maj:t sökt ändring genom besvär, hvilka äro på pröfning beroende.

Fråga om stämpelbeläggning af bouppteckning.

Af de hit ingifna handlingarna i ett genom klagomål af A. W. Fallqvist, såsom målsman för hans hustru Erika Fallqvist, född Edström, samt A. F. Carlstedt, i egenskap af syssloman i förre bankkamreraren Carl Erik Edströms konkurs, härstädes anhängiggjort ärende samt genom särskilda mig tillhandakomna upplysningar inhämtade jag hufvudsakligen följande.

Bergsfogden Johan Fredrik Edström och hans hustru Fredrika Edström, född Almstedt, upprättade den 25 mars 1868 inbördes testamente, däri till en början stadgades, att den af makarne, som öfverlefde den andre, skulle under sin återstående lefnad sitta i orubbadt bo och öfver all makarnes gemensamma tillhörighet äga i allo fria händer, utan ringaste intrång af eller redovisningsskyldighet till den affidne makens laglige arvingar och utan andra inskränkningar, än i testamentet vidare bestämdes. Utöfver berörda allmänna stadgande innehöll testamentet såsom särskilda bestämmelser hufvudsakligen,

att genast efter Fredrika Edströms död ett belopp af 1,000 riksdaler riksmünt äfvensom åtskilliga särskildt angifna föremål skulle tillfalla hennes helsyster Beata Lovisa Lind eller dennas afkomlingar;

att tillhopa 20,000 riksdaler riksmünt, räntebärande efter 6 procent från den sist affidande makens dödsdag, skulle till vissa uppgifna välgörande ändamål anordnas;

att Fredrika Edströms halfslägt skulle uti intet fall njuta vidare arf efter henne än 700 riksdaler riksmünt;

att af 1,000 riksdaler riksmünt årliga räntan, räknad från Fredrika Edströms dödsdag, skulle för lifstiden tillgodokomma vanföra Lisa Fredrika Persdotter;

att såväl omförmälta kapital af 1,000 riksdaler riksmünt som all Fredrika Edströms öfriga lagliga lott i boet skulle, därest hon icke annorlunda förordnat innan sitt frånfälle, tillfalla hennes samsyster Beata Lovisa Lind eller afkomlingar efter denna;

att, om efter Fredrika Edströms död hennes man skulle ingå nytt äktenskap, han då skulle till hennes systerson Erik Johan Linds fördel utbetala 8,000 riksdaler riksmünt, angående hvilka medels förvaltning och användning vissa föreskrifter i testamentet meddelades;

samt att bergsfogden Edströms lagliga lott i boet skulle, om ej annorledes under tiden förordnades, tillfalla hans tre syskon eller deras afkomlingar, med iakttagande af att en hvars skuld till boet afräknades å den honom tillkommande andel.

Bergsfogden Edström, som afled den 23 juli 1882, efterlämnade såsom sterbhusdelägare sin efterlevande änka, ofvanbemälta Fredrika Edström, sina bröder Carl Adolf Edström och Per Placidus Edström samt sin afidna syster Christina Mathilda Robsahms, född Edström, sex barn. Behållningen i boet uppskattades till ett värde af 101,226 kronor 65 öre. Ofvan omförmälta testamente bevakades efter bergsfogden Edström den 24 oktober 1882 vid lagtima höstetinget med Edsbergs härad. Sedermera under åren 1883 och 1886 erhöll änkan Edström lagfart å de fastigheter, som vid mannens död funnos i boet, och förklarades dessa hafva tillfallit henne till hälften på grund af giftorätt och till hälften enligt det år 1868 emellan makarne upprättade testamentet.

För sin del upprättade änkan Edström två särskilda testamenten, dagtecknade ett den 23 april 1883 och det andra den 20 maj 1889. Genom testamentet af år 1883 lämnades hufvudsakligen föreskrifter om fördelningen af den del af änkan Edströms och hennes mans kvarlätenskap, som utgjorde hennes lagliga lott. Tillika meddelades vissa bestämmelser om användningen af räntan å en del utaf de genom 1868 års testamente för välgörande ändamål anslagna medlen. I testamentet af år 1889 åberopade änkan Edström de tidigare upprättade testamentena af åren 1868 och 1883, hvilka förklarades icke skola upphävas, och förmälte hon sig med 1889 års testamente afse att förekomma missförstånd om rätta tydningen af det utaf henne år 1883 upprättade enskilda testamentet. Härutinnan innehöll 1889 års testamente ett så lydande stadgande:

»1:o Ehuru jag genom inbördes testamentet af den 25 mars 1868 och min mans i lifstiden upprättade enskilda testamente af den 8 september 1877 tillförsäkrats rätt att fritt föfoga öfver gemensamma boets

alla tillgångar och med dem efter godtfinnande förordna, och ehuru jag å all sterbhusets fasta egendom erhållit lagfart, så är min bestämda förklaring och vilja, att hvad jag förordnat i mitt enskilda testamente af den 23 april 1883 icke afser andra tillgångar än min giftorätt och fördel i boet efter min affidne man bergsfogden Johan Edström, och att hvad som förordnats i det gemensamma inbördes testamentet af den 25 mars 1868 och den 24 oktober 1863 oryggligen skall stå fast och vara gällande, samt att min affidne mans laglige arfvingar skola komma i åtnjutande af den dem däri tillförsäkrade arfsandel, eller hälften af behållningen i boet, sådant det vid min mans död enligt bouppteckning af den 20 och 21 september 1882 befanns.»

Änkan Edström afled i Södertälje den 14 november 1897, och blefvo ofvan omförmälda testamenten af åren 1868, 1883 och 1889 å vederbörande testamentstagares vägnar bevakade vid rådstufvurätten i nämnda stad den 29 november 1897. Vid stämpelbeläggning den 10 januari 1898 af den efter änkan Edström upprättade bouppteckning, utvisande en beräknad behållning af 96,810 kronor 70 öre, blef af rådstufvurätten, i hvad angick de vid änkan Edströms död lefvande arfvingar efter bergsfogden Edström, så förfaret, att sedan såsom den bergsfogden Edströms giftorätt motsvarande andelen af boets behållning beräknats ett belopp af 50,613 kronor 32 öre, eller hälften af behållningen enligt bouppteckningen efter honom, samt från nämnda andel dragits hälften af dels 20,000 kronor, som genom 1868 års testamente anslagits till välgörande ändamål, och dels 1,000 kronor, hvilket belopp änkan Edström i 1889 års testamente bortgifvit, med föreskrift att det skulle utgå af gemensamma boet, återstoden därefter beräknats såsom fördelad på bergsfogden Edströms arfvingar, hvilka förklarades hafva bekommit samma medel med stöd af första punkten af 1889 års testamente. På grund häraf påfördes samma arfvingars andelar stämpelafgift enligt den i förordningen om stämpelafgiften stadgade högsta klass.

I en hit ingifven skrift anmärkte i anledning därpå klagandena Fallqvist och Carlstedt, att då den förstnämndes hustru Erika Fallqvist, född Edström, och förre bankkamreraren Carl Erik Edström vore barn till bergsfogden Edströms affidne broder Carl Adolf Edström, samt de genom testamentet af den 25 mars 1868 fått sig tillerkänd viss andel af den bergsfogden Edström tillkommande giftorätt att tillträdas vid änkan Edströms frånfälle, stämpelafgiften å de Erika Fallqvist och Carl Erik Edström tillfallna arfslotter syntes hafva bort utgå endast med det lägre belopp, som stadgats för syskons afkomlingar. Enligt klagandenas mening hade alltså stämpelafgiften å Carl Erik Edströms arfslott 6,685

kronor 55 öre bort utgöra 118 kronor 80 öre i stället för 247 kronor 50 öre, hvarjämte stämpelafgiften för Erika Fallqvist bort beräknas å hennes arfslott 6,685 kronor 55 öre till 118 kronor 80 öre samt å ett henne särskildt testamenteradt belopp af 1,000 kronor, hvaraf allenast 979 kronor 58 öre utgått, till 6 kronor 75 öre, eller alltså tillhopa till 125 kronor 55 öre i stället för till 323 kronor. Under förmälan att utredningsmannen i boet först efter förloppet af den i 26 § af förordningen angående stämpelafgiften stadgade besvärstid till klagandena redovisat dem tillkommande medel, anhöllo klagandena, att jag måtte förhjälpa dem att återfå de belopp, som sålunda för mycket erlagts, utgörande för Carl Erik Edström 128 kronor 70 öre och för Erika Fallqvist 197 kronor 45 öre.

Sedan jag lämnat rådstufvurätten tillfälle att yttra sig öfver klagandenas anmärkningar, inkom borgmästaren Jakob Pettersson, å rådstufvurättens vägnar, med förklaring i ärendet. I berörda förklaring erinrades, hurusom bergsfogden Edström och hans hustru genom testamentet af den 25 mars 1868 förordnat, att den efterlevande skulle under sin återstående lefnad sitta i orubbadt bo och öfver all makarnes gemensamma tillhörighet äga i allo fria händer utan ringaste intrång af eller redovisningsskyldighet till den afidnes laglige arfvingar, endast med den inskränkning, att efter bägge makarnes död vissa donationer till uppgifna personer och kommuner skulle utgå, samt att bergsfogden Edströms lott i boet skulle, om ej annorledes under tiden förordnades, tillfalla hans syskon eller deras afkomlingar. Denna bestämmelse hade — yttrades i förklaringen vidare — af rådstufvurätten tolkats så, att makarne Edström därigenom afsett, att den af dem, som komme att öfverleva den andre, skulle med full äganderätt bekomma den afidnes lott i boet. Till stöd för denna tolkning ville rådstufvurätten åberopa första punkten af Fredrika Edströms testamente af den 20 maj 1889. Särskildt den omständigheten, att änkan Edström på grund af 1868 års testamente sökt och erhållit lagfart å sin afidne mans andel i boets fastighet, utvisade otvetydigt, ej mindre att hon själf gjort anspråk på äganderätt till samma andel, än äfven att vederbörande domstol genom beslut, som med all säkerhet vunnit laga kraft, tillerkänt henne sådan rätt. Visserligen hade änkan Edström genom 1889 års testamente bestämt, att hvad som förordnats i 1868 års testamente oryggligen skulle stå fast, samt att hennes mans laglige arfvingar skulle komma i åtnjutande af den dem däri tillförsäkrade arfsandel. Men sistnämnda bestämmelse kunde icke tilläggas den verkan, att den äganderätt till bergsfogden Edströms lott i boet, som änkan Edström innehaft och

fått genom lagfart bekräftad, därigenom skulle upphört. Carl Erik Edström och Erika Fallqvist hade således enligt rådstufvurättens mening inträddt såsom delägare i ifrågavarande bo, icke vid bergsfogden Edströms död utan först efter änkan Edströms död, och då de till henne icke stått i sådant skyldskapsförhållande, som fordrades för tillämpning af den i klagoskriften påyrkade tariff för stämpelberäkning, ansåge rådstufvurätten sig hafva förfarit riktigt genom att vid stämpelbeläggningen af bouppteckningen efter änkan Edström beräkna stämpel å Carl Erik Edströms och Erika Fallqvists andelar af kvarlåtenskapen efter den i § 8 A) 3) af förordningen angående stämpelafgiften stadgade tariff.

Till bemötande af hvad å rådstufvurättens vägnar sålunda blifvit anfördt genmälte klagandena i afgifna påminnelser:

Då genom det år 1868 emellan makarne Edström upprättade testamentet den af bemälte makar, som öfverlefde den andre, tillförsäkrats förmånen att sitta i orubbadt bo och öfver makarnes gemensamma egendom i allo äga fria händer med den inskränkning, jämte andra, att bergsfogden Edströms lagliga lott i boet skulle tillfalla dennes syskon eller deras afkomlingar, kunde klagandena icke anse, att äganderätt till all boets egendom tillagts änkan Edström. De i punkt 5 af berörda testamente förekommande orden »om ej annorledes under tiden förordnas» lämnade icke håller stöd för rådstufvurättens uppfattning, då med samma ord snarare kunde hafva afsetts det förhållande, att bergsfogden Edström, för den händelse han öfverlevvat sin hustru, velat förbehålla sig full handlingsfrihet beträffande sin lott i boet. Genom det år 1889 upprättade testamentet hade änkan Edström, såsom af ingressen till samma testamente tydligen framginge, endast afsett att förekomma missförstånd om rätta tydningen af det testamente, hon den 23 april 1883 upprättat angående sin lagliga lott i boet, i följd hvaraf, oafsedt hvad i första punkten af 1889 års testamente anförts, sistnämnda testamente saknade all betydelse vid bedömandet af förevarande fråga. Riktigheten af denna klagandenas uppfattning borde framgå däraf, att det icke kunde ifrågasättas annat, än att, därest 1889 års testamente icke funnits, bergsfogden Edströms arfvingar lika fullt skulle kommit i åtnjutande af den arfslott, som enligt 1868 års testamente tillförsäkrats dem. Den af rådstufvurätten åberopade omständigheten, att änkan Edström å boets fastigheter erhållit lagfart, antoge klagandena icke kunna å förevarande fråga utöfva någon inverkan.

*   *   *

I förevarande fall hade rådstufvurätten sålunda utgått från den uppfattning, att bergsfogden Edströms änka på grund af det emellan henne och hennes man den 25 mars 1868 upprättade inbördes testamentet erhållit äganderätt till all i makarnes bo befintlig egendom, och hade rådstufvurätten betraktat bergsfogden Edströms arfvingsars andelar af kvarlåtenskapen såsom samme arfvingar tillfallna, icke efter bergsfogden Edström utan efter hans änka på grund af hennes testamente af den 20 maj 1889.

Jag fann det emellertid med skäl kunna ifrågasättas, huruvida denna rådstufvurättens åsigt och tillämpning af gällande förordning angående stämpelafgiften varit riktig.

Omförmälta mellan makarne upprättade inbördes testamente, betraktadt i och för sig, syntes icke gärna kunna uppfattas annorlunda än såsom medförande för den efterlevande maken obegränsad dispositionsrätt öfver all boets egendom, hvarmed antagligen åsyftats, att samme make skulle äga att för sitt uppehälle eller eljest för sin räkning använda och eventuellt förbruka den del af boet, som utgjorde den andre makens giftorätt. Däremot skulle i fråga om äganderätten till boet gälla hvad hvardera maken i afseende på sin andel däri särskildt förordnat vare sig i 1868 års testamente eller i annat testamente, som senare kunde komma att upprättas. Hvad särskildt angick det i 1868 års testamente i sammanhang med dispositionen af bergsfogden Edströms lott i boet förekommande uttrycket »om ej annorledes under tiden förordnas», kunde detta ingalunda sägas hafva, såsom rådstufvurätten velat göra gällande, innefattat något bemyndigande för änkan Edström att förordna angående samma lott. Otvifvelaktigt hade därmed allenast åsyftats ett förbehåll af enahanda beskaffenhet med hvad i testamentet i fråga om hustruns lott i boet föreskrifvits genom orden: »därest jag icke annorlunda förordnat innan mitt frånfälle». Om den tydning, rådstufvurätten gifvit åt testamentet, varit riktig, skulle hustrun haft en vidsträcktare befogenhet beträffande mannens lott i boet än den, som tillkommit mannen i fråga om hustruns lott, hvilket emellertid svärligen kunde antagas hafva varit makarnes afsigt.

Tillika var att märka, att änkan Edström icke i sitt testamente af år 1889 gjort några positiva dispositioner till förmån för mannens arfvingar. Huru ovigtigt sistnämnda testamente varit för samme arfvingsars rätt, hade klagandena i sina påminnelser behörigen framhållit.

På de af mig nu anförda grunder ansåg jag, att stämpelbeläggningen af bouppteckningen efter änkan Edström varit materiellt oriktig. I enlighet härmed fann jag mig böra lämna vederbörande arfvingar

efter bergsfogden Edström nödigt biträde, i ändamål att de medelst åtal mot rådstufvurätten måtte erhålla godtgörelse för den förlust, den felaktiga stämpelbeläggningen orsakat dem.

Jag uppdrog fördenskill åt advokatfiskalen vid Svea hofrätt att införa hofrätten anhängiggöra åtal mot borgmästaren Pettersson och öfrige ledamöter af rådstufvurätten, som i det klandrade beslutet deltagit. I berörda åtal skulle advokatfiskalen dels yrka, att hofrätten måtte förklara rådstufvurätten hafva uti ifrågavarande hänseende oriktigt förfarit, dels ock i mån af befogenhet understödja de ersättningsanspråk, som kunde komma att framställas vare sig af klagandena, i deras förut angifna egenskaper, eller eljest af arvingar efter bergsfogden Edström, hvilka under målets handläggning möjligen anmälde sig vilja däri föra talan.

På grund häraf blef i enlighet med de af mig sålunda meddelade föreskrifter åtal anställt emot borgmästaren Pettersson samt rådmännen Johan Carl Oscar Wallin, Johan Albert Åhlin och Karl Ludvig Knut Åberg. I en till advokatfiskalen under målets behandling af hofrätten ingifven skrift återfordrade klagandena Carlstedt och Fallqvist, i öfverensstämmelse med hvad af dem i klagoskriften hos mig anförts, dels 128 kronor 70 öre af den för Carl Erik Edströms andel erlagda stämpelafgift, dels ock 197 kronor 45 öre af den stämpelafgift, som guldits för Erika Fallqvists andel. Efter slutad skriftväxling meddelade hofrätten utslag i målet *den 12 juni 1900*, därvid hofrätten utlät sig, att enär borgmästaren Pettersson samt rådmännen Wallin, Åhlin och Åberg genom åtalade förfarandet icke kunde anses hafva gjort sig skyldige till ämbetsfel, funne hofrätten den af advokatfiskalen förda talan icke kunna bifallas.

I hofrättens utslag har advokatfiskalen, efter uppdrag af mig, sökt ändring genom besvär hos Kongl. Maj:t, därvid advokatfiskalen fullföljt de ersättningsanspråk, som blifvit hos hofrätten framställda. Dessa besvär äro på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Felaktigt förfarande af utmätningsman.

Under förmålan, att kronofogden i Umeå fögderi J. A. Hanson vägrat att för verkställighet emottaga en af Svea hofrätt meddelad dom, af uppgifven anledning att samma dom till Hanson öfverlämnats allenast i afskrift, yrkade e. o. notarien B. O. Rudebeck i en hit ingifven klagoskrift, att som detta Hansons förfarande ej blott vore uppenbarligen

lagstridigt utan äfven af beskaffenhet att tillskynda Hanson fördel och klaganden skada, erforderliga åtgärder måtte af mig vidtagas, dels för att Hanson måtte blifva åtalad, för hvad honom i denna sak låge till last, dels ock för att förskaffa klaganden hans lagliga rätt samt ersättning för kostnad och besvär, som honom vållats.

Till stöd för detta yrkande anförde klaganden vidare: Det skäl, Hanson åberopat för att undandraga klaganden likvid, hade så mycket mindre betydelse, som Hanson själf i sin egenskap af klagandens motpart innehade det ena af de domsexemplar, som hofrätten i målet utgifvit, samt därjämte bekommit det andra exemplaret af klagandens medparter, hvilka för verkställighet öfverlämnat detsamma till Hanson. Skulle det skäl, Hanson för sin vägran åberopat, äga någon betydelse, så skulle, då det ej låte sig göra att prestera ett ytterligare original-exemplar af domen, den orimligheten inträffa, att klaganden, ehuru vinnande part, omöjligen kunde utbekomma hvad honom blifvit tilldömdt. Då därtill komme, att Hanson själf vore den betalningsskyldige, syntes det vara uppenbart, att han undandragit sig att fullgöra sin tjänstepligt uteslutande i syfte att bereda sig fördel och hindra klaganden att få sin rätt. Klaganden ville tillika anmärka, att han i godo sökt komma till en uppgörelse och tålmodigt under nära 3 år afvaktat en sådan, äfvensom att Hanson under nära 14 år obehörigen innehållit, jämte annat, de medel, om hvilka nu vore fråga. I ersättning för sina kostnader och besvär fordrade klaganden 75 kronor.

Vid klagoskriften hade fogats en, med hvad därå var tecknad, så lydande ansökning:

»Till herr kronofogden i Umeå fögderi.

För verkställighet emot utredningsmannen i boet efter änkan Frederique Lundin öfverlämnas härmed i styrkt afskrift Kongl. Svea hofrätts dom den 7 augusti 1896 med begäran att hos bemälde utredningsman, kronofogden J. A. Hanson uttaga det belopp, som genom domen blifvit tillerkänt undertecknad; anhållande jag tillika att undfå diariibevis, utmärkande att förberörda verkställighet blifvit äskad.

Stockholm den 26 januari 1899.

B. O. Rudebeck.

Någon verkställighet af förberörde dom, såsom endast i afskrift bifogad, kan icke äga rum.

Umeå den 29 januari 1899.

J. A. Hanson.

Bevittnas af: C. G. Svedberg.»

Tillika hade bilagts det i klagoskriften och ofvan intagna ansökning omförmälta domsexemplar, hvilket utgjordes af en utaf hofrättens arkivarie till riktigheten bestyrkt afskrift. Ifrågavarande dom afsåg en från Stockholms rådstufvurätt väddad sak emellan dels änkan Sofia Dorotea Nilsson m. fl., kärke, samt kronofogden Hanson, svarande, dels ock Hanson, kärke, samt änkan Nilsson och hennes nyssbemälte medparter äfvensom klaganden, svarande, angående redovisning; och hade Hanson enligt domen förpligtats att till klaganden gälda ett penningebelopp, hvilket icke i domen var till siffran särskildt utsatt, men efter uträkning befanns utgöra 464 kronor med ränta.

Sedan jag lämnat kronofogden Hanson tillfälle att yttra sig öfver den emot honom sålunda gjorda angifvelsen, anförde Hanson i afgifven förklaring, bland annat: För så vidt klagomålen afsåge att träffa Hanson såsom tjänsteman, ville Hanson återopa 6 § af gällande utsökningslag, då Hanson icke kunde hafva ens rätt än mindre skyldighet att verkställa ett utslag emot honom själf. Såsom gäldenär hade Hanson, på begäran af numera aflidne stadsfiskalen C. G. Svedberg, å klagandens framställning om domens verkställande tecknat, att densamma, såsom endast företedd i afskrift, icke vore verkställbar. Det hade ålegat klaganden att vända sig till öfverexekutor, som, för den händelse den af Hanson såsom gäldenär gjorda anteckningen varit oriktig, icke torde hafva underlåtit att sätta domen i verkställighet. Ehuru det icke kunde på den emot Hanson i egenskap af tjänsteman förda klagan inverka, ville Hanson meddela, att tvist påginge mellan änkan Anna Bergman, född Berg, och Hanson angående hennes bättre rätt till hvad som genom hofrättens omförmälta dom tilldömts klaganden, och vore detta mål beroende på Kongl. Maj:ts pröfning. Klagandens tillvitelse, att Hanson ej velat verkställa domen för att undandraga sig likvid, ville Hanson tillbakavisa, under framhållande att han vore beredd till klaganden genast utgifva hvad utdömdt blifvit, för så vidt Hanson vore fredad från att annan person skulle göra sina anspråk mot honom om bättre rätt till samma medel gällande, hvarförutom, då klaganden blifvit tillerkänd ränta, han icke rimligen borde kunna lida någon förlust, i händelse medlen komme att till honom utgå.

I afgifna påminnelser bestred klaganden allt afseende å kronofogden Hansons förklaring samt erinrade, att denne, om än jäfvig att handlägga ifrågavarande utsökningsärende, likväl varit förpligtad att jäfvet hos Konungens befallningshafvande anmäla, med hemställan att

ojäfvig utmättningsman måtte förordnas för att bringa den äskade utmätningen till verkställighet.

* * *

Det af kronofogden Hanson i förklaringen åberopade lagrum, 6 § utsökningslagen, innehåller ett så lydande stadgande: »Förekommer jäf emot kronofogde eller stadsfogde, anmäle han det genast hos öfver-exekutor, som, där jäfvet pröfvas lagligt, förordnar annan utmättningsman i den jäfviges ställe.»

Denna bestämmelse, som afviker från den i 13 kapitlet 3 § rättegångsbalken fastställda regeln, att part själf skall framställa begäran om förordnande af ojäfvig domare, är uppenbarligen gifven i parternas intresse och afser att förebygga tidsförlust och onödigt besvär för dem.

I förevarande fall hade, enligt hvad i ärendet blifvit upplyst, klaganden med en till kronofogden i Umeå fögderi stäld skrift för verkställighet öfverlämnat en bestyrkt afskrift af Svea hofrätts omförmälta dom, hvarigenom Hanson ålagts utgifva ett belopp, däraf en del tillkom klaganden. Då berörda dom — hvilken, enligt hvad jag inhämtat, vann laga kraft — gälde Hanson själf, var denne visserligen af jäf förhindrad att verkställa domen, men enligt ofvan intagna föreskrift i 6 § utsökningslagen hade, på sätt klaganden i påminnelserna erinrat, det varit Hansons tjänstepligt att hos Konungens befallningshafvande ofördröjligen göra anmälan om jäfsförhållandet. Däremot saknade Hanson befogenhet att ingå på en pröfning af frågan, huruvida verkställighet å en i afskrift företedd dom kunde äga rum eller icke. Den påskrift, hvarmed Hanson försett klagandens ansökning, antydde emellertid, att Hanson inlåtit sig på en dylik relativt saklig pröfning.

I sin förklaring hade visserligen kronofogden Hanson sökt göra gällande, att berörda påskrift åtecknats af honom i hans egenskap af gäldenär, men detta påstående fann jag så mycket mindre kunna tillerkännas betydelse, som Hanson vid ifrågavarande tillfälle i sin egenskap af utmättningsman fått ansökningen till sig öfverlämnad, hvaremot ansökningen ingalunda varit utställd till Hansons förklaring.

På grund häraf ansåg jag, att kronofogden Hanson i förevarande fall ådagalagt vårdslöshet och oskicklighet i sin tjänst, och begärde jag därför hos Konungens befallningshafvande i Västerbottens län förordnande för en åklagare att inför vederbörlig domstol anställa och utföra

åtal mot Hanson för berörda tjänstefel. Åt åklagaren uppdrogs att därvid ej mindre å Hanson yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet än äfven i mån af befoغنhet understödja de ersättningsanspråk, som klaganden, i målet hörd, kunde komma att däri framställa.

I enlighet härmed ställdes kronofogden Hanson under tilltal inför Umeå tingslags häradsrätt. Under åtalets handläggning vid häradsrätten upplyste klaganden i en till rätten ingifven skrift, att han dåmera utbekommit hvad honom genom hofrättens ifrågavarande dom tillerkänts. Häradsrätten meddelade utslag i målet *den 22 juni 1900*, därvid häradsrätten dömde Hanson, jämlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, att böta 25 kronor samt förpligtade honom att dels med tillhoppa 90 kronor godtgöra klaganden för hans kostnad å saken härstädes och vid häradsrätten, dels ock till åklagaren utgifva ersättning för inställelsen i målet.

Öfver häradsrättens utslag anförde kronofogden Hanson besvär hos Svea hofrätt, som emellertid genom utslag *den 10 september 1900* förklarar sig finna skäl icke vara anfördt, som kunde föranleda ändring i öfverklagade utslaget.

Jämväl öfver hofrättens utslag har kronofogden Hanson anført besvär, och äro dessa besvär på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

Rättegångskostnad utdömd med lägre belopp, än svarande medgifvit.

I en hit ingifven skrift anmälde direktören Claes Virgin, för svenska arbetareliförsäkringsbolaget Valand i Stockholm, att rådstufvurätten i Göteborg, på sätt framginge af ett skriften bilagdt utdrag af rådstufvurättens protokoll för den 5 augusti 1899 i ett då handlagdt mål emellan Virgin för bolaget, käre, samt agenten E. Gyllenspetz, svarande, angående kraf, i målet bestämt den bolaget tillkommande ersättning för rättegångskostnaden till lägre belopp än svaranden, hvilken varit personligen tillstädes vid rätten, medgifvit, hvarigenom bolaget, som till sitt ombud utbetalt för uppvaktningen vid rätten, stämningkostnad och protokollslösen 26 kronor, tillskyndats en direkt förlust af 8 kronor. På grund häraf och då rådstufvurättens berörda åtgärd, att lämna parts medgifvande i fråga om rättegångskostnad utan afseende, saknade stöd af lag och syntes vittna om oförstånd i ämbetet, hemställde Virgin, att jag måtte åtala de rådstufvurättens ledamöter, hvilka deltagit i målets afgörande, samt bereda bolaget tillfälle att i sammanhang därmed framställa anspråk på ersättning.

Det i skriften återopade protokollsutdraget utvisade hufvudsakligen,

att klaganden, å bolagets vägnar, i målet yrkat, att Gyllenspetz måtte åläggas betala 874 kronor 46 öre, utgörande uppburna, ej redovisade premiemedel, hvarförutom fordrats ränta och ersättning för rättegångskostnaden;

att vid målets handläggning den 5 augusti 1899 parterna tillstädeskommit, käranden genom vice häradshöfdingen Harald Josephson i Göteborg, såsom befullmäktigadt ombud, samt svaranden Gyllenspetz personligen;

att svaranden vidgått, att han häftade i skuld till bolaget för omstämda beloppet;

att målet därefter å ömse sidor öfverlämnats till pröfning, därvid kärandens ombud yrkat åläggande för svaranden att betala fordrade beloppet, 874 kronor 46 öre, jämte 5 procent ränta därå från stämningdagen, äfvensom att ersätta bolaget för stämningkostnaden, protokollslösen och inställelsebesvär, i sistnämnda hänseendet med 20 kronor;

att svaranden medgifvit bifall härtill;

samt att rådstufvurätten i samma dag afsagd dom yttrat, att som svaranden medgifvit sig häfta i skuld till bolaget för uppburna, icke redovisade premiemedel med 874 kronor 46 öre, förpligtade rådstufvurätten svaranden att emot kvitto till bolaget genast utgifva sagda belopp jämte 5 procent årlig ränta därå från stämningdagen, eller åttonde dagen före dagen för målets handläggning, tills betalning skedde, äfvensom att godtgöra bolagets kostnader å rättegången med »skäliga ansedde» 18 kronor.

Vid klagoskriften hade tillika fogats en af vice häradshöfdingen Josephson utfärdad kvitterad räkning, utvisande att bolaget till denne utbetalt, bland annat, för stämningsresolution 2 kronor, för delgifningskostnad 1 krona, för inställelsebesvär 20 kronor och för lösen af protokoll 3 kronor.

Sedan jag öfver den emot rådstufvurätten sålunda gjorda anmälan infordrat yttrande af vederbörande ledamöter af rådstufvurätten, inkommo stadsnotarierna M. Corin och H. Sundstedt samt vice häradshöfdingen H. Hult med gemensam förklaring, däri anfördes följande:

Sedan flera år tillbaka vore vid rådstufvurätten brukligt att i enklare skuldfordringsmål, hvilka på grund af svarandens erkännande vid första rättegångstillfället afdömdes, tillerkänna käranden i fordrad ersättning för rättegångskostnad 13 kronor, däraf 6 kronor för stämningkostnad och protokollslösen samt 7 kronor för inställelse jämte öfrigt

besvär. Kärändens ombud i förevarande mål, vice häradshöfdingen Josephson, hade så mycket mindre kunnat sakna kännedom härom, som han i dylika mål ofta anlätades att vid rådstufvurätten föra talan, men däremot vore all anledning antaga, att svaranden om nämnda bruk ej ägde någon som hälst vetskap. Då väl ingen, allra minst en person i det läge, att han stämdes på klar och förfallen skuldfordran, godvilligt torde gälda sin vederpart i ersättning för dennes inställelsebesvär större belopp, än det vederbörande domstol i ty fall kunde finna skäligt, hade förklarandena följaktligen haft skäl till den förmodan, att Josephson grundat sin förhoppning att i godtgörelse för sitt inställelsebesvär i målet emot Gyllenspetz bekomma 20 kronor, eller 13 kronor mera än vanligt, på den sistnämndes obekantskap med gällande bruk i fall af förevarande beskaffenhet, liksom ock att svarandens medgifvande af bifall till Josephsons påståenden endast afsett själfva hufvudsaken och bolagets anspråk att erhålla godtgörelse för sin rättegångskostnad, men ej det ovanligt höga belopp, Josephson i sådant afseende fordrat. På grund här af och då förklarandena ansett och fortfarande ansåge det vara domstolens pligt att, så vidt möjligt vore, skydda den vid rättegångsformer ovane från öfvergrepp af den i dylika mera bevandrade, hade förklarandena funnit sig böra utan afseende å svarandens omförmälta medgifvande iugå i pröfning af den bolaget tillkommande rättegångskostnadsersättningens belopp, därvid de med hänsyn därtill, att bolaget hade sitt hemvist å annan ort, tillerkänt detsamma i ersättning för inställelse jämte annat besvär 12 kronor. Skulle en domstol vid tillfällen, då den funne sådant nödigt, ej äga att utan afseende å parter eller deras ombuds medgifvande pröfva beloppet af parterna tillkommande ersättning för rättegångskostnad, skulle här af blifva en följd, att mindre samvetsömma rättegångsombud genom ömsesidigt tillmötesgående skulle kunna på sina hufvudmäns bekostnad tillskansa sig sakförarearfvoden, långt öfverstigande värdet af det arbete, de på utförande af dem anförtrodda rättegångar nedlagt. För denna sin uppfattning funne förklarandena ett särskildt stöd i den uti 21 kapitlet 3 § rättegångsbalken förekommande bestämmelsen, att den saken tappar, skall gälda sin vederdeloman det allt åter, som han *trängd* varit därå kosta.

Emot hvad rådstufvurättens ledamöter i sin förklaring sålunda anförde erinrade klaganden, å bolagets vägnar, i afgifna påminnelser, bland annat:

Rådstufvurättens åberopade praxis i fråga om rättegångskostnadsbestämmande kunde icke gälla såsom ursäkt för det klandrade förfarandet i föreliggande fall, där rådstufvurätten på grund af svarandens medgifvande icke haft att ingå i pröfning af rättegångskostnadens belopp,

utan endast bort utdöma det begärda och medgifna beloppet. Förklarandenas försök att förringa betydelsen af svarandens medgifvande förtjänade ej afseende, då protokollets affattning i denna del vore otvetydig och äfven öfverensstäme med verkliga förhållandet. Svaranden hade haft särskild anledning att godkänna det äskade beloppet, då han väl vetat, att endast ringa del af det med inkasseringssuppdraget förenade besvär därmed kunde godtgöras. Slutligen ville klaganden bestrida, att innehållet i 3 § af 21 kapitlet rättegångsbalken gifve något stöd för att domstol skulle äga pröfva ersättnings belopp i annat fall, än då det blifvit bestridt.

I en vid klagandens påminnelser fogad skrift uppgaf vice härads höfdingen Josephson, bland annat, att sedan svaranden i det mål, hvarom fråga är, förklarat sig medgifva själfva fordringsanspråket, hade han på en af rättens ordförande särskildt framställd fråga, om han äfven ville betala det belopp, som Josephson fordrat i ersättning för kostnaderna, gifvit tydligt jakande svar, i följd hvaraf också i protokollet antecknats, att svaranden medgifvit bifall till ersättningsyrkandet.

* * *

I förevarande fall hade sålunda de rådstufvurättens ledamöter, som deltagit i det klandrade beslutet, ansett sig befogade att nedsätta beloppet af den vinnande part tillkommande ersättningen för rättegångskostnad under hvad motparten förklarat sig villig att erlägga. Den uppfattning, som legat till grund för rådstufvurättens omförmälda åtgärd, kunde jag emellertid icke dela. Då nämligen obestridligt lärer vara, att rättegångskostnad är att hänföra till sådana föremål för tvist, öfver hvilka parter äga att efter godtfinnande fritt föfoga, är uppenbart, att från ena partens sida lämnadt medgifvande i fråga om det af motparten fordrade ersättningsbeloppet utan vidare undandrager samma belopp hvarje pröfning från domstolens sida. Domstolen kan därvid intet annat hafva att åtgöra, än att utdöma hvad å ena sidan fordrats och å den andra medgifvits. Det i förklaringen åberopade lagrum, 21 kapitlet 3 § rättegångsbalken, kan otvifvelaktigt härutinnan icke verka någon som hälst ändring, då tydligt är, att nämnda lagrum för sin tillämplighet förutsätter, att domstolen har att ingå på en saklig pröfning af ersättnings belopp.

På grund af hvad jag anfört ansåg jag, att rådstufvurättens klandrade beslut varit felaktigt i den del, hvori anmärkning emot detsamma framstälts; och fann jag nämnda felaktighet, genom hvilken vållats förlust.

för det af klaganden företrädda bolaget, vara af beskaffenhet att påkalla laga beifran. Jag uppdrog fördenskull åt advokatfiskalen vid Göta hofrätt att ställa de ledamöter af rådstufvurätten, hvilka i beslutet deltagit, under tilltal inför hofrätten, med yrkande dels om ansvar å dem efter lag och sakens beskaffenhet dels ock om förpligtande för dem att till klaganden för bolagets räkning utgifva skilnaden emellan hvad rådstufvurätten utdömt och hvad svaranden medgifvit; och skulle tillika de ersättningsanspråk i öfrigt, som klaganden kunde komma att för bolaget framställa, i mån af befogenhet af advokatfiskalen understödjas.

I enlighet härmed blef åtal anhängiggjort emot stadsnotarierna Corin och Sundstedt samt vice häradshöfdingen Hult, och efter slutad skriftväxling, därunder bolaget yrkade ersättning såväl för den förlust, bolaget lidit genom rådstufvurättens ifrågavarande beslut, som ock för dess kostnader härstädes och i hofrätten, meddelade hofrätten utslag i målet *den 19 oktober 1900*. Hofrätten yttrade däri: Emedan Corin, Sundstedt och Hult uti det af advokatfiskalen anmärkta hänseendet ådagalagt oförstånd i domareämbetets utöfning, pröfvade hofrätten rättvist döma dem att, jämlikt 25 kapitlet 17 § strafflagen, hvar för sig böta tio kronor, äfvensom att, en för alla och alla för en, godtgöra bolaget den förlust, som genom ifrågavarande felaktiga beslut detsamma tillskyndats, med 8 kronor. Tillika förpligtades Corin, Sundstedt och Hult, likaledes en för alla och alla för en, att ersätta bolagets kostnader å målet med 40 kronor.

Om detta utslag voro fyra af hofrättens i beslutet deltagande ledamöter ense. En ledamot var från beslutet skiljaktig och yttrade, att han ansåge rådstufvurättens ifrågakomna beslut icke så felaktigt, att ansvar därför borde ådömas Corin och hans medparter, i följd hvaraf advokatfiskalens emot dem förda talan ogillades.

I hofrättens utslag har bolaget hos Kongl. Maj:t sökt ändring, i hvad angår bolagets anspråk på kostnadsersättning.

Underlåten stämpelbeläggning af stämningar.

Af den redogörelse, som i min senast afgifna ämbetsberättelse (sid. 46—49) lämnas för ett emot häradshöfdingen i Orusts och Tjörns domsaga Pehr Guldbrand Pettersson anstaldt åtal för underlåten stämpelbeläggning af stämningar, inhämtas, att sedan Göta hofrätt genom utslag den 27 oktober 1899 dömt häradshöfdingen Pettersson att för den vårdslöshet vid domareämbetets utöfning, han i förevarande hänseende låtit

komma sig till last, böta 300 kronor, hade advokatfiskalen vid hofrätten, efter mitt uppdrag, hos Kongl. Maj:t anført besvär öfver hofrättens utslag, med yrkande att härads höfdingen Pettersson för ifrågavarande ämbetsfel måtte dömas till strängare ansvar.

Dessa besvär äro numera pröfvade af Kongl. Maj:t, som medelst utslag *den 24 oktober 1900* förklarar sig ej finna skäl att i hofrättens utslag göra ändring.

Vägran att verkställa ett i behörigen bestyrkt afskrift företedt utslag.

Handelsbolaget under firma F. W. Hasselblad & C:o i Göteborg anmälde i en hit ingifven klagoskrift till laga beifran, jämte annat, som jag emellertid fann icke vara af beskaffenhet att till någon min åtgärd föranleda, att stadsfogden i Visby F. Sturtzenbecher utan laga skäl vägrat att till verkställighet befordra ett af bolagets ombud, advokaten Henrik Almstrand i Göteborg honom tillstäldt, af rådstufvurätten i Visby den 13 augusti 1900 meddeladt utslag, hvarigenom urmakaren J. Lundmark i nämnda stad förpligtats att till bolaget utgifva 100 kronor jämte ränta.

Vid klagoskriften hade, bland andra handlingar, fogats ifrågakomna utslag i afskrift, hvarå fanns tecknad följande intyg:

»Rätt afskrifvet; bestyrker, Göteborgs rådhus å stadsaktuariet kontoret den 21 september 1900.

Ex officio:

Francis Hegardt.»

Tillika hade bilagts två i berörda handräkningsärende af Sturtzenbecher till Wijk & Almstrands advokatbyrå aflåtna bref, dagteknade det ena den 18 och det andra den 23 september 1900, hvilka bref utvisade, att Sturtzenbecher vägrat att till verkställighet befordra utslaget, enär enligt hans förmenande emot föreskriften i 54 § utsökningslagen verkställighet ej kunde lämnas på grund af afskriften, utan allenast på grund af utslaget i hufvudskrift.

I klagoskriften anfördes, bland annat:

Då hufvudskriften af domstolarnes beslut utgjordes af själfva domboken, hvilken icke på parts begäran utlämnades till utmätningssmannen, vore det omöjligt för part att hos utmätningssman aflämna utslag i hufvudskrift. Skulle åter stadsfogden med utslagens hufvudskrift afse det utdrag af rådstufvurättens dombok, som genom rättens försorg tillhanda-

hållits bolaget, så torde bemärkas, att detta utdrag icke håller vore annat än en afskrift, som mot vederbörlig ersättning kunde erhållas i huru många exemplar som helst. En bestyrkt afskrift af ett utdrag af domboken — i hvarje fall en officielt bestyrkt sådan afskrift — måste i nu förevarande hänseende vara lika kraftig som själva utdraget.

På grund af hvad sålunda anförts, och då olagligt fördröjande af verkställighet — det måtte bero på godtycklighet eller okunnighet från utmätningssmans sida — kunde tillfoga vinnande part stora ekonomiska förluster, för hvilka han oftast saknade möjlighet att erhålla ersättning, anhölle bolaget, att jag emot stadsfogden Sturtzenbecher ville vidtaga åtgärder, hvarigenom bolaget förhjälpes till verkställighet af bilagda utslaget, samt att Sturtzenbecher måtte ställas under åtal för sitt olagliga handlingssätt äfvensom förpligtas att till bolaget utgifva dess kostnader för anmälningsskriftens uppsättande och ingifvande samt ärendets bevakande med tillsammans 100 kronor.

*   °   °

I anledning häraf begärde jag hos Konungens befallningshafvande i Gotlands län förordnande för en åklagare att vid vederbörlig domstol emot stadsfogden Sturtzenbecher anställa och utföra talan för det oförstånd, han i förevarande hänseende, på sätt i klagoskriften anförts, i utöfningen af sin tjänst ådagalagt. Jag uppdrog därvid åt åklagaren att å Sturtzenbecher påstå ansvar efter lag och sakens beskaffenhet äfvensom ej mindre yrka, att Sturtzenbecher måtte förpligtas att vid anfordran bringa ifrågavarande utslag till verkställighet, än äfven i mån af befogenhet understödja de ersättningsanspråk, som bolaget kunde komma att framställa i målet.

I enlighet härmed blef emot stadsfogden Sturtzenbecher åtal anhängiggjort vid rådstufvurätten i Visby, och under målets handläggning framställes å bolagets vägnar anspråk på ersättning för kostnad, som i särskilda hänseenden skulle hafva vållats klaganden genom Sturtzenbechers ifrågavarande förhållande, hvarförutom Sturtzenbecher hemstälde, att bolaget måtte förpligtas ersätta Sturtzenbecher hans af åtalet föranledda rättegångskostnader. Rådstufvurätten meddelade utslag i målet *den 26 november 1900*, däri rådstufvurätten utlät sig: Som den af firman F. W. Hasselblad & C:o för verkställighet till Sturtzenbecher öfversända, af aktuarien vid rådstufvurätten i Göteborg till riktigheten bestyrkta afskrift af ifrågavarande utslag måste anses — oaktadt sådant icke otvetydigt framginge af den å handlingen tecknade bestyrkelse-

mening — vara verkstald efter ett från rådstufvurätten i Visby utfärdadt protokollsutdrag, funne rådstufvurätten väl firman hafva varit berättigad att på grund af nämnda handling erhålla verkställighet å utslaget; men då Sturtzenbecher genom sin vägran att härom gå i författning icke kunde anses hafva gjort sig skyldig till tjänstefel af beskaffenhet att för honom medföra ansvars- eller ersättningspåföljd, pröfvade rådstufvurätten, som lämnade Sturtzenbechers anspråk å ersättning för sina rättegångskostnader utan afseende, lagligt förklara den emot Sturtzenbecher i målet förda talan icke kunna i vidsträcktare mån bifallas, än att Sturtzenbecher förpligtades att vid anfordran bringa ifrågavarande utslag till verkställighet.

Med den utgång, förevarande åtal sålunda erhöll, har jag ansett mig icke kunna åtnöjas, utan har jag uppdragit åt advokatfiskalen vid Svea hofrätt att hos hofrätten anföra besvär öfver rådstufvurättens i åtalet meddelade utslag samt därvid fullfölja det vid rådstufvurätten framställda ansvarspåståendet och tillika yrka, att hofrätten måtte med belopp, som kunde befinnas skäligt, tillerkänna bolaget godtgörelse för den kostnad, hvarför ersättningsanspråk framstälts vid rådstufvurätten.

I målet hafva besvär hos hofrätten vidare anförts dels af bolaget, som därvid yrkat, att hofrätten måtte tillerkänna detsamma ersättning med de vid rådstufvurätten begärda belopp, dels ock af Sturtzenbecher beträffande föreläggandet för honom att vid anfordran bringa det i afskrift honom tillsända utslaget till verkställighet, i hvilket hänseende han yrkat upphäfvande af rådstufvurättens i åtalet meddelade utslag.

**Vägran af magistrat att till Kongl. Maj:t insända en af
stadsfullmäktige beslutad skrifvelse.**

Handlingarna i ett genom klagomål af organisten Alfred Lundgren i Varberg hos mig anhängiggjort ärende utvisade följande.

Den 22 december 1898 beslöto stadsfullmäktige i Varberg att hos Kongl. Maj:t söka tillstånd att för bestridande af kostnaderna för uppförande af stadshus, byggnad för elementarläroverk för flickor, fattiggård m. m. upptaga ett obligationslån å 475,000 kronor att, jämte ränta icke öfverstigande fyra procent om året, genom årlig amortering återbetalas inom en tid af högst 40 år från lånets upptagande. En i enlighet med detta beslut uppsatt, den 29 juli 1899 dagtecknad ansökning öfverlämnades till magistraten i Varberg, som den 7 påföljande augusti

öfver ansökningen afgaf underdånigt utlåtande, därvid magistraten af anförda skäl afstyrkte bifall till framställningen, så vidt därmed afsåges upplåning af 250,000 kronor för uppförande af ett stadshus, men i öfrigt tillstyrkte bifall till densamma. Vid sammanträde med stadsfullmäktige den 24 november 1899 föreslog klaganden med företeende af magistratens berörda utlåtande, att stadsfullmäktige måtte i underdåniga påminnelser i anledning af samma utlåtande bemöta de skäl, magistraten för sitt afstyrkande anført, i sammanhang hvarmed af klaganden ingafs förslag till underdånig skrifvelse i ärendet. Förslaget om påminnelser afgifvande blef af stadsfullmäktige efter votering med 11 röster mot 8 godkändt, hvarefter fullmäktige utan votering godkände den föreslagna affattningen af skrifvelsen. Sedan den sålunda beslutade skrifvelsen blifvit uppsatt och af fullmäktiges ordförande och sekreterare undertecknad, öfverlämnades densamma, jämte en vidfogad handling, till magistraten. Vid föredragning inför magistraten den 11 december 1899 af stadsfullmäktiges protokoll för ofvannämnde den 24 november antecknades i magistratens protokoll, att då ett yttrande, sådant som det af stadsfullmäktige beslutade, icke blifvit stadsfullmäktige affordradt, funne magistraten sig förhindrad »att till verkställighet befordra beslutet». Den till magistraten öfverlämnade påminnelsekriften försågs med en af borgmästaren Emil Swenson, å magistratens vägnar, den 16 december 1899 åtecknad resolution, af innehåll att handlingarna till stadsfullmäktige återställdes med hänvisning till magistratens bilagda protokoll i saken för den 11 i samma månad.

I en hit ingifven skrift gjorde i anledning häraf klaganden gällande, att magistraten genom ofvan omförmälta tillvägagående djupt kränkt den kommunala friheten äfvensom visat oförstånd och oskicklighet i ämbetet, hvarför klaganden hemställde, att borgmästaren Swenson och de öfrige ledamöter i magistraten, som bidragit till magistratens ifrågavarande den 11 december 1899 meddelade beslut, måtte ställas under åtal för sitt lagstridiga förfarande härutinnan. Till stöd härför anfördes af klaganden, bland annat:

Enligt 6 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad utöfvades i Varberg kommunens beslutanderätt af stadsfullmäktige. Verkställighet och förvaltning tillkomme, under magistratens inseende, drätselkammaren och särskilda styrelser. Enligt 47 § i nämnda förordning ägde magistraten ock vaka däröfver, att de af stadsfullmäktige lagenligt fattade beslut bringades till verkställighet af de för särskilda ändamål tillsatta styrelser, med rätt och skyldighet för magistraten att, om den funne något af stadsfullmäktige fattadt beslut strida mot gällande för-

fattningar, vägra handräckning till verkställighet af samma beslut. Af nu anförda lagrum framginge, att där stadsfullmäktiges beslut skulle bringas till verkställighet af någon kommunal styrelse, magistraten hade icke endast pröfningsrätt beträffande beslutets laggiltighet utan äfven rätt att vägra handräckning till beslutets verkställande. Men härutöfver sträckte sig icke magistratens ämbetsmyndighet. Riktigheten af detta påstående bekräftades af 50 § i åberopade förordning, i hvilket lagrum stadgades, att framställningar och utlåtanden, som från stadsfullmäktige till högre myndighet afgifvas, skola genom magistraten insändas. Beträffande dylika framställningar hade lagstiftaren ej inrymt magistraten någon pröfningsrätt, utan åläge magistraten såsom ämbetspligtigt att till vederbörande myndighet befodra hvarje sådan framställning, som till magistraten öfverlämnades.

Sedan magistraten lämnats tillfälle att yttra sig öfver klagandens anmälan, afgåfvo borgmästaren Swenson samt rådmännen Fredrik Sörensen och G. Lundberg i ärendet förklaring, däri hufvudsakligen erinrades:

att magistraten i likhet med minoriteten inom stadsfullmäktige funnit stadsfullmäktiges ifrågavarande, den 24 november 1899 fattade beslut vara föga öfverensstämmande med laga former, hvarför magistraten vägrat verkställa detsamma;

att orimligt vore, att, där ett ärende på Kongl. Maj:ts pröfning berodde, och stadsfullmäktige kände sig manade att oupphörligen uppvakta Kongl. Maj:t med skrifter i ärendet, magistraten skulle vara skyldig att befodra samma skrifter;

att magistraten i förevarande fall icke ingått i någon pröfning af innebörden i den af klaganden till stadsfullmäktige ingifna skrift;

samt att samma skrift icke innehölle sådan framställning eller utlåtande, som i 50 § i förordningen angående kommunalstyrelse i stad åsyftades.

* * *

Den uppfattning, som i förevarande fall gjorts gällande af magistraten, fann jag vara uppenbarligen oriktig. Lika litet som det kan tillkomma magistraten i en stad att pröfva, huruvida en af stadens representanter beslutad ansökning kan anses vara af beskaffenhet att böra framställas, lika litet kan det ifrågasättas, att magistraten skulle hafva rätt att undertrycka en framställning i ett redan anhängigt ärende. Det lär icke kunna råda något tvifvel därom, att magistraten i förevarande fall, såsom klaganden erinrat, obetingadt varit pligtig att till

Kongl. Maj:t insända den enligt stadsfullmäktiges beslut uppsatta skrifvelsen. Magistratens förhållande kunde därför enligt min uppfattning med all rätt betecknas såsom oskicklighet i ämbetet, och felet syntes mig så mycket betänkligare, som den af stadsfullmäktige beslutade skrifvelsen just åsyftat att vederlägga de skäl, som i magistratens tidigare afgifna utlåtande i ämnet anförts.

På grund häraf uppdrog jag åt advokatfiskalen vid Göta hofrätt att ställa borgmästaren Swenson samt rådmännen Sörensen och Lundberg under tilltal inför hofrätten för hvad de i förevarande hänseende låtit komma sig till last, och skulle advokatfiskalen därvid å dem yrka ansvar efter lag och sakens beskaffenhet.

Efter slutad skriftväxling har hofrätten *den 11 december 1900* i målet meddelat utslag, däri hofrätten utlätit sig, att enär det, jämlikt 50 § i förordningen om kommunalstyrelse i stad, ålegat magistraten att till Kongl. Maj:t insända stadsfullmäktiges ofvan omförmälta skrifvelse, men magistraten, med Swenson, Sörensen och Lundberg såsom medlemmar, vägrat att fullgöra detta, pröfvade hofrätten, med stöd af 25 kapitlet 17 § strafflagen, rättvist döma Swenson, Sörensen och Lundberg för den oskicklighet i ämbetsutöfning, de sålunda låtit komma sig till last, att böta, Swenson 50 kronor samt en hvar af Sörensen och Lundberg 25 kronor.

Den mening, hofrättens utslag innehåller, omfattades af tre utaf hofrättens i beslutet deltagande ledamöter. Två ledamöter voro från beslutet så till vida skiljaktige, att de dömde Swenson, Sörensen och Lundberg att för ifrågavarande ämbetsfel böta, Swenson 25 kronor samt Sörensen och Lundberg hvardera 15 kronor.

Ansökning om lagfart utan laga skäl afslagen. Lösen debiterad för bevis, som angående beslutet tecknats å fångeshandlingen.

Sedan, på sätt min ämbetsberättelse till 1900 års Riksdag (sid. 50 o. f.) utvisar, häradshöfdingen i Flundre, Väne och Bjärke härads domsaga C. A. Strandmark inför Göta hofrätt åtalats dels för ett beslut af domsagans häradsrätt, hvarigenom en lagfartsansökning utan laga skäl afslagits, dels ock för det häradshöfdingen Strandmark, hvilken försett den i berörda ärende företedda fångeshandlingen med bevis om nämnda beslut, för beviset uppburit lösen, hade hofrätten genom utslag i målet den 19 december 1899 dömt häradshöfdingen Strandmark till böter för hans ifrågavarande förhållande samt förpligtat honom att till vederbö-

rande klagande utgifva ersättning. Hofrättens berörda utslag vann laga kraft, hvilket härmed till rättelse af en i ofvaannämnda berättelse förekommande uppgift meddelas.

Utfärdande af särskilda lagfartsexpeditioner för sterbhusdelägare, ehuru gemensam expedition bort för dem utskrifvas.

Min senast afgifna ämbetsberättelse innehåller (sid. 56—75) redogörelse för ett emot häradshöfdingen i Västmanlands östra domsaga H. Helmertz anställt åtal, för det han i åtskilliga fall åsidosatt de i gällande förordning angående expeditionslösen meddelade föreskrifter om gemensam lagfartsexpeditions utfärdande för sterbhusdelägare. Af berörda redogörelse, till hvilken jag här får hänvisa, framgår, att åtalet afsåg 12 särskilda dylika fall, samt att Svea hofrätt genom utslag den 13 juli 1899 för det oförstånd, hvartill Helmertz i behandlingen af två bland de anmärkta ärendena gjort sig skyldig, dömt honom att böta 50 kronor, men däremot beträffande målet i öfrigt förklarar sig finna hvad därutinnan emot Helmertz anmärkts, med hänsyn till hvad i målet förekommit, icke vara af beskaffenhet att till ansvar för honom föranleda.

Sedan besvär öfver berörda utslag hos Kongl. Maj:t anförts dels af advokatfiskalen vid hofrätten, enligt uppdrag af mig, dels ock af Helmertz, samt handlingarna i målet, jämlikt beslut af högsta domstolen, emellan dess ledamöter för närmare granskning cirkulerat, har målet i högsta domstolen företagits till afgörande *den 4 december 1900* i närvaro af justitieråden Lilienberg, Huss, Westring, Cassel och Grefberg. Samma dag har Kongl. Maj:t i målet meddelat utslag, däri Kongl. Maj:t utlätit sig:

Emedan Helmertz förfarit i strid emot bestämmelserna i förordningen angående expeditionslösen den 7 december 1883, sådant detta lagrum lyder enligt kungörelsen den 16 december 1887, i nedannämnda hänseenden:

att han i det vid häradsrätten den 2 september 1895 handlagda ärendet, angående för Karl Alfred Östbergs sterbhusdelägare, hans änka och sju barn, sökt lagfart å dem i giftorätt och arf tillfallna tillhoppa $\frac{1}{16}$ mantal Simonbo n:r 1, för en hvar af sterbhusdelägarne utfärdat särskild expedition, oaktadt samtidigt lagfart söktes å fång, hvarigenom sterbhusdelägarne till annan afhändt sig hela fastigheten;

att han i det vid häradsrätten den 29 oktober 1895 handlagda ärendet, angående lagfart för Johan Melanders i Mätteby dotter Brita Josefina Larsson och hennes fyra syskon å en hvar af dem i arf efter

Melander tillfallen andel af $\frac{7}{24}$ mantal Mätteby n:r 1, icke utfärdad gemensam expedition för Brita Josefina Larssons fyra syskon angående af dem sökt lagfart å fyra femtedelar af fastigheten, oaktadt lagfart förut blifvit vid häradsrätten sökt å fång, hvarigenom de till Brita Josefina Larsson och hennes man afhändt sig sina andelar i den arffallna fastigheten;

att han i det vid häradsrätten den 7 september 1896 handlagda ärendet, angående lagfart för Anna Persdotters fyra barn å dem i arf efter henne tillfallna andelar af $\frac{1}{16}$ mantal Blomsterängen n:r 1, för hvart och ett af barnen utfärdad särskild expedition, oaktadt samtidigt lagfart sökts å fång, hvarigenom nämnda $\frac{1}{16}$ mantal öfvergått till ny ägare;

att i det vid häradsrätten den 8 september 1896 handlagda ärendet, angående för Gustaf Anderssons i Näsbo två barn sonen Gustaf Albert och dottern Anna Elisabeth sökt lagfart å tillhoppa $\frac{3}{48}$ mantal Näsbo n:r 1, som de till hälften hvardera bekommit genom särskilda arf dels efter sin bemälde fader, dels efter en afliden broder och dels efter en afliden syster, Helmertz icke till bemälde Gustaf Albert och Anna Elisabeth Andersson utfärdad gemensam expedition angående hvart och ett af de tre fång, hvarigenom de bekommit andelar i fastigheten, oaktadt vid samma rättegångstillfälle lagfart sökts å fång, hvarigenom de till sin moder och hennes man i ett senare gifte afhändt sig berörda $\frac{3}{48}$ mantal;

att Helmertz i det vid häradsrätten den 3 november 1896 handlagda ärendet, angående för Anders Olssons i Ytter Säfne son Johan August Ander och två hans syskon sökt lagfart å en hvar af dem i arf efter deras bemälde fader tillfallen andel af $\frac{1}{2}$ mantal n:r 3 Ytter Säfne, utfärdad särskild expedition för en hvar af Johan August Anders omförmälda två syskon, oaktadt samtidigt vid häradsrätten sökts lagfart å fång, hvarigenom de till Johan August Ander afhändt sig sina andelar i fastigheten;

samt att i det vid häradsrätten den 18 januari 1897 handlagda ärendet, angående för J. A. Karlsson i Delbo och hans döttrar sökt lagfart å dem i giftorätt och arf efter Karlssons hustru Augusta Ståhl tillfallna andelar af hemmanet $\frac{1}{8}$ mantal Delbo n:r 1, Helmertz icke utfärdad gemensam expedition för Karlsson och de två af hans döttrar, som sålt sina andelar i fastigheten till den tredje dottern och hennes man, oaktadt lagfart å sistnämnda fång förut varit vid häradsrätten sökt och sistnämnde dag fullföljdes;

ty och som hvad Helmertz till sitt fredande från åtalet i nu nämnda hänseenden anført icke förtjänade afseende;

men hvad anginge åtalet i öfrigt Helmertz, med hänsyn till hvad han i målet andragit, icke kunde anses hafva gjort sig skyldig till ämbetsfel,

pröfvade Kongl. Maj:t lagligt på det sätt ändra hofrättens utslag, att Helmertz för det oförstånd vid domareämbetets utöfning, hvartill han sålunda gjort sig förfallen, dömdes att, jämlikt 25 kapitlet 17 § och 4 kapitlet 3 § strafflagen, böta 100 kronor.

Kongl. Maj:ts berörda utslag är affattadt i enlighet med den mening, som vid omröstningen uttalades af justitierådet *Cassel*, med hvilken justitierådet *Lilienberg* instämde. Särskilda meningar yttrades af öfriga tre i beslutet deltagande justitieråd.

Af justitierådet *Grefberg* anfördes sålunda:

»Emedan Helmertz på ansökning om lagfart den 29 oktober 1895 af Johan Melanders, den 2 november 1896 af Jan Erssons och den 18 januari 1897 af Augusta Ståhls sterbhusdelägare brutit mot 11 § i förordningen om expeditionslösen i det afseendet, att till en hvar af de sterbhusdelägare, hvilka öfverlätit sina fastigheter å medsökande, utfärdats särskild expedition, ehuru lagfart samtidigt jämväl sökts å dessa senare fång;

ty och som Helmertz äfven förfarit i strid mot berörda stadgande på ansökning om lagfart dels den 2 september 1895 af Karl Alfred Östbergs och den 7 september 1896 af Anna Persdotters sterbhusdelägare, i ty att samma rättegångsdagar sökts lagfart på grund af senare fång, hvarigenom äganderätten till fastigheterna i dess helhet öfvergått från samtliga sterbhusdelägarne, men Helmertz detta oaktadt utfärdat särskild expedition till en hvar af dem, dels af Gustaf Anderssons arvingar, därutinnan att, ehuru lagfart sökts den 8 september 1896 såväl å deras fång genom arf efter Gustaf Andersson och två deras syskon som å senare fång, hvarigenom den sålunda ärfda egendomen i dess helhet öfvergått till ny ägare, arvingarne likväl icke erhållit gemensam expedition för hvartdera af dessa tre fång utan hvar för sig fått lösa expedition, och dels af Anders Olssons tre arvingar, hvilka likaledes anhållit om lagfart samtidigt, eller den 3 november 1896, som lagfart enligt öfverlåtelse af fastigheten i dess helhet från två af arvingarne å den tredje sökts på grund af detta senare fång, därigenom att Helmertz utan hänsyn härtill utfärdat expedition till en hvar af öfverlätarne;

men Helmertz, hvad angår åtalet i öfrigt, icke kan anses hafva gjort sig skyldig till något sådant förfarande, att ansvar bör därå följa,

pröfvar jag rättvist på det sätt ändra hofrättens utslag, att Helmertz, för hvad han sålunda låtit komma sig till last, jämlikt 25 kapitlet 17 § och 4 kapitlet 3 § strafflagen dömes att böta 100 kronor, som tillfalla kronan.»

Justitierådet *Westring* utlät sig:

»Emedan Helmertz vidkommande lagfarten å Näsbo n:r 1 förfarit oriktigt, därutinnan att han icke utfärdat en gemensam expedition åt Gustaf Albert Andersson och Anna Elisabeth Andersson rörande deras ansökan om lagfart å de delar i fastigheten, som de arft efter sin syster Johanna Maria Andersson, oaktadt vid samma rättegångstillfälle lagfart söktes å fång, hvarigenom de till sin moder och hennes man i ett senare gifte sålt berörda andelar, alltså och på de beträffande öfriga delar af målet af justitierådet Cassel anförda skäl instämmer jag i det slut, hvartill bemälde justitieråd kommit.»

Justitierådet *Huss* yttrade:

»Emedan Helmertz i det vid häradsrätten den 2 november 1896 handlagda ärendet angående lagfart för Jan Erssons sterbhusdelägare, hans fem dotterbarn, bland dem Karl Larsson, å dem i arf tillfallna andelar af den i boet befintliga fastigheten $\frac{1}{4}$ mantal Grimle n:r 1 förfarit felaktigt därutinnan, att han, ehuru vid häradsrätten samtidigt söktes lagfart för bemälde Karl Larsson å fång, hvarigenom öfrige sterbhusdelägare till honom försålt sina andelar i den arffallna fastigheten, för en hvar af de sistnämnde utfärdat särskild expedition;

alltså och på de i fråga om öfriga delar af målet af justitierådet Cassel anförda skäl instämmer jag i det slut, hvartill bemälde justitieråd kommit.»

Framställningar till Kongl. Maj:t angående förening af tingslag.

I särskilda skrivelser af den 23 oktober 1900 har jag hos Kongl. Maj:t angående förening af tingslagen i nedan angifna domsagor gjort följande framställningar:

Angående Hammarkinds härads, med Stegeborgs skärgård, och Skärkinds härads domsaga:

»Genom förordningen den 17 maj 1872 om tingssammanträden har såsom regel stadgats, dels att i tingslag, som ensamt utgör en domsaga, häradsrätten årligen skall hålla tio allmänna sammanträden, dels

ock att där två tingslag äro till en domsaga förenade, fem sammanträden skola ärligen hållas i hvarje tingslag. Det är följaktligen med hänsyn till rättsskipningens snabbhet af stor betydelse, att de på två tingslag fördelade domsagornas områden, i den mån sådant låter sig göra, sammanläggas till ett tingslag. Åtskilliga domsagor finnas emellertid, som ännu bestå af två tingslag, ehuru dessa utan olägenhet skulle kunna förenas till ett enda. Till sistnämnda slag af domsagor synes med allt fog kunna räknas Hammarkinds härads, med Stegeborgs skärgård, och Skärkinds härads domsaga. Af nämnda två tingslag har Hammarkinds härad med Stegeborgs skärgård sitt tingsställe i Mogata samt Skärkinds härad sitt tingsställe i Kumla.

Enligt statistiska centralbyråns senast offentliggjorda folkmängdsuppgifter hade ifrågavarande domsaga den 31 december 1899 22,462 invånare, af hvilka allenast 5,722 kommo på Skärkinds härad. Detta härads område är jämväl i förhållande till hela domsagans ganska ringa, och enligt hvad rättsstatistiken ådagalägger, äro rättegångsmålen och öfriga rättsärenden inom Skärkinds härad af så ringa betydenhet, att det måste anses vara i hög grad olämpligt att för desamma upprätthålla en särskild jurisdiktion. Då nu härtill kommer, att afståndet från Skärkinds härads särskilda delar till tingsstället i Mogata ej är synnerligen stort, synes någon giltig invändning emot en sammanläggning af ifrågavarande båda tingslag till ett enda svårligen kunna framställas.

På dessa grunder får jag härmed hemställa, det täcktes Eders Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida ifrågavarande domsagas båda tingslag må vardas förenade till ett tingslag med tingsställe i Mogata.»

Angående Ångermanlands södra domsaga:

»I rikets flesta domsagor har numera förordningen den 17 maj 1872 om tingssammanträden vunnit tillämpning, i följd hvaraf rättsskipningen på landet i allmänhet blifvit snabbare, än de gamla bestämmelserna om ting i 1734 års lag medgifva. Å de orter, där den gamla ordningen ännu gäller, är det i flera fall domsagornas vidsträckta omfång, som hindrat tillämpningen af nämnda förordning, hvarför förutsättningen är, att domsagans tingslag äro högst två. Men äfven på orter, där domsagornas omfång ej är större, än att de särskilda tingslagen utan verklig olägenhet kunnat sammanläggas, har man försummat att begagna sig af det medel att afhjälpa den med rätta öfverklagade långsamheten i rättsskipningen, som nämnda förordning erbjuder. Till sistnämnda slag

af domsagor synes med allt fog kunna hänföras Ångermanlands södra domsaga.

Denna domsaga består af tre tingslag, nämligen Nora tingslag med tingsställe i Fantskog, Gudmundrå tingslag med tingsställe i Frånö samt Säbrå tingslag med tingsstad i Säbrå kommunallhus.

Någon afsevärd olägenhet skulle ej uppstå, om dessa tre tingslag sammanlades till ett enda. Komme en sådan sammanläggning till stånd, kunde tingsstället för det gemensamma tingslaget lämpligen förläggas till staden Hernösand, som i åtskilliga andra hänseenden, hvarom här ej närmare behöfver ordas, är att anse såsom centralorten för befolkningen inom ifrågavarande domsaga. Och hvad angår afståndet från domsagans särskilda delar till Hernösand, så är detta ej synnerligen stort, hvadan från den synpunkten något giltigt hinder emot sammanläggningen ej kan anses föreligga.

Om den nämnda föreningen af de tre till ifrågavarande domsaga hörande tingslagen komme till stånd, skulle inom domsagan komma att hållas tio allmänna tingssammanträden om året, i följd hvaraf ej allenast domsagans egna invånare finge sina rättsärenden betydligt snabbare handlagda och afgjorda, än hvad nu är fallet, utan äfven utanför domsagan boende personers anspråk att inom rimlig tid få sina tvister med domsagans invånare slutdömda blefve bättre tillgodosedda. Härtill kommer, att staten själf, med hänsyn till utöfningen af sin straffande myndighet, icke längre torde höra åtnöjas med den långsamma och för brottmålen behöriga utredning ojtjänliga rättsskipning, som i följd af gällande ordning beträffande tingen i Ångermanlands södra domsaga för närvarande därstädes råder.

På dessa grunder får jag härmed hemställa, det täcktes Eders Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huruvida ifrågavarande domsagas särskilda tingslag må vardas förenade till ett tingslag med tingsställe i Hernösand.»

Redogörelse för utgången af en hos Kongl. Maj:t under år 1899 gjord framställning angående förening af tingslag.

Af min till 1900 års Riksdag afgifna ämbetsberättelse (sid. 84 o. f.) inhämtas, att jag i en den 21 oktober 1899 till Kongl. Maj:t aflåten skrifvelse hemställt, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huruvida samtliga härader inom Upsala läns mellersta domsaga måtte vardas förenade till ett tingslag med tingsställe i Upsala.

I anledning af denna framställning infordrades genom Svea hofrätt yttranden från vederbörande häradsbor, häradsrätter och domhufvande

äfvensom från Konungens befallningshafvande i Upsala län, hvarjämte hofrätten, till hvilken jämväl öfverlämnats en af Lagunda härads tingshusbyggnadsskyldige invånare till Kongl. Maj:t ingifven skrift, för egen del afgaf utlåtande i ärendet.

Den 7 december 1900 har Kongl. Maj:t meddelat beslut i ärendet, därvid Kongl. Maj:t förklarar, att, då upplyst blifvit, att Lagunda häradsbor under år 1896 låtit med afsevärd kostnad uppföra nytt, ändamålsenligt tingshus för häradet i Örsundsbro, samt vid sådant förhållande och då därjämte nämnda härad för närvarande saknade all direkt järnvägsförbindelse med Upsala, en förening af detta härad med domsagens öfriga härad till ett tingslag icke borde emot häradsbornas bestridande nu genomföras, men sådan anordning i domsagan, att med bibehållande af Lagunda härad såsom eget tingslag öfriga fem härad förenades till ett tingslag med tingsställe i Upsala, kunde utan afsevärd olägenhet äga rum, samt genom en sådan anordning det med min ifrågavarande framställning afsedda syftemål att bereda de rättssökande fördelen af en snabbare rättsskipning borde i beaktansvärd mån ernås, funne Kongl. Maj:t godt förordna, att ifrågavarande domsaga skall indelas i två tingslag sålunda, att Lagunda härad bibehålles såsom eget tingslag med tingsställe i Örsundsbro, samt Vaksala, Ulleråkers, Rasbo, Hagunda och Bälinge härad förenas till ett tingslag, benämndt Tiunda tingslag, med tingsställe i Upsala.

Därjämte anbefaldes Konungens befallningshafvande i Upsala län att, sedan nödiga förberedande åtgärder blifvit vidtagna, till Kongl. Maj:t inkomma med yttrande i fråga om tiden, då den beslutade regleringen kunde träda i verket.

Framställning till Kongl. Maj:t angående resestipendier för praktiska jurister.

I en till Kongl. Maj:t den 9 november 1900 aflåten skrifvelse har jag i detta ämne anfört följande:

»På kulturens flesta områden gör sig i våra dagar gällande ett oafvisligt behof att lära känna främmande folks uppfattning, sedvänjor och inrättningar. För att underlätta och befordra en sådan kunskap om främmande länder har staten, där sådant ansetts behöfligt, anslagit medel till resestipendier för olika yrken. Särskildt inom den andliga kulturens områden hafva anslag hos oss beviljats till dylika resestipen-

dier för vetenskapsmän och konstnärer, lärare vid de allmänna läroverken, läkare, prästmän m. fl.

Förgäfves spanar man emellertid i riksstaten efter något anslag till resestipendier åt praktiska jurister.

Skulle någon med anledning häraf antaga, att statsmakterna ansåge dylika stipendier för denna yrkesklass obehöfliga, så vore en sådan uppfattning utan tvifvel felaktig. Grunden till det anmärkta förhållandet lärer väl vara att söka allenast däri, att ifrågavarande angelägenhet hittills icke blifvit af statsmakterna tillräckligt uppmärksammas.

Det kan nämligen ej gärna bestridas, att det vore till nytta för lagskipning och lagstiftning, om bland landets praktiska jurister, därmed jag i främsta rummet afser ordinarie domare och dem, som eljest vid domstolarne bereda sig för domarekallet, funnes ett ej allt för ringa antal, som hade annan och mera lefvande kunskap om utländsk rätt, än de här i landet kunna hafva inhämtat af literaturen. Och det är en själfklar sak, att kunskap om utländsk rätt och dess tillämpning bäst förvärfvas genom studier i utlandet. Där erhållas på ort och ställe de säkraste anvisningarne å lämplig litteratur, och tillfällen erbjuda sig där att genom bevistandet af rättsförhandlingarne, åhörandet af föreläsningar och diskussioner samt personligt umgänge med domare och advokater göra de bokliga studierna mera lefvande och fruktbarande, än kammarstudier i hemlandet utan dylik lifgifvande påverkan någonsin kunna blifva. Otvifvelaktigt skulle jurister, som sålunda sattes i tillfälle att under en ej alltför kort tids vistelse i utlandet idka rättsstudier, därvid göra iakttagelser och jämförelser, som skulle göra dem skickliga icke blott att med större sakkunskap, än nu är fallet, bedöma värdet af ifrågasatta reformer inom svensk lagskipning och lagstiftning, utan äfven att rätt uppskatta de egendomligheter, som finnas hos vår rätt och äro förtjänta att bibehållas. Dylika studieresor för praktiska jurister skulle tillika gifvetvis stegra deras intresse för sitt kall och för en hvar, som komme i åtnjutande af ifrågavarande förmån, utgöra ett lifvande afbrott i de vanliga, ofta enformiga och i regeln ansträngande göromålen.

Antagligt är vidare, att sådana studieresor skulle medföra ett välkommet tillskott till den torftiga svenska juridiska literaturen. Måhända kunde det åläggas vederbörande stipendiater att offentliggöra en berättelse rörande gjorda iakttagelser och rön under resan eller att utgifva en afhandling öfver något särskildt ämne, som därunder utgjort föremål för studier. I hvarje fall torde man kunna antaga, att åtskilliga af stipendiaterna skulle själfmant komma att lämna dylika bidrag till den juridiska literaturen.

Det gifves ett skäl, som synes göra dessa studieresor just i vår tid till ett behof af beskaffenhet att ej böra afvisas. Den rättegångsreform, hvilken i vårt land så länge fördröjts, kan icke allttjämt på samma sätt som hittills undanskjutas, utan måste frågan härom en gång på allvar komma på dagordningen. När striden då skall utkämpas om de stora och omtvistade frågorna på processrättens område, därvid enligt sakens natur hänsyn måste tagas till utländsk processlagstiftning, är det af vikt, att bland de rättsbildade i landet ej saknas personer, som angående processlagarne i det ena eller andra af de främsta kulturländerna skaffat sig den grundliga insigt, som, på sätt ofvan antydts, endast genom praktiska studier på ort och ställe kan förvärfvas. Ju allsidigare den juridiska sakkunskapen är hos de jurister, som till följd af ämbetsställning eller eljest komma att öfva inflytande på den viktiga reform, som på ifrågavarande område förestår, desto säkrare kan man hoppas, att reformen kommer att ledas i en god riktning.

På grund af hvad jag anfört får jag, med stöd af 19 § i den för justitieombudsmannen gällande instruktion, hemställa, det täcktes Eders Kongl. Maj:t taga under öfvervägande, huruvida resestipendier för praktiska jurister må anses vara af behofvet påkallade, och under sådan förutsättning hos Riksdagen begära för ändamålet erforderligt anslag.»

Framställning till Kongl. Maj:t angående ändringar i väglagen.

I detta ämne har jag i en till Kongl. Maj:t den 14 december 1900 aflåten skrifvelse anfört följande:

»Sedan äldre tider hafva häradsrätterna enligt gällande lag haft att taga befattning med hvarjehanda ekonomiska ärenden, hvilka varit fullkomligt främmande för häradsrätternas egentliga uppgift rättsskipningen. Efter hand hafva häradsrätterna visserligen befriats från sin befattning med åtskilliga hithörande ärenden, men ännu gäller, enligt instruktionen för landshöfdingarne den 10 november 1855, att häradsrätterna äro pligtiga att, där sådant af Konungens befallningshafvande påfordras, taga viss befattning med dylika ekonomimål. I 57 § af instruktionen meddelas nämligen den allmänna föreskriften, att då för behandling af något hos Konungens befallningshafvande förekommande ekonomimål menigheters hörande finnes af nöden, och icke i afseende därå särskildt är stadgadt, Konungens befallningshafvande äger att, efter hvad lämpligast finnes, antingen låta sådant vid häradssting verkställas eller ock själf hålla erforderliga sammanträden eller därom lämna

uppdrag åt landssekreteraren eller landskamreraren eller ock åt kronofogden i orten. Och i en särskild lag af yngre datum, nämligen lagen angående väghållningsbesvärets utgörande på landet den 23 oktober 1891, har häradsrätternas skyldighet att handlägga för deras egentliga uppgift främmande ekonomimål blifvit ytterligare fastslagen, i det att enligt sagda lag, med anslutning till dessförinnan gällande rätt, på häradsrätterna öfverlåtits ett mångfaldigt bestyr med hvarjehanda vägårenden.

Man synes kunna ifrågasätta, om icke tillräckliga skäl må anses föreligga för vidtagande af sådana ändringar i nämnda lag angående väghållningsbesvärets utgörande på landet, att häradsrätterna befrias från ifrågavarande dem pålagda mångahanda bestyr. Ändamålet med denna framställning är att till den uppmärksamhet, Eders Kongl. Maj:t må finna saken förtjäna, framlägga skälen för en sådan uppfattning.

Enligt 4 § af väglagen skola, då fråga uppstår om anläggning af allmän väg, de väghållningsskyldige, därest väghållningsdistriktet består af ett härad eller del däraf, höras vid häradsrätten, men eljest inför Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet, hvarefter och sedan häradsrätten afgifvit yttrande, Konungens befallningshafvande meddelar beslut i frågan. Och i enahanda ordning skola jämlikt samma lagrum afgöras frågor om indragning af allmän väg, omläggning af backig eller eljest för rörelsen obekvämlig allmän väg samt förändring af redan befintlig väg till bygdeväg eller landsväg.

Att i de fall, då sålunda enligt 4 § af väglagen de väghållningsskyldige skulle kunna höras inför annan myndighet än häradsrätt, det likväl vanligen lärt blifva en häradsrätt, som får uppdraget att anställa förhöret, torde med skäl kunna antagas.

Enligt 37, 38 och 42 §§ af väglagen skola de väghållningsskyldige höras öfver väckt förslag om ny vägdelning samt öfver vissa vid vägdelning förekommande frågor. Att de väghållningsskyldige skola höras inför häradsrätt, finnes visserligen ej i sistnämnda tre lagrum uttryckligen stadgadt, men Konungens befallningshafvande lärt väl, med stöd af ofvanberörda stadgande i 57 § af instruktionen för landshöfdingarne, lämna ifrågavarande uppdrag åt vederbörande häradsrätt.

I 47 och 54 §§ af väglagen meddelas vidare föreskrifter därom, att val af ledamöter i särskild vägnämnd, af vägstyrelse samt af revisorer för granskning af vägstyrelsens räkenskaper och förvaltning, äfvensom af suppleanter för omförmälte ledamöter i vägnämnden, för vägstyrelsens ledamöter samt för revisorerna skola för visst fall förrättas inför

häradsrätt samt för annat fall inför Konungens befallningshafvande eller annan af Konungens befallningshafvande bestämd myndighet.

På grund af stadgandet i 71 § af väglagen skola de väghållningsskyldige periodiskt efter vissa års mellanrum sammankallas för att med ploglagen öfverenskomma om ersättning för besväret af vinterväghållningen. Att äfven i detta ärende de väghållningsskyldige inkallas till vederbörande häradsrätt, följer af väglagens 69 § samt grunderna för samma lag.

Jämväl i andra fall än de nu omförmälta kan det, med föranledande af stadganden i väglagen, tillkomma häradsrätt att taga befattning med vägärenden af ekonomisk natur.

På sätt af denna summariska redogörelse framgår, hafva häradsrätterna alltså ett mångfaldigt bestyr med ifrågavarande vägärenden. Synnerligen betungande eller tidsödande torde i allmänhet häradsrätternas och häradshöfdingarnes arbete härmed icke vara. Dock torde det under stundom inträffa, att dessa vägfrågor ej blott allt för mycket inkräkta på den för rättsskipningen anslagna tiden under själfva tingen, utan äfven föranleda en ganska afsevärd ökning af häradshöfdingarnes skrifarbete och expeditionsgöromål. I allt fall hafva häradshöfdingarne full sysselsättning med rättsskipningen och hvad däraf följer samt öfriga dem anförtrodda juridiska bestyr, och ej sällan äro de i själfva verket öfverhopade af arbete härmed. Det synes därför ej vara obilligt, att de befrias från sysselsättning med ifrågakomna för deras egentliga verksamhet fullkomligt främmande vägärenden.

Hvad särskildt angår häradsrätternas åliggande att i vissa fall afgifva yttranden i vägfrågor, synas föreskrifterna härom jämväl från en annan synpunkt vara olämpliga. Häradsnämnden lärer väl nämligen i dylika frågor knappast kunna anses fullt opartisk. Nämndemännen äro nog i regeln i sådana frågor som t. ex. angående lämpligheten af anläggning af en allmän väg så intresserade en hvar för sin bygds fördelar, att de icke onödigtvis böra tvingas att såsom domare fatta beslut i dylika frågor. Och ej håller torde någon afsevärd fördel för det allmänna vara att förvänta däraf, att häradshöfdingarne såsom skiljedomare indragas i allmogens vägtvister.

Skulle häradsrätterna befrias från handläggningen af ifrågavarande vägärenden, lärer någon tvekan ej kunna råda därom, till hvilken myndighet samma ärenden böra öfverflyttas. Kronofogdarne måste redan under nuvarande förhållanden sysselsätta sig med berörda ärenden, och utöfvas af dem enligt 34 § af väglagen närmast under Konungens befallningshafvande tillsynen öfver vägväsendet. Å kronofogdarne borde

alltså häradsrätternas och häradshöfdingarnes åligganden beträffande vägärendena öfverflyttas. Den tillökning i kronofogdarnes göromål, som häraf följde, blefve med hänsyn till deras förutvarande befattning med samma ärenden ej så betydande, som den lindring i göromålen, hvilken samtidigt uppkomme för häradshöfdingarne.

Att häradsrätterna böra bibehållas vid sin befogenhet att slita sådana tvister emellan jordägare och väghållningsskyldige, som omförmas i 33 § af väglagen, äfvensom att häradshöfdingarne böra bibehållas vid sitt åliggande enligt 18 § af samma lag, är uppenbart.

Ehuru enligt min mening goda skäl för de af mig ifrågasatta ändringarna i väglagen, på sätt ofvan anförts, förefinnas, skulle jag dock icke hafva därom gjort framställning, om icke ännu ett särskildt skäl tillkommit. Vid Riksdagen innevarande år förevaro åtskilliga af enskilde motionärer väckta förslag, åsyftande mer eller mindre genomgripande förändringar i väglagen, och har Riksdagen med anledning af dessa motioner den 14 maj 1900 till Eders Kongl. Maj:t aflåtit en skrifvelse i ämnet, däri Riksdagen på anförda grunder anhållit, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föranstalta om revision af ifrågavarande lag samt för Riksdagen framlägga det förslag till ändrade bestämmelser i samma lag, hvartill en dylik revision kunde föranleda.

I enlighet med hvad jag anført får jag härmed hemställa, att Eders Kongl. Maj:t täcktes vid den af Riksdagen begärda revisionen af väglagen taga under öfvervägande, huruvida häradsrätterna genom uttryckliga lagbestämmelser må varda befriade från all befattning med ifrågavarande vägärenden.»

Framställning till Riksdagen i fråga om en mera tidsenlig handläggning af lagfarts- och inteckningsärenden.

Det är en gammal klagan i vårt land, att lagskipningen på landet är alltför långsam. Redan i lagkomiténs den 31 mars 1815 afgifna betänkande häfdades behovet af genomgripande förändringar härutinnan. Det dröjde emellertid mera än femtio år, innan något verksamt steg till afhjälpan af berörda brist i lagskipningen blef taget, hvilket skedde genom utfärdandet af förordningen den 17 maj 1872 angående ändring i vissa fall af gällande bestämmelser om häradsting. Genom nämnda förordning stadgades, dels att i tingslag, som ensamt utgör en domsaga, häradsrätten årligen skall hålla tio allmänna samman-

träden, dels ock att, där två tingslag äro till en domsaga förenade, fem sammanträden skola årligen hållas i hvarje tingslag. I de domsagor åter, som bestå af minst tre tingslag, skulle de gamla stadgandena i 1734 års lag fortfarande gälla, så att i dithörande tingslag, såsom förut, skulle hållas tre, två eller ett ting om året. Under den tid af nära trettio år, som efter utfärdandet af 1872 års förordning förflutit, har på lagstiftningens väg intet blifvit åtgjordt till obligatoriskt införande af tätare ordinarie sammanträden vid häradsrätterna, hvaremot under samma tid berörda förordning, vanligen genom förening af tingslag, så småningom vunnit en allt mera utsträckt tillämpning. Förhållandena äro i ifrågavarande hänseende för närvarande ganska olikartade i olika delar af landet. Under det att sålunda af Skånes och Blekinges sjutton domsagor alla utom en hvar för sig utgöra allenast ett tingslag, finnes i Norrland icke någon enda domsaga, som omfattar mindre än två tingslag, och de ojämförligt flesta domsagorna i sistnämnda landsdel bestå ännu af minst tre tingslag. Af rikets samtliga domsagor utgöra för närvarande ungefär en tredjedel ett tingslag hvar, och äro tingslagen två i omkring en tredjedel af hela antalet domsagor samt tre eller flera i likaledes omkring en tredjedel af hela antalet.

Det torde alltså vara uppenbart, att den egentliga rättsskipningen å många orter lider synnerligt men däraf, att häradsrätterna ej tillräckligt ofta sammanträda. Emellertid handläggas vid häradsrätterna vissa andra ärenden, som påkalla ännu tätare sammanträden än rättegångsmålen, nämligen vissa ansökningsärenden, däribland i främsta rummet de, som angå lagfart å fång till fast egendom samt inteckning i sådan egendom. Det kan ej gärna anses vara tidsenligt, att ej flera tillfällen erbjuda sig att på landet få dylika löpande ärenden uträttade, än hvad nu är fallet. Affärsverksamheten på landsbygden har, enligt hvad ostridigt torde vara, under de senare årtiondena mycket tilltagit i liflighet. I skilda delar af riket hafva till stort antal uppstått betydande köpingar samt municipal- och stationssamhällen, äfvensom i de stora städernas närhet förstäder och s. k. villastäder med liflig samfärdsel, och utvecklingen af handel och industri, byggnadsverksamhet och bankväsen fortgår alltjämt. All denna rörlighet på det ekonomiska området påkallar enligt min uppfattning oafvisligen en rättelse och en snar rättelse i det missförhållande, som beträffande ordningen för handläggning af lagfarts- och inteckningsärenden ännu råder. I de tingslag, där häradsrätten håller tio allmänna sammanträden om året, förekomma därjämte vanligen två särskilda sammanträden för avslutande af vårtinget och höstetinget, så att de ordinarie sammanträdena tillhopa äro tolf om året. I de

tingslag, där fem allmänna sammanträden hållas om året, äro de ordinarie sammanträdena enligt samma grund vanligen sju om året, och i de öfriga domsagorna är, med beräkning att tingen afslutas på särskilda sammanträden, det årliga antalet ordinarie sammanträden sex, fyra eller undantagsvis två. I vanliga fall måste sålunda den, som å landet vill genom lagfart befästa sin äganderätt till fast egendom eller vill inteckna sin fastighet eller begära dödning af en inteckning däri eller påkalla annan dylik åtgärd, passa på vid något af de högst sju tillfällen under året, då det är honom medgifvet att få så enkla saker uträttade, och därefter måste han vänta en ganska lång tid, innan han kan från domstolen utfå dess expedition i ärendet. Den rättssökande kan i rikets flesta domsagor sålunda få vänta på besked i dylika ärenden åtskilliga månader, efter det han beslutit sig för den enligt sin natur så lätt verkställda åtgärden.

I motiveringen till det förslag rörande ordnandet af lagfarts- och inteckningsväsendet, som den 10 juli 1867 afgafs af därtill förordnade komiterade, framhölls att arbetsordningen vid häradsrätterna för ifrågasvarande ärenden ännu mindre motsvarade tidens kraf än för de egentliga rättegångsmålen; och föreslog komitén, att lagfarts- och inteckningsärenden skulle på landet — med undantag dock för rikets nordligaste provinser — handläggas å en enda för hela domsagan gemensam tingsstad, på bestämd dag en gång i månaden, samt att ifrågasvarande ärenden dessemellan ej skulle få förekomma, icke ens å de ordinarie tingen. Vid handläggningen af dessa ärenden skulle enligt komiténs förslag ej behöfva närvara flere än tre nämndemän.

Detta komitéförslag kom emellertid ej till utförande.

Sedermera har nya lagberedningen i sitt den 6 juni 1884 afgifna betänkande angående rättegångsväsendets ombildning föreslagit, att på landet i regeln tjuguen lagtima sammanträden årligen skulle hållas, vid hvilka ifrågasvarande ärenden skulle få behandlas. I motiveringen till detta förslag yttrade lagberedningen:

»Den erfarenhet, 1872 års förordning lämnat, torde gifva vid handen, att *tio* allmänna domstolssammanträden äro för den egentliga rättsskipningens behöriga handhafvande på landet tillfyllest. Landsrättens allmänna sammanträden i domsaga, som utgör en domkrets, kunna därför, hvad *rättegångsmålen* angår, lämpligen bestämmas till berörda antal.

Hvad åter beträffar *ansökningsärendena*, synas däremot den större samfärdsel och den ökade rörlighet i affärslifvet, som numera äga rum jämväl på landet, erfordra att för handläggningen af dylika ärenden beredas oftare återkommande tillfällen. I följd af dessa ärendens enkla

beskaffenhet kan sådant och åstadkommas utan att nämnvärdt hindra eller störa domarenas arbete å andra, mera invecklade ämbetsgöromål. Beredningen har därför föreslagit att, förutom ofvanberörda tio allmänna sammanträden, afsedda för mål och ärenden af alla slag, skola årligen hållas *elfva* särskilda sammanträden, på hvilka endast ansökningsärenden må upptagas.

Genom den sålunda förordade anordningen, enligt hvilken *tju guett lagtima sammanträden* årligen komme att hållas af landsrätt, erhåller denna domstol all den tillgänglighet eller permanens, behofvet för närvarande synes kräfva.»

Detta yttrades för sexton år sedan. Med hänsyn till den ekonomiska utveckling, som därefter inom landet försiggått, äga de skäl, som då anfördes till stöd för lagberedningens förslag, nu än större giltighet.

Den reform, som alltså på ifrågavarande område är af nöden, behöfver ej bereda synnerliga svårigheter, utan kan densamma enligt min mening på ett ganska enkelt sätt åstadkommas. I själfva verket har i fråga om handläggningen af lagfarts- och inteckningsärenden vid sidan af lagen uppstått en praxis, hvilken innebär en tydlig anvisning, huru reformen bör åvägbringas.

Enligt gällande rätt skola lagfarts- och inteckningsärendena handläggas af häradsrätten, som däri bör fatta besluten. Men i verkligheten tillgår det icke så, utan ombesörjer häradshöfdingen ensam dessa ärenden utan något som helst biträde af nämnden. Sina beslut i ärendena fattar häradshöfdingen i allmänhet icke på tingen, så vidt det ej är fråga om alldeles klara åtgärder, såsom t. ex. förnyelser eller dödningar af inteckningar. Den granskning, han i domstolen är i tillfälle att göra af de företedda ansökningshandlingarna, är nämligen icke tillräcklig för ett pålitligt afgörande af ärendena, och ett väsentligt skäl för häradshöfdingen att ej genast meddela besluten förefinnes i den omständigheten, att han ej på tingen medför fastighetsböckerna och sålunda ej kan veta, om hinder enligt desamma möta för bifall till ansökningarna. Det är alltså praxis, att i lagfarts- och inteckningsärenden häradshöfdingen beslutar, och att han gör detta efter tinget i sitt hem, men i protokollet skrifer han, att häradsrätten fattat besluten, och att detta skett på tinget.

Häradsnämnden är sålunda enligt praxis utesluten från allt inflytande på afgörandet af lagfarts- och inteckningsärendena, och med hänsyn till dessa ärendens beskaffenhet är uppenbart, att ringaste nytta ej kunde vara att förvänta af nämndens deltagande i dem. Handläggningen af ifrågavarande ärenden inskränker sig nämligen i regeln till en enkel re-

gistreringsåtgärd, därvid synnerlig noggrannhet är af nöden, men all öfverläggning är fullkomligt öfverflödig, och äfven i de fall, då ärendena äro mera invecklade, är pröfningen af en så formel natur, att nämndens deltagande däri skulle gagna till intet. I ett särskildt fall framträder det onyttiga i nämndens tvungna närvaro vid behandlingen af ärenden af ifrågavarande slag i en nästan löjeväckande dager. Jag menar de ej sällan förekommande tillfällen, då enligt 21 § af inteckningslagen urtima ting eller extra sammanträden hållas för förnyelser af inteckningar, och då sju nämndemän måste sammankallas, för att med häradshöfdingen konstatera det enkla förhållandet, att de ifrågakomna inteckningarna ännu ej äro tio år gamla.

Då nämnden, enligt hvad ofvan anförts, faktiskt icke deltagar i behandlingen af dessa ärenden, samt nämndens deltagande i desamma icke kan vara till någon nytta, synes det ligga nära till hands att åstadkomma den i förevarande hänseende behöfliga reformen på det sätt, att häradsrättens befattning med samma ärenden öfverflyttas å häradshöfdingen, hvilken på sitt kansli finge bereda allmänheten tillräckligt ofta återkommande tillfällen att uträtta sina lagfarts- och inteckningsärenden.

I vår senare rättshistoria saknas ej exempel på en dylik öfverflyttning å häradshöfdingen af rättens funktioner. Genom 1862 års konkurslag öfverflyttades sålunda vissa konkursmålen rörande åtgärder från häradsrätterna å häradshöfdingarne, hvilka enligt samma lag, utan att någon olägenhet däraf försports, hafva att ensamma ombesörja åtskilligt af hvad till utredningen af konkurserna hörer. Och i 1896 års lag om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring har åt häradshöfdingen uppdragits att för visst fall utan biträde af ägodelningsrättens ledamöter fastställa ägostyckning. I nya lagberedningen förevar ock, på sätt af dess ofvanberörda betänkande inhämtas, fråga att låta häradshöfdingen utan biträde af nämnd handlägga och afgöra ej blott lagfarts- och inteckningsärenden, utan äfven vissa andra ansökningsärenden, och en ledamot af lagberedningen ville åt häradshöfdingen öfverlåta en sådan befogenhet. På sätt ofvan sagts, föreslog lagberedningen, att häradsrätten eller den s. k. landsrätten årligen skulle hålla elfva särskilda sammanträden, på hvilka endast ansökningsärenden skulle få upptagas. I fråga om dessa särskilda sammanträden, hvilka benämndes inskrifningsting, var bemänte ledamot skiljaktig från pluralitetens mening, och yttrade han till motive-ring af sitt förslag, bland annat:

»Hvad särskildt angår *inskrifningstingen*, förekomma dock därjämte andra olikheter emellan beredningens och mitt förslag. Enligt det förra skola ansökningsärenden af alla slag förekomma å omförmälta ting, där

rättsnämnd skall deltaga i ärendenas handläggning. Jag däremot anser sådant ting fullt motsvara ändamålet, därest å detsamma få till handläggning förekomma de ärenden, som skola upptagas i lagfarts-, intecknings-, boupptecknings- och afhandlings- samt förlagsprotokollen; och bör enligt mitt förslag tinget förrättas af en ensam domare med biträde allenast af protokollsförare eller annat vittne till rättsförhandlingen. I de ärenden, som sålunda skola å inskrifningstingen förekomma, har domstolen endast att på grund af skriftliga handlingar meddela beslut enligt lag; och mig synes att, då nämnds deltagande därvid icke kan medföra något gagn, nämnden ej bör besvaras att närvara. Då ärenden, som höra till inskrifningsting, förekomma å allmänt ting, är visserligen nämnd närvarande, men det ligger i själfva sakens natur, att jämväl i detta fall nämnden vid dylika ärendens handläggning icke gör annan tjänst än bevittnar handläggningen.»

Det borde enligt min mening stadgas i lag, att härads höfdingen två gånger i hvarje månad, t. ex. den första och den tredje lördagen i månaden eller, om hälgdag då inträffar, nästa hälgfria dag skall under vissa timmar på sitt kansli tillhandagå allmänheten med handläggning af lagfarts- och inteckningsärenden. Om berörda två lördagar i månaden bestämdes för handläggningen af dessa ärenden, kunde någon kollision med tingen eller tingsammansträdena ej gärna inträffa. Vidkommande nämligen först de domsagor, i hvilka 1872 års ofvanberörda förordning tillämpas, och där alltså tingsammansträden börja på bestämda måndagar, synes det vara uppenbart, att någon kollision ej bör inträffa i de fall, då ifrågavarande lördagar äro söckendagar. Och skulle den första eller den tredje lördagen i en månad vara hälgdag, samt handläggningen af ifrågavarande ärenden alltså måste uppskjutas till nästpåföljande söckendag, hvilken i ty fall alltid är en måndag, så inträffar det aldrig, på sätt med lätthet kan konstateras, att på den måndagen skall hållas allmänt tingsammansträde. Hvad åter angår de domsagor, i hvilka 1872 års förordning ej vunnit tillämpning, får domaren naturligtvis bestämma tingssterminerna så, att någon kollision af ifrågavarande slag ej må uppkomma. I några få af dessa sistnämnda domsagor förekommer det visserligen, att domaren är ute på tingssturer, som någon gång kanske äro ganska långvariga, men den fordran lär med fog kunna uppställas, att antingen domaren själf eller vikarie för honom bör för allmänheten vara att träffa på kansliet åtminstone en dag hvarannan vecka.

Huruvida det kan anses nödvändigt, att ett rättsvittne vid ifrågavarande handläggning af lagfarts- och inteckningsärenden är tillstädes, synes man med skäl kunna ifrågasätta. Härads höfdingen ombesörjer redan

under nuvarande förhållanden på sitt kansli ganska viktiga ärenden åt där tillstädeskomne rättssökande, utan att något vittne därvid behöfver närvara, och någon olägenhet har däraf ej försports. Ämbetsverkens registratorer samt andra tjänstemän emottaga ock de allra viktigaste fataliehandlingar, utan att någon kontroll genom annan person å deras åtgöranden härvid förekommer.

Lika viktigt som det är, att allmänheten ofta har tillfällen att anmäla lagfarts- och inteckningsärenden till behandling, lika angeläget är det, att expeditionens utlämnande ej får allt för länge fördröjas. Något hinder borde ej kunna möta därför, att expeditionen i förevarande fall vore tillgänglig fjorton dagar efter handläggningen. Att bestämma en kortare tid synes däremot ej vara att tillråda. Dels kan naturligtvis under stundom på en dag hopa sig ett högst betydligt antal lagfarts- och inteckningsärenden, och dels måste det ej sällan inträffa, att häradshöfdingen med hänsyn till andra viktiga göromål ej får tillfälle att genast ägna sin tid åt arbetet med ifrågavarande ärenden.

Skulle för handläggningen af lagfarts- och inteckningsärenden på landet införas den ordning, hvars hufvuddrag här ofvan antydts, skulle däraf följa, förutom den hufvudsakliga fördelen att de rättssökande finge bekvämare tillgång att få sina ifrågavarande ärenden snabbt uträttade, jämväl andra fördelar. En vinst af reformen vore, att allmänheten finge visshet att två bestämda dagar i hvarje månad kunna träffa häradshöfdingen hemma, en fördel som kan synas obetydlig, men i själfva verket bör skattas ganska högt, särskildt i de domsagor, där häradshöfdingen ofta är på resor till ting och andra ämbetsförrättningar. Det är nämligen ej oviktigt i synnerhet för långväga rättssökande att på vissa dagar få sina ärenden hos domaren omedelbarligen besörjda.

Jämlikt förordningen den 16 juni 1875 angående lagfart å fång till fast egendom skall vid ansökning om lagfart fångeshandlingen eller den del däraf, som angår fånget och vilkoren därför, offentligent uppläsas, och jämlikt förordningen angående inteckning i fast egendom af samma dag skall vid ansökning om inteckning den handling, på grund hvaraf inteckning äskas, eller den del däraf, som ligger till grund för ansökningen, offentligent uppläsas. Äfven om dessa stadganden, såsom jag har anledning antaga, i allmänhet icke af häradshöfdingarne efterföljas, ägnas emellertid i många domsagor å tingen rätt mycken tid åt handläggningen af lagfarts- och inteckningsärendena. Ett summariskt omnämnande af ansökningens innehåll med uppgift å namn å ifrågakomna personer och fastigheter torde vara det minsta, hvartill handläggningen i regeln inskränker sig. Men ofta läser domaren, i syfte att bereda sökanden till-

fälle att, såsom ej sällan befinnes nödigt, komplettera handlingarna, företaga en provisorisk granskning af åtkomsthändingarna m. m. Ovanligt torde ej vara, att särskildt å den första rättegångsdagen under tinget eller tingssammanträdet flera timmar åtgå till handläggning af allenast lagfarts- och inteckningsärenden, hvarigenom till stor olägenhet och otrefnad för nämnd, åklagare och advokater samt tingsmenighet rättegångsmålen handläggning fördröjes. Följden blifver under stundom, att målen draga ut långt på kvällen eller någon gång till och med in på natten, hvilket uppenbart är till skada för deras behöriga utredning. Till förekommande häraf står det visserligen domaren fritt att öka rättegångsdagarnes antal, men af andra skäl gör han ogärna detta. Blefve emellertid den af mig ifrågasatta reformen genomförd, skulle tiden på tingen bättre räcka till för den egentliga rättsskipningen, och kanske till och med rättegångsdagarnes antal vid ett och annat tillfälle kunna minskas.

Några afsevärda olägenheter af reformen skulle, så vidt jag kan förutse, ej uppkomma. Skulle härads höfdingen på sitt kansli handlägga ifrågavarande ärenden, så inträffade visserligen för många rättssökande, att de finge längre väg till förrättningsstället, än nu är fallet. Många äro nämligen bosatta långt ifrån vederbörande härads höfdings hemvist, men hafva nära väg till sitt tingsställe. Till afhjälpan af berörda olägenhet kunde emellertid stadgas, att härads höfdingen, såsom tillföre, vore pliktig att på tingen taga emot ansökningshandlingarna samt jämväl att på begäran där återställa dem tillika med expeditionerna. I öfrigt synes man med skäl kunna påyrka, att i allmänhetens intresse en inskränkning göres i härads höfdingarnes rättighet att välja bostad hvar som helst inom sina domsagor. I regeln säger det sig själft, hvar härads höfdingen bör bo, och vanligen bor han också där, men nog inträffar det under stundom, att härads höfdingen väljer sin bostad på en för befolkningen i domsagan obekvämlig ort. Lämpligen synes det därför kunna stadgas, att härads höfdingen skall hafva sin bostad eller åtminstone sitt kansli på en viss genom öfverordnad myndighets beslut föreskrifven ort inom domsagan, härads höfdingen emellertid obetaget att söka utverka särskildt tillstånd att bo eller hafva sitt kansli annorstädes, vare sig inom eller utom domsagan.

Tilläfsventyrs skall den åsigt framställas, att af den ifrågasatta reformen skulle vållas en för rättssäkerheten menlig inskränkning beträffande publiciteten vid ifrågavarande ärendens behandling. Hvad lagfartsväsendet angår, är för närvarande härutinnan i 17 § af lagfartslagen stadgad, att domaren å landet i föreskrifven ordning skall insända förteckning å beviljade lagfarter, upptagande fånet och vid köp jämväl köpeskillingen,

till Konungens befallningshafvande, som har att ofördröjligen genom tryck kungöra förteckningen. Hårtill kommer beträffande såväl lagfarter som inteckningar den publicitet, som åstadkommes genom tingläsningen, därvid nämndemännen äfvensom en och annan bland tingsmenigheten torde kunna antagas hafva sin uppmärksamhet ganska noga fäst å förekommande lagfarts- och inteckningsärenden, i den mån fastigheterna eller kontrahenterna äro af vederbörande åhörare kända. Denna publicitet å tingen skulle genom den ifrågasatta reformen alldeles försvinna. Hvad inteckningsärendena angår, synes mig detta vara snarare en förtjänst hos reformen än en olägenhet af densamma. Man kan nämligen med skäl ifrågasätta, om det är lämpligt eller förenligt med eljest gällande grundsatser beträffande affärskrediten, att fastighetsägares skuldsättning mot realsäkerhet skall ropas ut på tinget såsom något af allmän vigt. Inteckningsärendenas offentlighet synes ej böra göras större, än nödigt är, och den fordran, som i sådant hänseende skäligen kan uppställas, synes vara tillbörligen uppfylld därigenom, att enhvar har tillgång till inteckningsprotokollen och inteckningsböckerna. Tänker man sig offentliggörandet å tinget såsom ett skydd särskildt emot falska inteckningar, så må härvid anmärkas, att bankinrättningar och enskilda personer få skydda sig emot falska inteckningar på samma sätt som emot falska växlar och falska ointecknade skuldebref, d. v. s. genom försigtighet och omtänksamhet vid sina länetransaktioner. Hvad åter angår den beträffande lagfarterna stadgade publiciteten, så måste det nedgifvas, att den offentlighet, som i fråga om dessa ärenden åstadkommes genom tingläsningen, är till obestriddlig nytta. Härvid må emellertid erinras, att därest det skulle anses, att lagfartsärendenas publicitet blefve alltför mycket kringskuren genom den ifrågasatta reformen, så kunde den gammalmodiga tingläsningen lätt ersättas med ett annat och ett i själfva verket mycket kraftigare medel för kungörandet. Den, som i våra dagar vill bringa ett förhållande till allmän kännedom, anlitar för sådant ändamål tidningsprässen, och ofelbart skulle kortfattade, med i ögonen fallande rubriker uppställda notiser i de mest lästa ortstidningarna beträffande lagfartsärendena medföra en publicitet, som till sin verkan blefve betydligt öfverlägsen den offentlighet, som kan nås medelst den föräldrade tingläsningen. Den inskränkning i publiciteten, som skulle följa af den föreslagna reformen, torde därför ej under något förhållande utgöra ett verkligt skäl emot densamma.

Mera fog torde böra tillmätas en annan invändning, som emot reformen kan framställas. Man kan måhända förmena, att densamma enligt mitt förslag ej är tillräckligt omfattande. Att ärenden angående förmyndares och gode mäns tillsättande och entledigande ej kunna fräntagas

häradsrätterna och sålunda undandragas från det inflytande, som nämnden å dem bör äga utöfva, är uppenbart. Beträffande vidare ärenden angående äktenskapsförord och lösöreköp föreligger ej något behof af större skyndsamhet vid deras inregistrering, och detsamma gäller om de ytterst sällan förekommande morgongåfvobrefven. Däremot synes man ej utan skäl kunna framställa den mening, att i sammanhang med lagfarts- och inteckningsärendena jämväl ärenden angående bouppteckningar och testamenten, som bevakas, borde öfverflyttas från häradsrätterna till härads- höfdingarne. På utredningen af sistnämnda ärenden beror mången gång möjligheten att med framgång söka lagfart och inteckning. Emellertid stå bouppteckningsärendena i ett så nära samband med förmynderskaps- och godmansärendena, och testamentsbevakningarna sammanhänga så nära med bouppteckningsärendena, att santliga dessa ärenden torde böra behandlas af samma myndighet. Något egentligt hinder torde dock ej möta för öfverflyttning till häradshöfdingarne jämväl af ärendena angående bouppteckningar och testamentsbevakningar. Skulle en sådan öfverflyttning komma till stånd, kunde lämpligen jämväl ärendena angående äktenskapsförord, lösöreköp och morgongåfvobref afsöndras från häradsrätternas befattnings och lämnas till häradshöfdingarne.

Skulle ifrågavarande förslag om ändring i fråga om handläggningen af lagfarts- och inteckningsärenden vinna afseende, kunde i sammanhang därmed en förenkling med fördel vidtagas beträffande expeditionen såväl på landet som i stad af besluten i lagfarts- och inteckningsärenden. Denna förenkling är emellertid af den art, att skäl till dess vidtagande föreligga jämväl utan sammanhang med det ifrågavarande förslaget.

Då lagfart meddelas, erhåller sökanden därom icke mindre än fyra expeditioner, nämligen bevis å fångeshandlingen, särskildt lagfartsbevis, utdrag af lagfartsboken samt protokoll, och då inteckning beviljas, förnyas eller dödas, erhåller sökanden därom i regeln tre expeditioner, nämligen bevis å inteckningshandlingen, utdrag af inteckningsboken samt protokoll. Någon inskränkning i det synnerligen vidlyftiga och tidsödande skrifteri och därmed sammanhängande arbete, som ifrågavarande ärenden sålunda förorsaka, synes utan skada kunna äga rum, och uppenbart torde vara, att i regeln protokollen i såväl lagfarts- som inteckningsärenden äro för den rättssökande allmänheten fullkomligt öfverflödiga. Protokollen innehålla ju hufvudsakligen allenast afskrifter af samt anteckningar från handlingar, som sökanden har i sin ägo, och om själfva besluten i ärendena får han ju, såsom ofvan antydts, i regeln utom protokollen minst två skriftliga besked. Det borde därför enligt min mening föreskrivas, att skyldighet att utlösa dylika protokoll ej vidare skulle

äga rum, hvaraf följde, att utdragen ur inteckningsboken finge utfärdas såsom själfständiga expeditioner. Men vissa undantag från berörda föreskrift måste dock stadgas, i det att sökanden, såsom hittills, borde vara skyldig lösa protokoll i de fall, då ansökningen ej bifalles, då ansökningen afser ämne, hvarom i 13 § af lagfartslagen förmäles, då vid inteckningsförnyande eller dödande inteckningshandlingen ej företes, samt då inteckningsförnyelse sökes vid annan rätt, än den som beviljat inteckningen. Genom den sålunda ifrågasatta inskränkningen i skyldigheten för sökande att lösa protokoll i lagfarts- och inteckningsärenden skulle vederbörande expeditionshafvandes inkomster af expeditionslösen i ej ringa grad minskas, men kunde ersättning härför lämnas dem medelst jämkning af annan lösen i samma ärenden.

På grund af hvad jag anfört får jag härmed vördsamt hemställa,

att Riksdagen måtte i skrifvelse till Kongl. Maj:t anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t låta utarbета och för Riksdagen framlägga förslag till de ändrade lagbestämmelser, som kunna finnas erforderliga, för att den häradsrätterna nu tillkommande befattning med lagfarts- och inteckningsärenden må, till beredande af tillräckligt ofta återkommande tillfällen för dessa ärendens handläggning, varda öfverflyttad å häradshöfdingarne.

Framställning till Riksdagen angående förhöjning i den aflöning, som tillkommer vaktmästaren vid justitieombudsmans-expeditionen.

Min senast afgifna ämbetsberättelse innehåller (sid. 100 o. f.) i förevarande ämne en så lydande framställning:

»Enligt den för justitieombudsmansexpeditionen gällande aflöningsstat, som återfinnes i det af senaste Riksdag fastställda reglemente för riksgäldskontoret, utgår vaktmästarens aflöning med 800 kronor om året, hvilket belopp efter 5 år kan höjas med 100 kronor. I berörda reglemente har tillika föreskrifvits, att så länge boställsrum i Riksdagens hus af vaktmästaren innehafvas, skall hans aflöning minskas med 150 kronor om året.

Nuvarande innehafvaren af vaktmästaresysslan, Carl Erik Blomqvist, hvilken den 14 juni 1854 antogs till vaktmästare vid expeditionen, åtnjuter i enlighet med nyssnämnda bestämmelser, jämte fri bostad, en

kontant aflöning af 750 kronor om året. Med de nuvarande högst betydligt stegrade lefnadskostnaderna lär emellertid nämnda aflöning lämna en mycket knapp tillgång till en familjs nödortftiga bärgning, och har jag därför trott mig böra hos Riksdagen söka utverka någon förbättring i vaktmästarens lönevilkor. Efter öfvervägande af de omständigheter, som synts mig kunna på saken öfva inverkan, har jag funnit ett årligt lönetillägg af 150 kronor vara skäligt.

Med anhållan att denna berättelse, i hvad angår nu förevarande framställning, måtte till vederbörligt utskott hänvisas, hemställer jag vördsamt, att Riksdagen måtte anslå ett belopp af 150 kronor om året, att såsom dyrtidstillägg åt vaktmästaren vid justitieombudsmansexpeditionen utgå från och med år 1900 och tills vidare.»

Denna framställning blef af Riksdagen behandlad i sammanhang med dels af Kongl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg åt en del tjänstemän och betjante, dels ock en inom Riksdagen i fråga om dyrtidstillägg väckt motion. Riksdagen afslog af anförda skäl ifrågavarande framställningar.

Med hänsyn till hvad vid frågans behandling vid Riksdagen år 1900 förekommit har jag emellertid ansett mig kunna antaga, att Riksdagen innevarande år icke skall ställa sig afvisande gent emot hvarje förslag att åt de lägst aflönade bland samhällets tjänare bereda en bättre ställning, och tillåter jag mig därför att härmed upprepa min framställning från förra året. Jag hemställer alltså vördsamt,

att Riksdagen måtte anslå ett belopp af 150 kronor om året, att såsom dyrtidstillägg åt vaktmästaren vid justitieombudsmansexpeditionen utgå från och med år 1901 och tills vidare.

Skulle Riksdagen väl finna, att vaktmästarens lönevilkor böra förbättras, men tillika hysa den uppfattning, att detta lämpligen kan ske i annan form eller med annat belopp, än jag föreslagit, anhåller jag, att Riksdagen måtte i mitt förslag vidtaga de jämkningar, som af en sådan uppfattning kunna föranledas.

Ämbetsresan år 1900.

Den ämbetsresa, jag under nästlidna år företagit, har omfattat Norrbottens, Västerbottens och Upsala län. Därvid har jag besökt läns- och

stiftsstyrelser samt domhafvande och stadsdomstolar, hvarjämte jag inspekterat länsfängelser och kronohäkten inom nämnda län äfvensom tagit kännedom om beskaffenheten af vederbörande stads- och häradshäkten. Tillika har jag under resan likasom föregående år ägnat uppmärksamhet åt domstolarnes arkiv.

Angående hvad vid ifrågakvarande inspektioner förekommit hänvisar jag till det under resan förda diarium, hvilket tillika med justitieombudsmansexpeditionens diarium och registratur kommer att till Riksdagens lagutskott för granskning öfverlämnas.

Handlagda klagomål och anställda åtal.

Vid 1900 års början voro af förut inkomna klagomål fortfarande under handläggning härstädes	13
Under året hafva inkommit klagoskrifter till ett antal af	70
	<u>Summa 83</u>

Af dessa hafva	
såsom återkallade eller på grund af anmälan, att klagandens anspråk blifvit tillfredsstäldt, afskrifvits	3
efter vederbörandes hörande fått förfalla	20
efter annorledes verkställd utredning eller utan åtgärd afskrifvits	46
hänvisats till åtal	7
vid årets slut varit utställda till förklaring eller påminnelser	3
» » » » beroende på åtgärd af annan myndighet	1
» » » » beroende på pröfning	3
	<u>Summa 83</u>

Under år 1900 hafva 10 åtal emot ämbets- eller tjänstemän anstälts, nämligen:	
på grund af förd klagan	7
» » » anmärkning vid ämbetsresa	3
	<u>Summa 10</u>

Herr statsrådet och chefen för justitiedepartementet har på förfrågan tillkännagifvit, att sedan början af senaste lagtima riksmöte någon förklaring af lag, i den ordning 19 § regeringsformen bestämmer, icke blifvit af Kongl. Maj:t meddelad.

För fullgörande af den i 14 § af instruktionen för justitieombudsmannen lämnade föreskrift om afgifvande af redogörelse för behandlingen af Riksdagens hos Kongl. Maj:t anmälda beslut och gjorda framställningar har jag från de särskilda statsdepartementen förskaffat mig uppgifter, ej mindre om hvilka åtgärder blifvit vidtagna i anledning af de utaf Riksdagen år 1900 aflåtna skrivelser, än äfven — beträffande sådana genom föregående Riksdagars skrivelser hos Kongl. Maj:t anhängiggjorda ärenden, hvilka vid 1899 års slut voro i sin helhet eller till någon del oafgjorda — om hvilka åtgärder blifvit med samma ärenden vidtagna under nästlidna år.

De sålunda vunna upplysningarna, hvilka angifva samtliga ifrågasvarande ärendens ställning vid utgången af år 1900, innefattas i tre särskilda, i bilagan till denna berättelse intagna förteckningar; innehållande bilagan därjämte en tabell öfver de skrivelser, Riksdagen år 1900 till Kongl. Maj:t aflåtit.

Stockholm i justitieombudsmansexpeditionen i januari 1901.

OSSIAN BERGER.

Knut von Matern.

Berättelse af komiterade för tryckfrihetens vård,

afgifven år 1901.

TILL RIKSDAGEN.

Under tiden från början af sistförflutna riksmöte har icke något annat ärende förekommit till handläggning af komiterade än allenast en den 18 december 1900 hos komiterade skriftligen gjord framställning, hvaren en person påkallat komiterades uppmärksamhet och åtgärd i anledning därpå, att rådstufvurätten i Eskilstuna skulle hafva i särskilda, af rådstufvurätten handlagda mål gjort sig skyldig till öfvergrepp och lagbrott, samt att undertecknad Berger, hvilken i egenskap af Riksdagens justitieombudsman haft att pröfva klagomål, som anförts öfver rådstufvurättens ifrågavarande förhållande, funnit klagomålen icke till någon åtgärd föranleda. Med afseende på innehållet af berörda framställning har undertecknad Berger funnit sig förhindrad att med densamma taga befattning, hvarför revisionssekreteraren C. E. Leijonmarck såsom justitieombudsmannens suppleant deltagit i ärendets behandling af komiterade. Enär komiterade, hvilkas befogenhet är bestämd genom 108 § regeringsformen och 5 § tryckfrihetsförordningen, icke ägde att med anledning af den ingifna skriften vidtaga någon åtgärd, hafva komiterade lämnat skriften utan afseende.

Stockholm i januari 1901.

OSSIAN BERGER.

A. E. NORDENSKIÖLD.

OSCAR MONTELIUS.

F. KROOK.

C. G. HERNMARCK.

J. JOHANSSON.

C. G. STYFFE.

Knut von Matern.

BILAGA

till

JUSTITIEOMBUDSMANNENS ÄMBETSBERÄTTELSE

till 1901 års Riksdag.

111111

11

JUSTITIEOMBUDSMANNENS ÄMBETSBERÄTTELSE

Utgått år 1901. Riksdag.

I.

Förteckning på de af Riksdagen år 1900 till Kongl. Maj:t aflåtna skrivelser, jämte anteckningar om de åtgärder, som i anledning af samma skrivelser blifvit under nämnda år vidtagna*).

1:o. Justitiedepartementet.

1:o Riksdagens skrivelse af den 10 februari 1900, angående verkställd omröstning öfver högsta domstolens ledamöter. (1.)

1900 den 16 februari i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

2:o af den 14 februari, angående af Riksdagen beslutade ändringar i rikets grundlagar. (3.)

1900 den 31 mars meddelades härå svar å rikssalen.

3:o af den 24 februari, angående val af justitieombudsman och suppleant för honom. (4.)

1900 den 2 mars i statsrådet anmäld och lagd till handlingarna.

4:o af den 27 februari, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 18 kapitlet 16 § strafflagen. (7.)

Lag i ämnet utfärdad den 29 juni 1900.

5:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse af 2 § i förordningen den 21 mars 1884 angående kungörande af tiden för allmänna tingssammanträden i vissa domsagor samt för avslutande af ting. (8.)

Lag i ämnet utfärdad den 29 juni 1900.

6:o af samma dag, i anledning af justitieombudsmannens framställning om åtgärder för åstadkommande af en förbättrad lagskipning i vissa skuldfordringsmål. (9.)

Ärendet är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

*) Det vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffertalet utvisar skrivelsens nummer i tionde samlingen af bihanget till Riksdagens protokoll.

7:o Riksdagens skrifvelse af den 27 februari, angående af Riksdagen beslutad ändring i 2 § 4:o tryckfrihetsförordningen. (11.)

1900 den 31 mars meddelades härå svar å rikssalen.

8:o af den 25 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af ett för gatureglering erforderligt område invid länsfängelset i Kristianstad. (41.)

1900 den 22 juni i statsrådet anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

9:o af den 4 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kapitlet 4 och 11 §§ handelsbalken. (57.)

1900 den 17 oktober i statsrådet anmäld, hvarvid beslöts att inhämta högsta domstolens utlåtande öfver nya inom justitiedepartementet upprättade lagförslag i ämnet.

10:o af den 8 maj, i anledning af Kongl. Maj:t proposition med förslag till lag om straffregister. (62.)

Lag i ämnet utfärdad den 17 oktober 1900.

11:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse af 3 § i lagen den 10 juli 1899 om ersättning af allmänna medel i vissa fall för skada, som förorsakats af ämbets- eller tjänsteman. (63.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 29 juni 1900 utfärdat lag i ämnet.

12:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående tillägg till 11 kapitlet strafflagen. (65.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

13:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående åtgärder till befrämjande af frånstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från viss in-tecknad gäld. (66.)

Ärendet är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

14:o af samma dag, i anledning af väckt motion om sådan ändring i gällande strafflagstiftning, att den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad, må kunna tillgodoräknas honom vid utmätande af straff. (67.)

Infordradt utlåtande från justitiekanslersämbetet har inkommit; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

15:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändring af kongl. förordningen den 6 februari 1849 angående viss tid för klander af husesyn emellan enskild jordägare och landbo. (69.)

Sedan högsta domstolen afgifvit infordradt utlåtande öfver ett inom lagbyrån utarbetadt

förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 6 februari 1849 angående viss tid för klander af husesyn emellan enskild jordägare och landbo, har Kongl. Maj:t den 21 december 1900 beslutit aflåtande af proposition i ämnet.

16:o Riksdagens skrivelse af den 11 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens andra hufvudtitel, innefattande anslagen till justitiedepartementet. (73.)
1900 den 25 maj i statsrådet anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

17:o af den 10 maj, i fråga om reform af valrätten till Riksdagens Andra kam-
mare. (86.)
1900 den 1 juni i statsrådet anmäld, därvid Kongl. Maj:t beslutit åt statistiska central-
byrån uppdraga att i vissa uppgifna afseenden verkställa en statistisk utredning för
år 1900.

18:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag
om rätt domstol i vissa mål angående jordägarers rätt öfver vattnet på hans
grund. (88.)

Lag i ämnet utfärdad den 29 juni 1900.

19:o af samma dag, i anledning af väckta motioner om ändring i lagen angående
skyldighet att deltaga i kostnaden för byggnad och underhåll af prästgård den
1 maj 1885. (89.)

Efter högsta domstolens hörande har Kongl. Maj:t den 29 juni 1900 utfärdat lag i
ämnet.

20:o af den 14 maj, i anledning af väckt motion om ändring i lagen angående er-
sättning af allmänna medel till vittnen i brottmål den 4 juni 1886. (114.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd, har Kongl. Maj:t den 29 juni 1900 utfärdat lag
i ämnet.

21:o af samma dag, i anledning af väckt motion om åtgärder för åstadkommande
af nya, så vidt ske kan, öfverensstämmande civillagar för de tre skandinaviska
länderna. (116.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

22:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag
om rätt till jagt, till lag om ändrad lydelse af 24 kapitlet 13 § strafflagen
och till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående tiden för nyttjanderätts-
aftals bestånd den 25 april 1889. (117.)

1900 den 17 oktober i statsrådet anmäld, hvarvid beslöts att inhämta högsta domstolens
utlåtande öfver nya inom justitiedepartementet upprättade lagförslag i ämnet.

23:o af samma dag, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till
lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords

eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt till lag om ändrad lydelse af 19 kapitlet 13, 14 och 21 §§ strafflagen, dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om elektriska ledningar. (118.)

Efter det högsta domstolen blifvit hörd öfver den af Riksdagen för dess del antagna lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, har Kongl. Maj:t den 29 juni 1900 utfärdat *dels* lag i berörda ämne, *dels ock* lag om ändrad lydelse af 19 kapitlet 13, 14 och 21 §§ strafflagen.

Vidare hafva inom justitiedepartementet upprättade förslag *dels* till lag, innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar, *dels ock* till lag om ändrad lydelse af vissa paragrafer i strafflagen blifvit den 7 december 1900 remitterade till utlåtande af telegrafstyrelsen och tekniska högskolan.

2:o. Utrikesdepartementet.

24:o Riksdagens skrivelse af den 11 maj 1900, angående regleringen af utgifterna under riksstatens tredje hufvudtitel, innefattande anslagen till utrikesdepartementet. (74.)

1900 den 25 maj föredragen, hvarvid förordnades, att Riksdagens i punkterna 1, 2 och 3 af förevarande skrivelse anmälda beslut skulle meddelas statskontoret till kännedom och efter rättelse, i hvad på bemälda ämbetsverk ankomme.

25:o af den 14 maj, angående inköp af beskickningshus i Paris. (123.)

1900 den 25 maj föredragen, hvarvid Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad det skilde sig från Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, bemyndigade ministern för utrikes ärendena,

dels att för Kongl. Maj:ts minister i Paris, envoyén H. Åkerman utfärda fullmakt att underteckna köpekontrakt med ägarne af fastigheten n:o 58 Avenue Marceau i nämnda stad om förvärfvande af densamma för svenska statens räkning för ett belopp af 630,000 francs för själfva fastigheten, fri från in-teckningar, förutom köpekostnader;

dels att för en kostnad, hvilken tillsammans med själfva köpekostnaderna ej öfverstege 76,700 francs låta verkställa nödiga ändrings- och reparationsarbeten å huset samt inlösa sådana inom huset befintliga effekter, hvilka, om än icke oskiljaktiga från väggarna, dock vore för husets fullständighet af så väsentlig vikt, att de icke kunde anses för egentliga lösören;

dels ock att för bestridande af ofvannämnda utgifter ej mindre af Sveriges andel i konsulskassans behållning använda ett belopp af 250,000 kronor, än äfven försälja så stor del af de i riksbanken under öppen deposition å räkning »medel, influtna från kronans

fastighet i Konstantinopel, till framtida disposition» inestående värdepapper, som erfordrades för erhållande af ett kontant belopp af 60,000 kronor;

hvarförutom Kongl. Maj:t härvid *dels* anbefalde statskontoret att för inköpet af beskickningshuset på rekvisition till ministern för utrikes ärendena af statsverkets disponibla medel utbetala 200,000 kronor, *dels ock* förklarade sig vilja framdeles för hvarje år taga under ompröfning frågan om erläggande för det löpande året af ränta och amortering å det sålunda af statskontoret förskjutna belopp.

Sedan den 31 december 1900 för Kongl. Maj:t anmälts, att samtliga för köpets fullbordande nödiga formaliteter afslutats, och att köpeafhandlingarna vederbörligen under-tecknats, kommer ärendet icke att vidare blifva föremål för Kongl. Maj:ts pröfning, i hvad beträffar frågan om förvärfvet af berörda fastighet.

3:o. Landtförvarsdepartementet.

26:o Riksdagens skrifvelse af den 7 maj 1900, i anledning af *dels* Kongl. Maj:ts proposition n:o 34 med förslag till lag om tillägg till värnpligtslagen den 5 juni 1885 beträffande vapenöfning under år 1900 för utrönande af härens krigsberedskap, *dels* Kongl. Maj:ts proposition n:o 35 med förslag till lag angående mönstring under år 1900 af hästar och fordon för utrönande af härens krigsberedskap, *dels ock* Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under fjärde hufvudtiteln, punkt 36, gjorda framställning angående anslag till försöksmobilisering. (71.)

Anmälades inför Kongl. Maj:t *dels* den 11 maj 1900, då lagar i ämnet utfärdades och transsumt af Riksdagens skrifvelse, i hvad den rörde anvisande af medel för utförande af försöksmobiliseringen, till arméförvaltningen öfverlämnades, *dels ock* den 18 och 25 maj 1900, då cirkulär och förordning i ämnet utfärdades.

27:o af den 12 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, innefattande anslagen till landtförsvaret. (75.)

Kongl. Maj:t har den 1 juni, den 3 augusti, den 19 oktober samt den 14, 21 och 31 december meddelat beslut, utom beträffande det i punkten 23 omförmälta ärende, hvilket är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

28:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under nionde hufvudtiteln, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hvilken hufvudtitel i riksstaten för år 1901 upptages såsom den tionde. (80.)

Anmäld inför Kongl. Maj:t den 22 juni, därvid beslut fattades, utom i fråga om punkten 6, beträffande hvilken från direktionen öfver arméns pensionskassa infordrad utredning ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

29:o Riksdagens skrifvelse af den 14 maj 1900, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtande till landförsvaret af mark, tillhörande förra kronofogdebostället Västerhus n:o 2 och förra regementspastorsbostället Västerhus n:o 3 i Jämtlands län. (107.)

Anmälles inför Kongl. Maj:t den 1 juni 1900, därvid erforderliga föreskrifter i ämnet vederbörande meddelades.

4:o. Sjöförsvarsdepartementet.

30:o Riksdagens skrifvelse af den 12 maj 1900, angående regleringen af utgifterna under riksstatens femte hufvudtitel, innefattande anslagen till sjöförsvaret. (76.)
Kongl. Maj:t har den 25 maj, den 8 juni, den 5 oktober, den 23 november samt den 14 och 21 december 1900 meddelat beslut i ärendet.

31:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under nionde hufvudtiteln, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hvilken hufvudtitel i riksstaten för år 1901 upptages såsom den tionde. (80.)
Sedan skrifvelsen den 25 maj genom finansdepartementet anmälts inför Kongl. Maj:t och transsumt af skrifvelsen tillika med protokollsutdrag öfverlämnats till sjöförsvarsdepartementet, har Kongl. Maj:t den 22 juni fattat beslut i de på sistnämnda departements fördragning beroende delar af ärendet med undantag af den i punkten 6 gjorda framställningen om ändring i vederbörande pensionsanstalters reglementen, öfver hvilken framställning utlåtande infordrats från direktionen öfver flottans pensionskassa, men ännu icke inkommit.

5:o. Civildepartementet.

32:o Riksdagens skrifvelse af den 20 mars 1900, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående anslag till jordbruksdepartementet m. m. (16.)
Anmälles den 31 mars, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

33:o af den 23 mars, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen å sjettonde hufvudtiteln, under rubriken extra anslag, gjorda framställningar rörande statens järnvägstrafik och statens järnvägsbyggnader. (17.)
Anmälles den 14 april, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

34:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af vissa förmåner för enskilda järnvägsanläggningar. (18.)
Anmälles den 29 mars, därvid beslötos, att skrifvelsen skulle delgifvas väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

35:o Riksdagens skrivelse af den 23 mars 1900, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition i fråga om användande af anvisadt belopp för utrotande af den s. k. trädgårdsnunnan inom Kalmar och Blekinge län. (19.)

Anmälades inför Kongl. Maj:t den 29 mars, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

36:o af den 12 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beredande af lånemedel till fortsatt utveckling af statens telefonväsende. (30.)

Anmälades den 4 maj, därvid beslötos, att skrivelsen skulle delgifvas telegrafstyrelsen.

37:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställningar om anslag för sjökommunikationer. (32.)

Anmälades den 4 maj, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

38:o af samma dag, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående villkoren för sådana statsbidrags åtnjutande. (33.)

Anmälades den 4 maj, därvid erforderliga åtgärder beslötos i de delar af ärendet, som tillhörde civildepartementets handläggning, hvarjämte ärendet i öfrigt öfverlämnades till jordbruksdepartementet.

39:o af den 1 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående inköp af mark för nya bangårdsanordningar i Stockholm. (56.)

Anmälades den 4 maj, därvid beslötos, att skrivelsen skulle delgifvas järnvägsstyrelsen och statskontoret.

40:o af den 7 maj, i anledning af gjorda framställningar om anslag dels för undersökningar af mindre hamnar m. m., dels ock för undersökningar af åtskilliga kanal- och segelleder m. m. i mellersta Sverige. (58.)

Anmälades den 8 juni, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

41:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående beviljande af anslag för en hamnanläggning vid Hanö fiskeläge i Mjällby socken af Blekinge län. (59.)

Anmälades den 8 juni, därvid Konungens befallningshafvande i Blekinge län anbefaldes att från ägaren af Hanö införskaffa behörigen upprättad öfverlåtelsehandling angående vissa strand- och vattenområden därstädes; och sedan Konungens befallningshafvande inkommit med en sådan öfverlåtelsehandling, har Kongl. Maj:t vid ärendets förnyade anmälan den 21 september däri beslutit erforderliga åtgärder.

42:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen gjorda framställning om inrättande af nya tjänster vid statens järnvägstrafik. (60.)

Anmälades den 1 juni, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

43:o Riksdagens skrivelse af den 8 maj 1900, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 36 i förordningen om landsting. (64.)

Sedan Konungens befallningshafvande i samtliga länen afgifvit utlåtanden i anledning af skrivelsen, har Kongl. Maj:t den 9 november 1900 utfärdat lag i ämnet.

44:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående ändring i vissa delar af förordningen om kommunalstyrelse på landet. (70.)

Sedan Konungens befallningshafvande i samtliga länen afgifvit utlåtanden i anledning af skrivelsen, utfärdades den 9 november 1900 lag i ämnet.

45:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (77.)

Anmäldes den 25 maj, därvid öfverlämnades till finansdepartementets handläggning de ärenden, som omförmälas uti skrivelsen, punkterna 1, 9, 13, 30—33, 37, 38 och 41, och till jordbruksdepartementets behandling ärendena i punkterna 7, 18—29, 34—36, 39 och 43, samt i öfriga, på civildepartementets handläggning beroende ärenden erforderliga åtgärder beslötos.

46:o af den 9 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet. (78.)

Vid anmälan den 1 juni af förevarande skrivelse har Kongl. Maj:t beslutit erforderliga åtgärder i de till civildepartementets handläggning från finansdepartementet öfverlämnade ärenden, som omförmälas i punkterna 1, 2, 12, 13 och 14 af skrivelsen.

47:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (79.)

Vid anmälan den 1 juni af förevarande skrivelse har Kongl. Maj:t beslutit erforderliga åtgärder i de till civildepartementets handläggning från ecklesiastikdepartementet öfverlämnade ärenden, som omförmälas i samma skrivelse, punkterna 23, 24, 25, 30, 31, 92, 93 samt 109—111, samt anbefalt medicinalstyrelsen att till Kongl. Maj:t inkomma med förslag, huru en af Riksdagen under punkten 112 i skrivelsen begärd särskildt anordnad sakkunnig undersökning i syfte att utröna hela antalet af sinnessjuka här i landet och, så tillförlitligt som möjligt, huru stor del af dem finge anses vara i behof af vård å anstalt för sinnessjuka, borde verkställas. Medicinalstyrelsen har ännu icke inkommit med det sålunda infortrade förslaget.

48:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under nionde hufvudtiteln, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hvilken hufvudtitel i riksstaten för år 1901 upptages såsom den tionde. (80.)

Anmäldes den 15 juni, därvid beslöt, att skrivelsen i de delar, som tillhörde civildepartementets handläggning, skulle delgifvas statskontoret och öfriga vederbörande ämbetsmyndigheter. Beträffande Riksdagens uttalande i skrivelsen i fråga om önskvärdheten af införande af vissa bestämmelser i reglementena för de pensionsanstalter, som endast till en

del underhölles af statsmedel, anbefaldes telegrafstyrelsen och järnvägsstyrelsen att, så vidt afsåge ändring af reglementena för telegrafverkets och statens järnvägstrafiks pensionsinrättningar, efter vederbörandes hörande afgifva utlåtanden i ärendet. Endast från telegrafstyrelsen har utlåtande inkommit.

49:o Riksdagens skrifvelse af den 9 maj 1900, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående låneunderstöd för anläggning af järnväg från Borås till Alfvesta. (85.)

Anmälde den 25 maj, därvid Konungens befallningshafvande i Älfsborgs län anbefaldes att underrätta Borås—Alfvesta järnvägsaktiebolag om innehållet af denna skrifvelse, på det att bolaget måtte inkomma med de för ärendets slutliga pröfning erforderliga handlingar. Sådana handlingar hafva ännu ej inkommit.

50:o af den 11 maj, med anhållan om utredning angående ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid. (95.)

Anmälde den 8 juni, därvid Kongl. Maj:t uppdrog åt chefen för civildepartementet att verkställa den af Riksdagen begärda utredningen. Denna har ännu icke kunnat afslutas.

51:o af den 14 maj, i anledning af inom Riksdagen väckta förslag om beredande åt den personal, som från västkustbanan öfvergått i statens järnvägars tjänst, af pension i likhet med den öfriga statsbanepersonalen. (113.)

Anmälde den 1 juni, därvid järnvägsstyrelsen anbefaldes att, efter vederbörandes hörande, verkställa den af Riksdagen i ärendet begärda utredningen och därmed, jämte det utlåtande, hvartill samma utredning kunde föranleda, till Kongl. Maj:t inkomma. Detta utlåtande har ännu ej inkommit.

52:o af samma dag, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke, dels ock trenne med föranledande af denna proposition afgifna motioner. (119.)

Anmälde den 8 juni, därvid kommerskollegium anbefaldes att, bland annat, afgifva yttrande, huruvida för särskild näringsgren uppskof med den nya författningens tillämpning och meddelande af öfvergångsbestämmelser i enlighet med hvad uti det af Riksdagen antagna lagförslag medgifvits, kunde anses erforderliga och, därest detta befunnas vara förhållandet, afgifva förslag därutinnan. Sedan kommerskollegium fullgjort hvad det sålunda fått sig anbefaldt, har Kongl. Maj:t vid ärendets förnyade anmälan den 17 oktober 1900 utfärdat lag och kungörelse i ämnet.

53:o af samma dag, angående redogörelse för de af Kongl. Maj:t eller på grund af Kongl. Maj:ts bemyndigande tillsatta komitéers verksamhet m. m. (121.)

Anmälde den 18 maj, därvid erforderliga föreskrifter meddelades.

54:o Riksdagens skrivelse af den 14 maj 1900, angående statsregleringen för år 1901 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp. (124.)
Anmälades den 29 juni i de delar, som tillhörde civildepartementets handläggning; och beslötos erforderliga åtgärder.

6:o. Finansdepartementet.

55:o Riksdagens skrivelse af den 23 mars 1900, angående val af två fullmäktige i riksbanken och tre suppleanter för Riksdagens samtliga fullmäktige i nämnda verk. (20.)

56:o af samma dag, angående val af tre fullmäktige i riksgäldskontoret och tre suppleanter för samtliga fullmäktige i nämnda verk. (21.)
Den 6 april äro dessa två skrivelser för Kongl. Maj:t anmälda och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagda till handlingarna.

57:o af den 30 mars, i anledning af väckta motioner om ändrade lagbestämmelser i fråga om riksbankens sedelutgifningsrätt. (26.)

Vid föredragning den 17 oktober af Riksdagens förevarande skrivelse förordnade Kongl. Maj:t filosofie doktorn C. C. P. Herslow, bankdirektören friherre C. J. Langenskiöld samt fullmäktigen i riksbanken, lektorn H. R. Törnebladh att jämte bankspektören, kansli-rådet R. H. Benckert biträda med utarbetande af förslag i det i skrivelsen omförmälda syfte.

Sedan bemälde komiterade den 1 december afgifvit betänkande med förslag i ämnet, har Kongl. Maj:t genom remiss den 11 i samma månad lämnat fullmäktige i riksbanken tillfälle att afgifva utlåtande öfver berörda förslag.

Detta utlåtande är ännu icke till Kongl. Maj:t inkommet.

58:o af den 3 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående vissa bestämmelser rörande sjöfarten och gränstrafiken mellan Sverige och Norge. (28.)

Vid föredragning den 20 april af denna skrivelse har Kongl. Maj:t låtit utfärda förordning i ämnet.

59:o af den 12 april, angående Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra, tredje, fjärde, femte, sjette, sjunde och åttonde hufvudtitlarna gjorda framställningar om anslag för beredande af dyrtidstillägg för år 1900 åt en del tjänstemän och betjänte. (29.)

Den 27 april är denna skrivelse för Kongl. Maj:t anmäld och, såsom icke påkallande åtgärd, lagd till handlingarna.

60:o Riksdagens skrifvelse af den 21 april, angående stämpelafgiften. (34.)
Kongl. Maj:t har den 15 juni låtit utfärda kungörelse angående stämpelafgiften.

61:o af den 25 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående understöd åt arbetaren vid myntverket A. Andersson. (46.)
Vid föredragning den 11 maj af Riksdagens förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad det skilde sig från Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, förordnat, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

62:o af samma dag, i fråga om skattefrälseräntors inlösande af staten. (53.)
Den 11 maj har Kongl. Maj:t låtit utfärda kungörelse angående utsträckning af tiden för anmälan om inlösen af skattefrälseräntor.

63:o af den 11 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens första hufvudtitel, innefattande anslagen till kongl. hof- och slottsstaterna. (72.)
Innehållet i Riksdagens förevarande skrifvelse har den 25 maj meddelats riksmarskalks-ämbetet och statskontoret till kännedom och efterrättelse.

64:o af den 9 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet. (78.)
Vid föredragning den 25 maj af Riksdagens förevarande skrifvelse, i hvad densamma afsåge de i punkterna 3, 7, 8, 9, 10, 11, 15, 16, 17, 18 och 26 omförmälta anslag, hvilka, enligt den af Riksdagen verkställda fördelning under hufvudtitlar af de under dåvarande sjetta, sjunde och åttonde hufvudtitlarne beviljade anslag, som föranleddes af jordbruksdepartementets inrättande, i den af Riksdagen för år 1901 fastställda riksstat funnes upptagna under sjunde hufvudtiteln, har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut rörande anslagen under förenämnda punkter, i hvad besluten skilde sig från Kongl. Maj:ts framställningar i ämnet, förordnat, att Riksdagens ifrågavarande skrifvelse i föredragna delar skulle delgifvas statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på detta ämbetsverk ankomme, äfvensom meddelas öfriga vederbörande ämbetsverk och myndigheter.

65:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (77.)
Sedan från civildepartementet till finansdepartementet med protokollsutdrag öfverlämnats aftryck af Riksdagens förevarande skrifvelse för handläggning inom sistnämnda departement af de delar af skrifvelsen, som på föredragning af chefen för samma departement ankomme, nämligen de i punkterna 1, 9, 13, 30, 31, 32, 33, 37, 38 och 41 omförmälta anslag, hvilka enligt den af Riksdagen verkställda fördelning under hufvudtitlar af de under nuvarande sjetta, sjunde och åttonde hufvudtitlarne beviljade anslag, som föranleddes af jordbruksdepartementets inrättande, i den af Riksdagen för år 1901 fastställda riksstat

funnes upptagna under sjunde hufvudtiteln, innefattande anslagen till finansdepartementet, har vid föredragning den 1 juni 1900 af Riksdagens skrifvelse i ofvan angifna punkter, Kongl. Maj:t, jämte förklarande att Kongl. Maj:t beträffande Riksdagens i punkten 37 anmälda beslut angående anordnande af fabriksinspektion ville, sedan frågan om förändrad lagstiftning angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke blifvit af Kongl. Maj:t slutligen afgjord, meddela de närmare föreskrifter, som påkallades af Riksdagens berörda beslut, förordnat, att Riksdagens skrifvelse skulle i alla ifrågavarande delar delgifvas statskontoret till kännedom och efterrättelse, i hvad på detta ämbetsverk ankomme, äfvensom att innehållet af samma skrifvelse i de delar, som rörde andra ämbetsverk och myndigheter, skulle dessa meddelas.

Sedan kommerskollegium inkommit med infordradt förslag till distrikt och station för en hvar af de bestämda åtta yrkesinspektörerna, samt Kongl. Maj:t den 17 oktober 1900 låtit utfärda lag angående minderårigas och kvinnors användande till arbete i industriellt yrke, har Kongl. Maj:t den 19 i samma månad meddelat föreskrifter om ny indelning från och med år 1901 af riket i yrkesinspektörsdistrikt m. m.

66:o Riksdagens skrifvelse af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under nionde hufvudtiteln, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hvilken hufvudtitel i riksstaten för år 1901 upptages såsom den tionde. (80.)

Vid föredragning den 25 maj af denna Riksdagens skrifvelse har Kongl. Maj:t, med anledning af Riksdagens i sjetten punkten af samma skrifvelse anmälda beslut, låtit utfärda kungörelse angående bestämmelser om förlust af pensionsrätt eller pension för den, som blifvit från innehafvande tjänst afsatt eller förklarats hafva gjort sig till afsättning skyldig; och har Kongl. Maj:t tillika förordnat, att Riksdagens skrifvelse skulle för de åtgärder, som kunde finnas böra vidtagas i anledning af hvad Riksdagen i förenämnda punkt anfört beträffande önskvärdheten att i reglementena för vederbörande pensionsanstalter bestämmelser måtte införas, i syfte att för så stor andel af de från pensionsanstalterna utgående pensioner, som kunde anses motsvara det af pensionsanstalten åtnjutna statsunderstöd, enahanda bestämmelser måtte blifva gällande som för de uteslutande af statsmedel utgående pensioner eller fyllnadspensioner, äfvensom för handläggning i öfrigt i de delar, som tillhörde annat departement än finansdepartementet, till vederbörande departement öfverlämnas, samt att innehållet af skrifvelsen i öfrigt skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

67:o af den 9 maj, i anledning af Riksdagens år 1899 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1898. (81.)

Vid föredragning den 25 maj af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t dels anbefalt statskontoret och kammarrätten att gemensamt afgifva utlåtande öfver Riks-

dagens i skrifvelsen gjorda framställning i fråga om utfärdande af allmän föreskrift därom, att samtliga de räkenskaper, som till granskning af Riksdagens revisorer öfverlämnades, skulle vara försedda med innehållsförteckningar, dels ock förordnat, att ett tryckt exemplar af skrifvelsen skulle, jämte protokollsutdrag, öfverlämnas till justitiedepartementet, i hvad skrifvelsen rörde fängvårdsstyrelsen, och till ecklesiastikdepartementet, såvidt skrifvelsen afsåge Kongl. och Hvitfeldtska stipendieinrättningen.

Ofvanberörda från statskontoret och kammarrätten infortrade utlåtande har ännu icke inkommit till Kongl. Maj:t.

68:o Riksdagens skrifvelse af den 8 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition om ändrad lydelse af § 38 i förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895. (82.)

Vid föredragning den 25 maj af Riksdagens förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t, som beträffande de af Riksdagen, jämte straffskärpning, såsom önskvärda ansedda åtgärder till motverkande af lönkrögeri, funnit hvad Riksdagen härutinnan anført ej för närvarande böra föranleda särskild åtgärd, låtit i öfverensstämmelse med Riksdagens beslut utfärda kungörelse angående förändrad lydelse af § 38 i ifrågavarande förordning.

69:o af den 9 maj, med reglemente för riksbankens styrelse och förvaltning. (83.)
Den 22 juni har Kongl. Maj:t i anledning af Riksdagens i denna skrifvelse gjorda anhållan låtit utfärda kungörelse i ämnet.

70:o af den 10 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående ändring af gällande bestämmelser i afseende å mått och vikt. (90.)

Den 8 juni har Kongl. Maj:t låtit, i öfverensstämmelse med Riksdagens i förevarande skrifvelse meddelade beslut, utfärda kungörelse angående förändrad lydelse af 7 § i förordningen om mått och vikt den 9 oktober 1885.

71:o af den 11 maj, angående åtgärder för åstadkommande af tillfredsställande kontroll öfver förvaltningen af vissa donationer och stiftelser m. m. (92.)

Vid föredragning den 25 maj af denna Riksdagens skrifvelse hafva statskontoret och kammarrätten erhållit befallning att gemensamt afgifva utlåtande öfver Riksdagens i skrifvelsen gjorda framställning; och har sådant utlåtande ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

72:o af samma dag, angående förbättrade sätt för sjöfolks pensionering. (96.)

Vid föredragning den 9 november af Riksdagens ifrågavarande skrifvelse har Kongl. Maj:t tillsatt en komité för utredning angående förbättrade pensioneringssätt för sjömän; och har till nämnda komité, jämlikt Kongl. Maj:ts beslut den 30 i samma månad, för att tagas i öfvervägande i den mån de fölle inom området för det komitén lämnade uppdrag, öfver-

lämnats åtskilliga handlingar, som i anledning af Riksdagens skrifvelse den 11 maj 1884 angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel af Kongl. Maj:t inforrats.

73:o Riksdagens skrifvelse af den 11 maj, angående nedsättning af järnvägsfrakten för brännorf m. m. samt om tillgodogörande af bränsletillgången i landets torfmossar. (97.)

Vid föredragning den 30 november af denna Riksdagens skrifvelse har Kongl. Maj:t anbefalt järnvägsstyrelsen att afgifva utlåtande öfver skrifvelsen, i hvad den afsåge fråga om nedsättning i gällande järnvägsfrakter, äfvensom uppdragit åt ingenjören Alf. Larsson och löjtnanten vid Skaraborgs regemente E. J. Wallgren att afresa till utlandet för att därstädes enligt de närmare föreskrifter chefen för finansdepartementet ägde meddela inhämta kännedom om tillverkningen af brännorf och de olika sätten för densammas användning, med skyldighet för dem att till chefen för nämnda departement afgifva berättelse om hvad under resan inhämtats och i sammanhang därmed yttra sig angående de åtgärder, som kunde finnas böra här i landet vidtagas för vinnande af det i Riksdagens förberörda skrifvelse afsedda syftemål.

74:o af den 14 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts propositioner angående efterskänkande af kronans rätt till åtskilliga danaarf. (102.)

Vid föredragning den 25 maj af Riksdagens förevarande skrifvelse har Kongl. Maj:t förordnat, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i dessa ärenden beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

75:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående efterskänkande af ett kronan tilldömdt skadeersättningsbelopp för obehörig afverkning å den Rättviks och Boda socknemän upplätta s. k. brobyggnadsskog i Kopparbergs län. (106.)

Vid föredragning den 25 maj af denna skrifvelse har Kongl. Maj:t, med godkännande af Riksdagens beslut, i hvad det skilde sig från Kongl. Maj:ts framställning i ämnet, anbefalt statskontoret att genom Konungens befallningshafvande i Kopparbergs län till vederbörande utbetala det af Kongl. Maj:t och Riksdagen bestämda beloppet.

76:o af samma dag, angående beräkningen af statsverkets inkomster. (108.)

Den 1 juni har innehållet i Riksdagens förevarande skrifvelse meddelats statskontoret till kännedom och efterrättelse.

77:o af den 11 maj, angående tullbevillningen. (109.)

Den 25 maj har Kongl. Maj:t lätit utfärda kungörelse angående fortsatt tillämpning af tulltaxan den 24 oktober 1898 med vissa ändringar.

78:o Riksdagens skrivelse af den 11 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om frilager. (110.)

Den 25 maj är denna skrivelse för Kongl. Maj:t anmäld och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

79:o af den 14 maj, med öfverlämnande af ny riksstat. (122.)

Vid föredragning den 25 maj af Riksdagens förevarande skrivelse har Kongl. Maj:t förordnat, att berörda riksstat skulle till kännedom och efterrättelse öfverlämnas till statskontoret.

80:o af samma dag, angående statsregleringen för år 1901 och sättet för anvisande af vissa anslagsbelopp. (124.)

Vid föredragning den 1 juni af denna skrivelse har Kongl. Maj:t förordnat, att hvad Riksdagen beslutit skulle meddelas statskontoret till kännedom och efterrättelse.

Härjämte har Kongl. Maj:t förordnat, att transsumt af ifrågakvarande skrivelse, i hvad den rörde afsättning af medel till arbetareförsäkringsfonden, till underlättande af åtgärder för arbetares olycksfallsförsäkring och sjukkassors bildande, till järnvägsanläggningar för statens räkning äfvensom till låneunderstöd för enskilda järnvägar, skulle jämte protokollsutdrag öfverlämnas till civildepartementet.

81:o af samma dag, angående upprättadt nytt reglemente för riksgäldskontoret. (125.)

Den 25 maj är denna skrivelse anmäld för Kongl. Maj:t och, såsom icke påkallande någon åtgärd, lagd till handlingarna.

82:o af samma dag, angående bevillning af fast egendom samt af inkomst. (126.)

Den 1 juni har Kongl. Maj:t i anledning af Riksdagens i förenämnda skrivelse omförmälta beslut låtit utfärda kungörelse angående den vid 1900 års Riksdag åtagna bevillning af fast egendom samt af inkomst.

7:o. Ecklesiastikdepartementet.

83:o Riksdagens skrivelse af den 25 april 1900, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående jordafsöndring från förra sergeantsbostället $\frac{9}{16}$ mantal Bjuf n:o 8 i Bjufs socken af Malmöhus län. (44.)

1900 den 25 maj inför Kongl. Maj:t anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

84:o af den 8 maj, angående undervisning i teknisk hygien m. m. vid rikets tekniska läroverk. (61.)

Ärendet anmäldes inför Kongl. Maj:t den 25 maj, därvid beslöts att infordra utlåtanden i ämnet från styrelserna för tekniska högskolan, Chalmers tekniska läroanstalt, tekniska elementarskolorna i Norrköping, Malmö, Örebro och Borås samt tekniska skolorna i Stockholm och Eskilstuna. De sålunda infordrade utlåtandena hafva under året inkommit, och är frågan beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

85:o Riksdagens skrifvelse af den 8 maj, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af § 33 i förordningen om kyrkostämma samt kyrkoråd och skolråd den 21 mars 1862. (68.)

Kongl. Maj:t har den 30 november 1900 utfärdat lag i ämnet.

86:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (79.)

Kongl. Maj:t har den 4 och 25 maj, den 1, den 8 och 29 juni, den 17 augusti, den 5 och den 17 oktober, den 9, den 16 och den 30 november samt den 31 december meddelat slutligt afgörande beslut i ärendet; dock är den i punkten 43 af berörda skrifvelse omförmälta fråga ännu delvis beroende på Kongl. Maj:ts pröfning, och äro punkterna 62, 80, 84, 85 och 129 ännu icke af Kongl. Maj:t slutligen afgjorda.

Hvad beträffar punkten 43, angående anslag till betäckande af brister i domkapitlens expeditionskassar samt för oförutsedda, oundgängliga behof vid deras expeditioner, har Kongl. Maj:t den 25 maj, den 28 september och den 26 oktober anvisat vissa belopp till utgående af detta anslag; och beror punkten i öfrigt ännu på Kongl. Maj:ts pröfning.

Vid ärendets föredragning den 25 maj förordnade Kongl. Maj:t, att beträffande punkten 62, rörande ny- och tillbyggnad för biblioteket och universitetet i Lund, det större akademiska konsistoriet i nämnda stad skulle, bland annat, låta uppgöra erforderliga nya ritningar jämte kostnadsberäkningar till nybyggnad för omförmälta bibliotek, samt att kanslern för rikets universitet skulle med eget utlåtande till Kongl. Maj:ts pröfning öfverlämna detta ärende. Denna utredning har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Hvad angår punkten 80, i hvad den afser inrättande inom Strängnäs stift af ett seminarium för utbildande af folkskolelärare, hafva utlåtanden i frågan infordrats från domkapitlet i Strängnäs, Kongl. Maj:ts befallningshafvande i Södermanlands och Örebro län samt öfverintendentsämbetet. Dessa yttranden hafva inkommit, och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

Beträffande punkten 84, rörande en gymnastikbyggnad vid folkskolelärarinneseminariet i Kalmar, förordnade Kongl. Maj:t vid ärendets föredragning den 25 maj, att öfverintendentsämbetet under viss förutsättning skulle däri sig yttra. Sedan detta yttrande inkommit, har ärendet remitterats till domkapitlet i Kalmar samt därefter ånyo till öfverintendentsämbetet och sedermera till samma domkapitel, hvars senare utlåtande ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

Hvad angår punkten 85, rörande uppförande af byggnader vid Murjeks järnvägsstation i Jockmocks socken för seminariet för bildande af lappska småskolelärare och

småskolelärarinnor, anbefalde Kongl. Maj:t vid ärendets föredragning den 25 maj Konungens befallningshafvande i Norrbottens län att infordra yttrande i ärendet från delägarne i Jockmocks sockens skogsmedelsfond samt därmed jämte eget utlåtande till Kongl. Maj:t inkomma. Den äskade utredningen är verkställd, och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

Vidkommande punkten 129, om uppförande af en kapellbyggnad i Södra Bergnäs by, föreskref Kongl. Maj:t den 25 maj, att Konungens befallningshafvande i Norrbottens län, efter vederbörandes hörande, skulle till Kongl. Maj:t inkomma med förslag beträffande de åtgärder, som för kapellbyggnadens utförande kunde böra vidtagas, samt det yttrande i öfrigt, hvartill omständigheterna kunde föranleda. Sedan sådant förslag och yttrande afgifvits, remitterades ärendet den 16 oktober till domänstyrelsen, som den 11 december utlätit sig i ärendet, hvilket ännu ej är af Kongl. Maj:t slutligen pröfvadt.

Till civildepartementets vidare behandling hafva, på grund af Kongl. Maj:ts den 25 maj fattade beslut, öfverlämnats de frågor, som upptagas under punkterna 23—25, 30, 31, 92, 93 samt 109—112.

87:o Riksdagens skrifvelse af den 11 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverförande af medel från de ecklesiastika bostälernas skogsfond till prästerskapets löneregleringsfond. (93.)
1900 den 25 maj inför Kongl. Maj:t anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

88:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående lönetursberäkning för vissa lärare vid Göteborgs högskola. (94.)
Kongl. Maj:t har den 25 maj utfärdat kungörelse i ämnet.

89:o af den 14 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af mark från hemmanet Belgstena n:o 1 under Ribbingelunds kungsgård i Kjula socken och Öster Rekarne härad af Södermanlands län till skolhustomt för Kjula församling. (103.)
1900 den 25 maj inför Kongl. Maj:t anmäld; och föreskrifter i ämnet vederbörande meddelade.

90:o af samma dag, i anledning af dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln, punkten 19, gjorda framställning om statsbidrag till vikarie för extra ordinarie lärare vid folkskola m. fl., dels ock en i anledning af denna framställning väckt motion. (111.)
Kongl. Maj:t har den 1 juni utfärdat kungörelse och cirkulär i ämnet. På Kongl. Maj:ts pröfning beror ännu frågan om och på hvilka vilkor statsbidrag må kunna lämnas till aflönande af vikarier för sjuka lärare eller lärarinnor vid seminarium, inrättadt af landsting eller af stad, som ej deltagit i landsting.

91:o af samma dag, i anledning af väckta motioner rörande folkskolelärares m. fl. aflöning. (112.)
Kongl. Maj:t har den 1 juni utfärdat kungörelser och cirkulär i ämnet.

8:o. Jordbruksdepartementet.

92:o Riksdagens skrivelse af den 3 april 1900, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående fortsatta åtgärder till förekommande af skogshärjning af insekten nunnan. (27.)

Anmäldes den 14 april, därvid erforderlig åtgärd beslöts.

93:o af den 12 april, angående föreslagna statsbidrag till vägars anläggning och förbättring, bro- och hamnbyggnader, vattenkommunikationer och torrläggning af vattensjuka marker samt angående vilkoren för sådana statsbidrags åtnjutande. (33.)

Öfverlämnad från civildepartementet. Anmäldes den 1 juni i den del, som tillhörde jordbruksdepartementets handläggning, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

94:o af den 25 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående optionsrätt till arrendet af förra hospitalshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Follinge n:o 2 jämte Fallsberg, en utjord, i Östergötlands län. (35.)

95:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Rågsjö n:is 2 och 3 Bengts- och Larsagård i Jönköpings län hörande lägenhet. (36.)

96:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till kronohemmanen $\frac{1}{4}$ mantal Libbetomta n:o 1 och 2 mantal Hallsta n:is 1 och 2 i Södermanlands län hörande lägenhet. (37.)

97:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga till indragna militieboställen i Östergötlands län hörande lägenheter. (38.)

98:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra militiebostället 1 mantal Öfra Leberg n:o 6 Bossgård i Östergötlands län hörande lägenheter. (39.)

99:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Bastuträskis järnvägsstation beläget område af kronoparken Brännheden i Norsjö socken af Västerbottens län. (40.)

100:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa delar af förra hospitalshemmanet $\frac{1}{2}$ mantal Dufvedal n:o 1 i Östergötlands län. (42.)

101:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af tre till förra hospitalslägenheten Sättran i Östergötlands län hörande lägenheter. (43.)

102:o Riksdagens skrifvelse af den 25 april, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående bestridande af kostnader för åtgärder till förekommande af skogs-härjning af insekten nunnan. (45.)

Omförmålta nio skrivelser anmälades den 11 maj, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

103:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af fyra till kronoparken Uttersberg i Västmanlands län hörande jordområden. (47.)

Anmälades den 11 maj, därvid domänstyrelsen anbefaldes att inkomma med utlåtande i anledning af hvad Riksdagen anfört i afseende å försäljningen af det till hemmanen Born och Masmästarbo hörande område. Sedan detta utlåtande till Kongl. Maj:t inkommit, anmälades ärendet ånyo den 20 juli, därvid Kongl. Maj:t förordnade, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen uti ifrågavarande ärende beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

104:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt enskilde af ett invid Storsunds järnvägsstation beläget område af kronoparken Storträskliden i Norrbottens län. (48.)

105:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället $\frac{1}{4}$ mantal Upsala n:o 1 i Kalmar län hörande lägenhet. (49.)

106:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af en till förra militiebostället 1 mantal Ålberga n:o 1 i Södermanlands län hörande utäga, benämnd Fjällen. (50.)

107:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Örebro stad af mark från kronolägenheten Alnängarne i Örebro län. (51.)

108:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af kronoängen Bjurkärret n:o 1 i Södermanlands län. (52.)

109:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt bergverksaktiebolaget Freja af kronan tillhörig mark i Norrbottens län. (54.)

110:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående öfverlåtande på Svegs kommun af kronans rätt till ett vid afvittringen inom Svegs socken åt socknemännen till kyrkostallar afsatt område. (55.)

Berörda sju skrivelser anmälades den 11 maj; och beslötos därvid erforderliga åtgärder.

111:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (77.)

Anmälades den 1 juni i de delar, som tillhörde jordbruksdepartementets handläggning, därvid erforderliga åtgärder beslötos med undantag dock beträffande anslag till utförande af

hydrografisk-biologiska undersökningar, hvilken fråga ännu är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

112:o Riksdagens skrifvelse af den 9 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatsens sjunde hufvudtitel, innefattande anslagen till finansdepartementet. (78.)

Anmälades den 1 juni i de delar, som tillhörde jordbruksdepartementets handläggning, därvid erforderliga åtgärder beslötos.

113:o af den 10 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående jagtpass. (87.)

Anmälades den 25 maj och lades till handlingarna.

114:o af den 12 maj, i anledning af väckt motion om skrifvelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i fråga om djupborrningar i Södra Sverige. (91.)

Anmälades den 1 juni, då chefen för Sveriges geologiska undersökning anbefaldes att afgifva utlåtande i ärendet. Sedan detta utlåtande till Kongl. Maj:t inkommit, samt jämväl vetenskapsakademien sig yttrat, är ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

115:o af den 14 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af två under förra landshöfdingebostället 2 mantal Marieholm n:is 1 och 2 i Skaraborgs län lydande lägenheter. (98.)

116:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af vissa till kronoparken Alträsk i Norrbottens län hörande jordområden. (99.)

117:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse åt staden Kristianstad af ett till kronoparken Gamla Espet i Kristianstads län hörande område. (100.)

Omförmälta tre skrivelser anmälades den 25 maj, därvid Kongl. Maj:t förordnade, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen uti dessa ärenden beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

118:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Eskilstuna stad af mark från Eskilstuna kungsladugård i Södermanlands län. (101.)

Anmälades den 25 maj och remitterades till domänstyrelsen med befallning att efter vederbörandes hörande i ärendet afgifva utlåtande. Detta utlåtande har ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

119:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående försäljning af åtskilliga kronolägenheter. (104.)

Anmälades den 25 maj, därvid Kongl. Maj:t förordnade, att hvad Kongl. Maj:t och Riksdagen i detta ärende beslutit skulle meddelas vederbörande till kännedom och efterrättelse.

120:o Riksdagens skrifvelse af den 14 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af den kronan tillkommande jordägareandel i grufva. (105.)

Anmälles den 1 juni, därvid ärendet remitterades till kommerskollegii utlåtande. Sedan detta utlåtande inkommit, föredrogs ärendet ånyo den 8 juni, då kungörelser i ämnet utfärdades.

121:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande lagstiftning om väghållningsbesvärets utgörande. (115.)

Anmälles den 25 maj, därvid Konungens befallningshafvande i rikets samtliga län anbefaldes att, efter vederbörandes hörande, inkomma med utlåtanden i ämnet. Sådana utlåtanden hafva ännu icke från alla länsstyrelser inkommit.

122:o af samma dag, i fråga om ändring af gällande föreskrifter angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren. (120.)

Anmälles den 18 maj, då medicinalstyrelsen och landtbruksstyrelsen anbefaldes att, efter lärarekollegiets vid veterinärinstitutet hörande, i ärendet afgifva utlåtande. Sådant utlåtande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

II.

Särskild förteckning på de i förteckningen under I här ofvan upptagna ärenden, hvilka vid utgången af år 1900 i sin helhet eller till någon del icke hos Kongl. Maj:t förevarit till slutligt afgörande.

Justitiedepartementet.

- 6:o Riksdagens skrifvelse af den 27 februari 1900, i anledning af justitieombudsmannens framställning om åtgärder för åstadkommande af en förbättrad lagskipning i vissa skuldfordringsmål. (9.)
- 9:o af den 4 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ersättning för skada till följd af olycksfall i arbete och till lag om ändrad lydelse af 17 kapitlet 4 och 11 §§ handelsbalken. (57.)
- 12:o af den 8 maj, i anledning af väckt motion angående tillägg till 11 kapitlet strafflagen. (65.)
- 13:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående åtgärder till befrämjande af frånstyckad hemmansdels eller afsöndrad jordlägenhets frigörande från viss intecknad gäld. (66.)
- 14:o af samma dag, i anledning af väckt motion om sådan ändring i gällande strafflagstiftning, att den tid, hvarunder tilltalad person suttit häktad, må kunna tillgodoräknas honom vid utmätande af straff. (67.)
- 17:o af den 10 maj, i fråga om reform af valrätten till Riksdagens Andra kamare. (86.)
- 21:o af den 14 maj, i anledning af väckt motion om åtgärder för åstadkommande af nya, så vidt ske kan, öfverensstämmande civillagar för de tre skandinaviska länderna. (116.)

- 22:o Riksdagens skrivelse af den 14 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag om rätt till jagt, till lag om ändrad lydelse af 24 kapitlet 13 § strafflagen och till lag om ändrad lydelse af 1 § i lagen angående tiden för nyttjanderättsaftals bestånd den 25 april 1889. (117.)
- 23:o af samma dag, i anledning af dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag, innefattande tillägg till förordningen den 14 april 1866 angående jords eller lägenhets afstående för allmänt behof, samt till lag om ändrad lydelse af 19 kapitlet 13, 14 och 21 §§ strafflagen, dels Kongl. Maj:ts proposition med förslag till lag med vissa bestämmelser om elektriska ledningar. (118.)

Landtförvarsdepartementet.

- 27:o Riksdagens skrivelse af den 12 maj 1900, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel, innefattande anslagen till landtförsvaret. (75.)
- 28:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under nionde hufvudtiteln, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hvilken hufvudtitel i riksstaten för år 1901 upptages såsom den tionde. (80.)

Sjöförvarsdepartementet.

- 31:o Riksdagens skrivelse af den 14 maj 1900, angående regleringen af utgifterna under nionde hufvudtiteln, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hvilken hufvudtitel i riksstaten för år 1901 upptages såsom den tionde. (80.)

Civildepartementet.

- 47:o Riksdagens skrivelse af den 14 maj 1900, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (79.)
- 48:o af samma dag, angående regleringen af utgifterna under nionde hufvudtiteln, omfattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna, hvilken hufvudtitel i riksstaten för år 1901 upptages såsom den tionde. (80.)

- 49:o Riksdagens skrivelse af den 9 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående låneunderstöd för anläggning af järnväg från Borås till Alfvesta. (85.)
- 50:o af den 11 maj, med anhållan om utredning angående ämbets- och tjänstemäns dagliga tjänstgöringstid. (95.)
- 51:o af den 14 maj, i anledning af inom Riksdagen väckta förslag om beredande åt den personal, som från västkustbanan öfvergått i statens järnvägars tjänst, af pension i likhet med den öfriga statsbanepersonalen. (113.)

Finansdepartementet.

- 57:o Riksdagens skrivelse af den 30 mars 1900, i anledning af väckta motioner om ändrade lagbestämmelser i fråga om riksbankens sedelutgifningsrätt. (26.)
- 67:o af den 9 maj, i anledning af Riksdagens år 1899 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1898. (81.)
- 71:o af den 11 maj, angående åtgärder för åstadkommande af tillfredsställande kontroll öfver förvaltningen af vissa donationer och stiftelser m. m. (92.)
- 72:o af samma dag, angående förbättrade sätt för sjöfolks pensionering. (96.)
- 73:o af samma dag, angående nedsättning af järnvägsfrakten för brännrotf m. m. samt om tillgodogörande af bränsletillgången i landets torfmossar. (97.)

Ecklesiastikdepartementet.

- 84:o Riksdagens skrivelse af den 8 maj 1900, angående undervisning i teknisk hygien m. m. vid rikets tekniska läroverk. (61.)
- 86:o af den 14 maj, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel, innefattande anslagen till ecklesiastikdepartementet. (79.)
- 90:o af samma dag, i anledning af dels Kongl. Maj:ts i statsverkspropositionen under åttonde hufvudtiteln, punkten 19, gjorda framställning om statsbidrag till vikarie för extra ordinarie lärare vid folkskola m. fl., dels ock en i anledning af denna framställning väckt motion. (111.)

Jordbruksdepartementet.

- 111:o Riksdagens skrivelse af den 14 maj 1900, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel, innefattande anslagen till civildepartementet. (77.)
- 114:o af den 12 maj, i anledning af väckt motion om skrivelse till Kongl. Maj:t med begäran om utredning och förslag i fråga om djupborrningar i södra Sverige. (91.)
- 118:o af den 14 maj, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse till Eskilstuna stad af mark från Eskilstuna kungsladugård i Södermanlands län. (101.)
- 121:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående ändringar i gällande lagstiftning om väghållningsbesvärets utgörande. (115.)
- 122:o af samma dag, i fråga om ändring af gällande föreskrifter angående hvad iakttagas bör till förekommande och hämmande af smittosamma sjukdomar bland husdjuren. (120.)

III.

Förteckning på de genom skrivelser, som vid Riksdagar före år 1900 till Kongl. Maj:t aflåtits, anhängiggjorda ärenden, hvilka vid 1899 års slut voro i sin helhet eller till någon del hos Kongl. Maj:t oafgjorda, jämte uppgifter om den behandling, samma ärenden under år 1900 undergått*).

Justitiedepartementet.

- 1:o Riksdagens skrivelse af den 14 maj 1890, angående ändring i gällande stadganden om fängelsestraffs verkställande. (68.)
Ärendet har under år 1900 ej undergått vidare behandling.
- 2:o af den 3 mars 1893, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af 105 § skiftesstadgan. (7.)
Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.
- 3:o af den 5 maj 1893, om åtgärder till motverkande af osedlighet. (90.)
Ärendet har under år 1900 ej undergått vidare behandling.
- 4:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående förbud emot frälseräntas skiljande från hemman, hvarmed den förenats. (99.)
Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.
- 5:o af den 2 maj 1894, i anledning af väckta motioner om lagstiftning rörande byggande och underhåll af utfarts- och byvägar. (55.)
Ärendet är fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.
- 6:o af den 10 maj 1894, i anledning af väckt motion angående framläggande af förslag till föreskrifter i syfte att vid verkställande af frihetsstraff tillämpa s. k. vilkorlig frigifning. (98.)

*) Det vid slutet af hvarje rubrik utsatta siffertalet utvisar skrivelsens nummer i tionde samlingen af bihanget till vederbörande Riksdags protokoll.

Kongl. Maj:t har den 25 maj 1900 beslutit uppdraga åt en komité *dels* att upprätta förslag om skärpning af förvandlingsstraffen och de på kort tid omedelbart ådömda frihetsstraffen samt om vilkorlig frigifning, *dels ock* att i sammanhang därmed vidare utreda frågan om införande af varning eller vilkorlig dom samt utarbete de författningsförslag, hvartill denua utredning må gifva anledning.

7:o Riksdagens skrivelse af den 11 maj 1894, om utredning rörande bolags förvärf af jordegendom i vissa delar af landet m. m. (119.)

Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

8:o af den 16 maj 1895, om utarbetande och framläggande af förslag till lag angående in- och utländska försäkringsanstalters verksamhet i Sverige. (88.)

Vid föredragning häraf den 25 maj 1900 har Kongl. Maj:t dels beslutit, att till biträde inom justitiedepartementet vid fortsatt beredning af frågan om lagstiftning rörande lifförsäkringsanstalter skulle tillkallas sakkunnige män, dels tillåtit, att de sålunda tillkallade sakkunnige finge, enligt anvisning, som af departementschefen lämnades efter vidare förhandlingar med cheferna för norska justits- och politidepartementen och för danska indenrigsministeriet, sammanträda med sakkunnige, som från norsk och dansk sida kunde utses, för upprättande af förslag till sådana möjligast öfverensstämmande föreskrifter om lifförsäkringsanstalter, som funnes vara af omständigheterna påkallade.

De sakkunnige, som sammanträdt med i Norge och Danmark utsedde sakkunnige, hafva ännu icke inkommit med betänkande.

9:o af den 25 april 1896, angående åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare samt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. (37.)

Det enligt senast afgifna förteckning från högsta domstolen infordrade utlåtande har numera inkommit; och beror ärendet i denna del på Kongl. Maj:ts pröfning. Den i ärendet tillsatta komité har till eklelesiastikdepartementet afgifvit betänkande och förslag angående vanartade och i sedligt afseende försummade barns behandling.

10:o af den 13 maj 1896, om ändrad lydelse af 69 och 71 §§ konkurslagen. (60.)
Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

11:o af samma dag, i anledning af väckta motioner om ändring i gällande bestämmelser angående utöfvande af uppfinning, hvarå patent erhållits. (101.)

Ärendet är fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

12:o af samma dag, i anledning af väckta motioner om ändrade bestämmelser angående förlust af medborgerligt förtroende. (105.)

Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

13:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående ändringar i förordningen om jordägares rätt öfver vattnet å hans grund den 30 december 1880. (112.)

Proposition med förslag till lag om rätt domstol i vissa mål angående jordägares rätt öfver vattnet å hans grund är till Riksdagen aflåten den 16 februari 1900.

14:o Riksdagens skrivelse af den 8 maj 1897, angående beredande af ordnade förhållanden med afseende å vissa kringvandrare, i synnerhet de s. k. tattarne. (80.)
Det under 9:o här ofvan omförmålta, till ecklesiastikdepartementet afgifna komitébetänkande afser jämväl förevarande skrivelse.

15:o af samma dag, angående vidtagande af åtgärder för kontroll öfver vården och förvaltningen af fromma stiftelser inom landet. (82.)
Öfverlämnad från ecklesiastikdepartementet. Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

16:o af den 11 maj 1897, i anledning af väckt motion angående ändring i lagarne om aktiebolag och om registrerade föreningar för ekonomisk verksamhet den 28 juni 1895. (88.)
Det enligt sist afgifna förteckning från högsta domstolen infortrade utlåtande har numera afgifvits; och är ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

17:o af samma dag, i anledning af väckt motion om föreskrift, att aga eller annat kroppsstraff skall exekveras under lämplig offentlig kontroll. (91.)
Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

18:o af den 23 april 1898, i anledning af väckta motioner angående ändring af 17 kapitlet 3 § rättegångsbalken i syfte att erhålla strängare straffbestämmelser för vittnen, som utan laga förfall från rätten uteblifva. (58.)
Öfver ett inom lagbyrån uppgjort förslag till lag om ändrad lydelse af 17 och 31 kapitlen rättegångsbalken och därmed sammanhängande lagförslag har högsta domstolens utlåtande blifvit infordradt.

19:o af den 7 maj 1898, i anledning af väckt motion om ävägabringande af rättsordning beträffande slägtnamn. (85.)
Sedan vid föredragning häraf den 7 december 1900 anmälts upprättadt förslag till förordning angående anteckning i kyrkobok om förändring eller antagande af slägtnamn, har Kongl. Maj:t förordnat, att ärendet skulle för vidare handläggning öfverlämnas till ecklesiastikdepartementet.

20:o af samma dag, i anledning af väckta motioner om skärpt lagstiftning emot ocker. (87.)
Öfver ett i anledning af ifrågavarande framställning inom lagbyrån upprättadt förslag till lag angående ocker har högsta domstolen afgifvit infordradt utlåtande; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

21:o af den 11 maj 1898, i anledning af väckt motion angående åtgärder mot missbruk af vissa äldre aktiebolags rätt att inlösa egna aktier. (101.)

Det enligt sist afgifna förteckning från högsta domstolen infordrade utlåtande har numera afgifvits; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

22:o Riksdagens skrifvelse af den 11 maj 1898, med begäran om utarbetande af förslag till ny legostadga. (102.)

Den i ärendet tillsatta komité har den 31 oktober 1900 afgifvit förslag till lag om tjänsteaftal mellan husbönder och tjänare; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

23:o af den 13 maj 1898, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af magnesitförekomster. (125.)

Kongl. Maj:t har den 21 december 1900 beslutit till Riksdagen aflåta proposition i ämnet.

24:o af den 13 maj 1898, i anledning af väckta motioner angående ändring i vissa delar af gällande strafflagstiftning. (133.)

Anmäld i sammanhang med Riksdagens här ofvan under 6:o upptagna skrifvelse och vidare behandlad på sätt beträffande nämnda skrifvelse omförmälts.

25:o af den 15 maj 1898, i anledning af justitieombudsmannens framställning om ändring af bestämmelserna rörande återfallspreskription. (146.)

Sedan högsta domstolens utlåtande inhämtats öfver ett inom lagbyrån uppgjort förslag till lag angående ändrad lydelse af 4 kapitlet 11 § strafflagen, har Kongl. Maj:t den 21 december 1900 beslutit till Riksdagen aflåta proposition i ämnet.

26:o af den 19 april 1899, i anledning af väckt motion om införande af lagbestämmelser rörande biträde af tolk åt domstol eller allmän åklagare. (47.)

Öfver ett inom lagbyrån utarbetadt förslag till lag om tolks anlåtande vid domstol har högsta domstolens utlåtande blifvit infordradt.

27:o af samma dag, i anledning af väckt motion angående utarbetande af förslag till lag om samäganderätt till fast och lös egendom. (49.)

Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

28:o af samma dag, i anledning af väckt motion om lagbestämmelser till skydd för det fria arbetsaftalet. (52.)

Den i föregående förteckning omförmälta komité har ännu icke afgifvit betänkande i detta ämne.

29:o af den 10 maj 1899, i anledning af väckta motioner angående ändrad lagstiftning om skilnad i trolöfning och äktenskap. (90.)

Ärendet är fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

30:o af samma dag, i anledning af väckt motion om ändrade straffbestämmelser för brott, som omförmälas i 18 kapitlet 6 och 13 §§ strafflagen. (91.)

Ärendet har under år 1900 ej undergått vidare behandling.

31:o af samma dag, angående ordnandet af rättsförhållandena mellan kommuner och enskilde vid genomförande af stadsplaner m. m. (93.)

Sedan de enligt senast afgifna förteckning från öfverståthållareämbetet och Konungens befallningshafvande i länen infordrade utlåtanden inkommit, beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

32:o Riksdagens skrifvelse af den 10 maj 1899, i anledning af väckta motioner angående registrering af jämväl andra föreningar än sådana, som hafva ekonomisk verksamhet till sin uppgift. (101.)

De, enligt hvad senast afgifna förteckning förmåler, från Konungens samtliga befallningshafvande, domkapitlen i riket och konsistorierna infordrade utlåtanden hafva numera inkommit; och beror ärendet på Kongl. Maj:ts pröfning.

33:o af den 12 maj 1899, i anledning af väckt motion angående ändrad lydelse af 2, 20 och 21 §§ i lagen om hemmansklyfning, ägostyckning och jordafsöndring samt 6 § i lagfartslagen. (127.)

Sedan landtmäteristyrelsens i senast afgifna förteckning omförmålda utlåtande inkommit, har Kongl. Maj:t anbefalt kammarkollegium att afgifva utlåtande i ärendet.

Af dessa ärenden äro alltså de under 13:o, 23:o och 25:o upptagna hos Kongl. Maj:t slutligen afgjorda, de under 18:o och 26:o upptagna föremål för granskning i högsta domstolen, de under 6:o, 8:o, 24:o, 28:o och 33:o upptagna föremål för behandling af annan myndighet eller af särskilde komiterade, det under 19:o upptagna öfverlämnadt till annat departement samt de öfriga på pröfning beroende.

Landtförsvarsdepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 11 maj 1898, i anledning af Riksdagens år 1897 församlade revisörers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896. (84.)

Ärendet beror på Kongl. Maj:ts pröfning.

2:o af den 14 maj 1899, angående regleringen af utgifterna under riksstatens fjärde hufvudtitel. (63.)

Kongl. Maj:t har den 2 mars och den 21 september meddelat beslut i fråga om punkterna 14 och 34, hvaremot, beträffande punkterna 22 och 33, från vederbörande ämbetsverk infordrade utlåtanden ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Sjöförsvarsdepartementet.

Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1898, angående åtgärder till höjande af den svenska sjöfartsnäringen och till främjande af svenska alsters afsättning i utlandet. (120.)

Sedan den med anledning af denna skrifvelse tillsatta komité inkommit med utlåtande och förslag i afseende å skeppsmätningen och kostnaderna därför, hvilket utlåtande och förslag öfverlämnats till sjöförvarsdepartementets handläggning, har generaltullstyrelsen den 21 juni 1900 afgifvit infordradt utlåtande i ärendet.

Genom remiss den 2 juli 1900 infordrades utlåtande i ärendet från kommerskollegium, hvarifrån utlåtande ännu icke inkommit*).

Civildepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 21 maj 1882, i anledning af Riksdagens år 1881 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets samt andra af allmänna medel bestående fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1879. (75.)

Anmäldes den 19 januari 1900, då Kongl. Maj:t fattade beslut i ärendet, såvidt detsamma vid årets början varit på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

2:o af den 11 maj 1884, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjette hufvudtitel. (49.)

Det ärende, som föranlett skrifvelsens upptagande i nästföregående förteckning och som angår ändringar i reglementet för sjömanshusen i riket, har för vidare behandling öfverlämnats till finansdepartementet.

3:o af den 17 mars 1885, om ändrade stadganden angående den s. k. allmänna strömränsningen. (20.)

Den vidare behandlingen af detta ärende, i hvad det afser beredande af ersättning af statsmedel för den tunga, som genom deltagande i allmän strömränsning tillskyndas enskilde, har öfverlämnats till jordbruksdepartementet.

4:o af den 5 maj 1888, angående omarbetning af förordningen den 12 februari 1864 om hvad i afseende å passagerareångfartygs byggnad, utrustning och begagnande iakttagas bör. (46.)

Ärendet har för vidare behandling öfverlämnats till finansdepartementet.

5:o af den 19 maj 1892, angående utfärdande af en särskild ordningsstadga för hafsfisket vid rikets västkust. (85.)

Sedan landtbruksstyrelsen inkommit med det i senaste förteckning omförmälta utlåtande, har ärendet för vidare behandling öfverlämnats till jordbruksdepartementet.

6:o af den 9 maj 1893, i fråga om nedsättning i afgifterna för persontrafiken å statens järnvägar. (116.)

*) Se ämbetsberättelsen till 1900 års Riksdag, sid. 137.

Det från järnvägsstyrelsen den 4 november 1898 infortrade utlåtande i ärendet har ännu icke inkommit.

7:o Riksdagens skrivelse af den 16 maj 1895, i fråga om omarbetning af kungörelsen den 21 oktober 1864 angående förändrade instruktioner för direktioner, läkare och sysslomän vid länens lasarett och kurhus. (85.)

I detta ärende, som från ecklesiastikdepartementet öfverlämnats till civildepartementets vidare handläggning, hafva de i senaste ämbetsberättelsen omförmälta utlåtanden ännu icke fullständigt till Kongl. Maj:ts inkommit.

8:o af samma dag, angående omarbetning utaf gällande resereglemente af den 11 februari 1881 i syfte att åstadkomma större sparsamhet med statens medel. (87.)

Sedan statskontoret och kammarrätten inkommit med det i senaste förteckning omförmälta utlåtande, är ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

9:o af samma dag, om utarbetande och framläggande af förslag till lärlingslag. (91.) Ärendet har för vidare behandling öfverlämnats till finansdepartementet.

10:o af den 24 april 1896, angående föreskrifter i syfte att vid slagt af hemdjur minsta möjliga lidande måtte tillfogas djuren. (26.)

Sedan det från medicinalstyrelsen den 15 november 1899 infortrade utlåtande inkommit, har ärendet för vidare behandling öfverlämnats till jordbruksdepartementet.

11:o af den 7 maj 1896, angående vissa föreskrifter rörande försäljning af konstgjorda gödningsämnen och beredda foderämnen. (52.)

Ärendet har för vidare behandling öfverlämnats till jordbruksdepartementet.

12:o af den 11 maj 1896, angående utredning rörande fiskeribefolkningens i Göteborgs och Bohus län nuvarande bostadsförhållanden. (66.)

Ärendet har för vidare handläggning öfverlämnats till jordbruksdepartementet.

13:o af den 8 maj 1897, angående utredning, huruvida ej föreskrift borde meddelas därom, att tändstickor, i hvilkas tändmassa vanlig fosfor ingår, ej må till riket införas eller där utbjudas eller hållas till salu. (81.)

Den 30 mars 1900 utfärdades författning i ämnet.

14:o af den 15 maj 1897, angående ändring af gällande bestämmelser i fråga om handeln med vin och maltdrycker i stad. (112.)

Ärendet har för vidare behandling öfverlämnats till finansdepartementet.

15:o af den 13 maj 1898, angående ålderdomsunderstöd åt i kommuners tjänst anställda barnmorskor. (118.)

Sedan i detta ärende, som från ecklesiastikdepartementet öfverlämnats till civildepartementets handläggning, direktionen för folkskolelärnarnes pensionsinrättning inkommit med infordradt utlåtande, är ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

16:o Riksdagens skrivelse af den 29 april 1899, angående ändring af gällande bestämmelser i fråga om prenumeration å tidningar. (57.)

I detta ärende, som från finansdepartementet öfverlämnats till civildepartementets handläggning, hafva de i senaste ämbetsberättelsen omförmälta särskildt tillkallade personer ännu icke afgifvit förslag i ämnet.

17:o af den 13 maj 1899, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjuete hufvudtitel. (65.)

Kongl. Maj:t har den 8 februari 1900 meddelat beslut i den del af detta ärende, som vid årets början var på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

18:o af den 5 maj 1899, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående en väganläggning inom Norrbottens län mellan Jäckvik och riksgränsen. (80.)

Sedan Konungens befallningshafvande i Norrbottens län inkommit med utlåtande i ärendet, har Kongl. Maj:t vid förnyad anmälan af detsamma den 11 maj 1900 däri meddelat beslut.

19:o af den 8 maj 1899, i fråga om inrättande af förliknings- och skiljenämnder i tvister mellan arbetare och arbetsgivare. (85.)

Den i senaste förteckning omförmälta komité har ännu icke inkommit med utlåtande och förslag i ämnet.

20:o af den 10 maj 1899, i anledning af Riksdagens år 1898 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1897. (103.)

Järnvägsstyrelsen har ännu icke inkommit med det från styrelsen infordrade utlåtande öfver skrifvelsen i hvad den rör frågan om ersättning till tullverkets personal i Helsingborg för visst öfvertidsarbete.

21:o af den 12 maj 1899, angående lindring i fraktkostnaderna vid järnvägstransport af kalk m. m. (130.)

Det af Kongl. Maj:t den 19 maj 1899 från järnvägsstyrelsen infordrade utlåtandet i ärendet har ännu ej inkommit; och har järnvägsstyrelsen i skrifvelse den 13 september 1900 redogjort för anledningen till dröjsmålet.

Af dessa ärenden äro alltså de under 1:o, 13:o, 17:o och 18:o upptagna hos Kongl. Maj:t slutligen afgjorda, de under 6:o, 7:o, 16:o, 19:o, 20:o och 21:o upptagna föremål för behandling af annan myndighet eller af särskilde komiterade, de under 2:o, 3:o, 4:o, 5:o, 9:o, 10:o, 11:o, 12:o och 14:o upptagna öfverlämnade till annat departement samt de öfriga på pröfning beroende.

Finansdepartementet.

1:o Riksdagens skrivelse af den 25 juli 1863, i anledning af väckt fråga om närmare bestämmelser i afseende på erhållande af skatterätt till krononybyggen. (109.)

Den 30 mars 1900 har Kongl. Maj:t till pröfning förehaft den af Riksdagen i förestående skrivelse omförmålda fråga jämte vissa andra med densamma i mer eller mindre omedelbart sammanhang stående frågor, och har Kongl. Maj:t funnit desamma icke till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

2:o af den 11 maj 1884, angående regleringen af utgifterna under riksstatens sjetta hufvudtitel. (49.)

Sedan den i anledning af förestående skrivelse den 3 oktober 1884 tillsatta komité till Kongl. Maj:t inkommit med utlåtande och förslag till ändringar i reglementena för sjömanshusen i riket och handelsflottans pensionsanstalt samt kommerskollegium, efter vederbörande myndigheters hörande, afgifvit infordradt utlåtande, hafva handlingarna i fråga om ändringar i reglementet för sjömanshusen i riket öfverlämnats till särskilda komiterade för afgifvande af förslag i ärendet, hvilket förslag ännu icke inkommit.

På föredragning af chefen för finansdepartementet, till hvilket departement ärendet numera från civildepartementet öfverflyttats, har Kongl. Maj:t förordnat, att till den af Kongl. Maj:t den 9 november 1900 tillsatta komité för utredning af frågan om ett förbättradt pensioneringssätt för sjömän skulle öfverlämnas åtskilliga förevarande ärende tillhörande handlingar för att tagas i öfvervägande, i den mån de fölle inom området för det sagda komité lämnade uppdrag.

3:o af den 5 maj 1888, angående omarbetning af förordningen den 12 februari 1864 om hvad i afseende å passagerareångfartygs byggnad, utrustning och be-
gagnande iakttagas bör. (46.)

Sedan de komiterade, som erhållit i uppdrag att verkställa revision af ifrågavarande författning, den 15 mars 1900 afgifvit förslag till förordning angående passagerareångfartyg, har vid föredragning den 6 påföljande juli af chefen för finansdepartementet, till hvilket departement ärendet numera öfverflyttats från civildepartementet, Kongl. Maj:t anbefalt kommerskollegium att afgifva utlåtande öfver berörda förslag, hvilket utlåtande ännu icke inkommit till Kongl. Maj:t.

4:o af den 7 maj 1894, i anledning af Riksdagens år 1893 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1892. (76.)

Sedan Kongl. Maj:t den 9 juni 1899 tillsatt en komité för verkställande af utredning angående förändradt ordnande af det civila pensionsväsendet, kommer den af Riksdagen i förevarande skrivelse, under rubriken flottans pensionskassa, gjorda framställning, hvilken äger samband med ämnen, som komitén har att behandla, att blifva föremål för pröfning

i sammanhang med det utlåtande och förslag, som kan komma att af bemälda komité afgifvas.

5:o Riksdagens skrivelse af den 16 maj 1895, om utarbetande och framläggande af förslag till lärlingslag. (91.)

Sedan kommerskollegium till Kongl. Maj:t inkommit med utlåtande i ärendet, är detta, som numera öfverflyttats från civildepartementet till finansdepartementet, på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

6:o af den 13 maj 1896, i anledning af väckta motioner om åtgärder till befrämjande af hushållningen med enskildes skogar. (107.)

Sedan den med anledning af förevarande skrivelse tillsatta komité afgifvit betänkande med förslag, samt yttranden i ämnet infordrats från vederbörande myndigheter, har ärendet numera öfverflyttats till jordbruksdepartementet.

7:o af samma dag, i anledning af väckta motioner angående ändrade bestämmelser rörande afgäld från jordafsöndringar. (111.)

Det från kammarkollegium i ärendet infordrade utlåtande har ännu icke inkommit till Kongl. Maj:t.

8:o af den 30 april 1897, i anledning af justitieombudsmannens framställning angående det i statens tjänst använda papper m. m. (46.)

Sedan statskontoret afgifvit infordradt utlåtande, har Kongl. Maj:t den 9 november 1900 bemyndigat chefen för finansdepartementet att för utarbetande inom departementet af förslag till vissa bestämmelser i ämnet tillkalla fem sakkunniga personer.

De af chefen för finansdepartementet med stöd af berörda bemyndigande tillkallade personerna hafva ännu icke inkommit med sitt förslag.

9:o af den 5 maj 1897, i anledning af väckt motion angående ändrade grunder för den kommunala beskattningen. (65.)

Sedan den af Kongl. Maj:t i ärendet tillsatta komité den 15 maj 1900 afgifvit betänkande med förslag i ämnet, har Kongl. Maj:t den 17 augusti samma år anbefalt öfverståthållareämbetet och Konungens befallningshafvande i rikets samtliga län att inkomma med utlåtande öfver nämnda förslag; och har sådant utlåtande från samtliga vederbörande ännu icke inkommit.

10:o af den 13 maj 1897, i anledning af Riksdagens år 1896 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1895. (97.)

Sedan statskontoret och kammarrätten afgifvit gemensamt utlåtande i anledning af Riksdagens i förevarande skrivelse under rubriken marinförvaltningen gjorda framställning angående marinförvaltningens räkenskaper, är ärendet beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

Bil. till justitieombudsmannens ämbetsberättelse till 1901 års Riksdag.

11:o Riksdagens skrivelse af den 15 maj 1897, angående ändring i gällande bestämmelser i fråga om handeln med vin och maltdrycker i stad. (112.)

Sedan detta ärende öfverflyttats från civildepartementet till finansdepartementet, har den med anledning af förevarande skrivelse tillsatta komité den 23 maj 1900 afgifvit betänkande med förslag till förordning om försäljning af vin och maltdrycker samt utskänkning af tillagade icke spirituösa drycker m. m., och har Kongl. Maj:t den 6 juli samma år anbefalt järnvägsstyrelsen äfvensom öfverståthållareämbetet och Konungens befallningshafvande i rikets samtliga län att inkomma med utlåtande öfver de afgifna förslagen.

De sålunda infordrade yttrandena hafva ännu icke inkommit från samtliga vederbörande.

12:o af den 22 april 1898, i fråga om afskrifning af vedhyggsterräntan och tågtekarräntan å bergsfrälsejorden i Falu fögderi m. m. (56.)

Sedan kammarkollegium efter vederbörandes hörande och statskontoret afgifvit utlåtande i ärendet, är detta beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

13:o af den 2 maj 1898, angående utredning i fråga om vissa af landets vattenfall m. m. (67.)

Sedan Kongl. Maj:t den 9 juni 1899 tillsatt en komité för utredning beträffande de mera betydande vattenfall i landet, hvilka helt och hållet eller delvis kunde anses vara i statens ägo med mera, har detta ärende öfverflyttats till jordbruksdepartementet.

14:o af den 13 maj 1898, angående regleringen af utgifterna under riksstatens nionde hufvudtitel, innefattande anslagen till pensions- och indragningsstaterna. (80.)

Sedan öfver Riksdagens i berörda skrivelse gjorda framställning i fråga om ändrade grunder för pensionering af ämbets- och tjänstemän samt betjänte, hvilkas pensionering helt eller delvis bestredes af allmänna medel, infordrade utlåtanden inkommit från vederbörande myndigheter, har Kongl. Maj:t den 6 april 1900 aflåtit proposition till Riksdagen angående bestämmelser om förlust af pensionsrätt eller pension för den, som blifvit från innehavande tjänst afsatt eller förklarats hafva gjort sig till afsättning skyldig.

15:o af den 11 maj 1898, i anledning af Riksdagens år 1897 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896. (84.)

Sedan kammarkollegium den 27 maj 1898 anbefalts att inkomma med utlåtande i anledning af Riksdagens under rubriken kammarkollegium gjorda framställning angående Husqvarna gevärsfaktori samt Finspongs järn- och styckebruk, har kollegium afgifvit sådant utlåtande dels beträffande Husqvarna gevärsfaktori den 12 oktober 1899, hvarefter ärendet i denna del remitterats till arméförvaltningen för afgifvande af yttrande, som ännu icke inkommit till Kongl. Maj:t, dels ock, hvad angår Finspongs järn- och styckebruk, den 6 februari 1900.

Vid föredragning den 16 påföljande mars af Riksdagens skrifvelse, i hvad den afsåge nämnda bruk, har Kongl. Maj:t funnit Riksdagens framställning i denna del icke till någon Kongl. Maj:ts vidare åtgärd föranleda.

16:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1898, angående åtgärder till höjande af den svenska sjöfartsnärings och till främjande af svenska alsters afsättning i utlandet. (120.)

Sedan detta ärende öfverflyttats från civil- till finansdepartementet, har den af Kongl. Maj:t den 1 juli 1898 i ärendet tillsatta komité afgifvit utlåtande och förslag rörande vissa å sjöfarten hvilande afgifter äfvensöm angående taxering af rederirörelse.

Öfver berörda förslag hafva utlåtanden infordrats från vederbörande; och hafva dessa utlåtanden ännu icke inkommit till Kongl. Maj:t.*)

17:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående upplåtelse af rätt till bearbetande af magnesitförekomster. (125.)

Sedan kommerskollegium inkommit med infordrad utredning i ärendet, har vid detsammas föredragning den 23 februari 1900 förordnats, att handlingarna i ärendet jämte protokollsutdrag skulle öfverlämnas till justitiedepartementet för vidare åtgärd.

18:o af den 21 mars 1899, angående förbud mot försäljning af spirituösa drycker mot postförskott. (31.)

Den 30 november 1900 har Kongl. Maj:t beslutit till Riksdagen aflåta proposition om förändrad lydelse af § 4 i förordningen angående vilkoren för försäljning af bränvin och andra brända eller destillerade spirituösa drycker den 24 maj 1895.

19:o af den 29 april 1899, angående ändring af gällande bestämmelser i fråga om prenumeration å tidningar. (57.)

Sedan jämlikt bemyndigande chefen för finansdepartementet för utarbetande inom nämnda departement af förslag till bestämmelser i det af Riksdagen afsedda syfte tillkallat sex personer, är ärendet numera öfverflyttadt till civildepartementet.

20:o af den 10 maj 1899, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af kronolägenheten Halmstads slottsjord. (118.)

Sedan fängvårdsstyrelsen inkommit med infordrad utlåtande, har ärendet öfverflyttats till jordbruksdepartementet.

21:o af samma dag, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition till Riksdagen med förslag till lag angående civile tjänsteinnehafvares rätt till pension af staten m. m. (121.)

Den i anledning af Riksdagens förevarande skrifvelse af Kongl. Maj:t tillsatta komité har ännu icke inkommit med den anbefalda utredningen.

*) Se ämbetsberättelsen till 1900 års Riksdag, sid. 137.

22:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1899, i anledning af inom Riksdagen väckta motioner i fråga om åtgärder för beredande af möjlighet för mindre bemedlade att förvärfva sig egna hem. (135.)

Sedan Kongl. Maj:t den 10 juli 1899 tillsatt en komité med uppdrag att verkställa den af Riksdagen begärda utredning i ämnet, har ärendet öfverflyttats till jordbruksdepartementet.

23:o af den 14 maj 1899, angående rätt för jordägare att inlösa till statsverket indragna hospitalsräntor m. m. (140.)

Den 26 maj 1899 har kammarkollegium anbefalts att i anledning af denna Riksdagens skrifvelse afgifva utlåtande. Detta utlåtande har ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

Af dessa ärenden äro alltså de under 1:o, 14:o och 18:o upptagna hos Kongl. Maj:t slutligen afgjorda, de under 2:o, 3:o, 7:o, 8:o, 9:o, 11:o, 15:o, 16:o, 21:o och 23:o upptagna föremål för behandling af annan myndighet eller af särskilde komiterade, de under 6:o, 13:o, 17:o, 19:o, 20:o och 22:o upptagna öfverlämnade till annat departement samt de öfriga på pröfning beroende.

Ecklesiastikdepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 7 juli 1887, angående undervisnings-, examens- och studieväsendet vid universiteten och karolinska mediko-kirurgiska institutet. (75.)

Ärendet beror fortfarande på Kongl. Maj:ts pröfning.

2:o af den 14 maj 1888, angående åtgärder för ett bättre handhafvande af offentliga arkiv. (84.)

Kongl. Maj:t har den 31 december 1900 utfärdat stadga angående vissa offentliga arkiv.

3:o af den 16 maj 1895, i fråga om omarbetning af kungörelsen den 21 oktober 1864 angående förändrade instruktioner för direktioner, läkare och sysslomän vid länens lasarett och kurhus. (85.)

På grund af förnyade stadgan angående fördelning af ärendena mellan statsdepartementen den 31 mars 1900 har ifrågavarande ärende för vidare behandling öfverlämnats till civildepartementet.

4:o af den 25 april 1896, angående åtgärder för beredande af lämplig uppfostran åt minderåriga förbrytare samt vanartade och i sedligt afseende försummade barn. (37.)

Sedan den i ärendet tillsatta komité den 26 oktober 1899 till ecklesiastikdepartementet afgifvit betänkande och förslag angående vanartade och i sedligt afseende försummade

barns behandling, hafva öfver vissa af dessa förslag infordrats yttranden från öfverståthållareämbetet och Konungens befallningshafvande i samtliga län. De sålunda infordrade yttrandena hafva ännu ej fullständigt till Kongl. Maj:t inkommit.

5:o Riksdagens skrifvelse af den 28 april 1897, angående undervisningen i geografi vid de allmänna läroverken. (44.)

Kongl. Maj:t har den 31 december 1900 beslutit utfärda kungörelse i ämnet.

6:o af den 5 maj 1897, i anledning af väckta motioner angående ändring i prästerskapets aflöningsförhållanden. (62.)

Den af Kongl. Maj:t den 22 oktober 1897 för ärendets behandling tillsatta komité har ännu icke afgifvit slutligt betänkande.

7:o af den 8 maj 1897, angående beredande af ordnade förhållanden med afseende på vissa kringvandrare, i synnerhet de s. k. tatarne. (80.)

Det under 4:o här ofvan omförmälta komitébetänkande afser jämväl Riksdagens i förevarande skrifvelse gjorda framställning.

8:o af samma dag, angående vidtagande af åtgärder för kontroll öfver värden och förvaltningen af fromma stiftelser inom landet. (82.)

Sedan högsta domstolen afgifvit yttrande i ärendet, anmäldes detsamma inför Kongl. Maj:t den 30 november 1900, därvid beslöts, att ärendet skulle för vidare behandling öfverlämnas till justitiedepartementet.

9:o af den 13 maj 1897, i anledning af Riksdagens år 1896 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1895. (97.)

10:o af den 17 maj 1897, angående afskaffande af lärareprof inför domkapitlen. (113.)

Kongl. Maj:t har den 31 december 1900 beslutit utfärda kungörelser i de ämnen, som i dessa båda skrivelser beröras.

11:o af den 7 maj 1898, i anledning af väckt motion om åvägabringande af rättsordning beträffande slägtnamn. (85.)

Jämlikt Kongl. Maj:ts beslut den 7 december 1900 har detta ärende öfverlämnats från justitiedepartementet till ecklesiastikdepartementet. Öfver ett i anledning af berörda skrifvelse upprättadt förslag till ändring af förordningen angående kyrkoböckers förande den 6 augusti 1894 hafva utlåtanden infordrats från samtliga länsstyrelser och ecklesiastika konsistorier i riket.

12:o af den 11 maj 1898, i anledning af Riksdagens år 1897 församlade revisorers berättelse angående verkställd granskning af statsverkets jämte därtill hörande fonders tillstånd, styrelse och förvaltning under år 1896. (84.)

Från kammarrätten och statskontoret infordrade utlåtanden öfver berörda skrifvelse, i hvad

den afser Upsala universitet, hafva ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit. Beträffande den till institutet för blinda å Tomtebodas donerade Nybergiska fondens förvaltning under åren 1887—1893 har förnyadt utlåtande infordrats från direktionen öfver institutet, hvilket utlåtande ännu ej till Kongl. Maj:t inkommit.

13:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1898, angående ålderdomsunderstöd åt i kommuners tjänst anställda barnmorskor. (118.)

På grund af förnyade stadgan angående fördelning af ärendena mellan statsdepartementen den 31 mars 1900 har ifrågasvarande ärende för vidare behandling öfverlämnats till civildepartementet.

14:o af samma dag, angående åstadkommande af ökad varaktighet hos vissa tryckalster. (128.)

Sedan infordradt utlåtande från styrelsen för tekniska högskolan inkommit, hafva upplysningar i ämnet begärts hos norska regeringens justits- och politidepartement samt hos vissa främmande makter; och hafva dessa upplysningar ännu ej erhållits.

15:o af den 19 april 1899, i anledning af väckta motioner angående ändring af § 7 i förordningen om kyrkostämma m. m. (53.)

Sedan från Konungens befallningshafvande och domkapitlen i riket infordrade utlåtanden inkommit, har förslag till författning i ärendet utarbetats, öfver hvilket förslag Konungens befallningshafvande och domkapitlen i riket samt Stockholms stads konsistorium anbefalts att afgifva utlåtanden, som ännu ej inkommit.

16:o af den 6 maj 1899, angående inrättande vid fullständiga och femklassiga allmänna läroverk af en utaf viss kompetens åtföljd afgangsexamen för lärjungar i 15—16-års-åldern m. m. (84.)

Den af Kongl. Maj:t den 26 maj 1899 för, bland annat, detta ärendes behandling tillsatta komité har ännu icke afgifvit betänkande.

17:o af den 8 maj 1899, angående förändrad uppställning af den s. k. lilla almanackan och införande i almanackan af ny namnlängd. (86.)

Kongl. Maj:t har den 18 maj 1900 meddelat vetenskapsakademien föreskrifter angående förändringar i almanackan.

18:o af samma dag, angående utredning och förslag till förbättrad vård åt sådana sinnesslöa, hvilka icke intagas i uppfostringsanstalter och arbetshem. (87.)

Från åtskilliga myndigheter infordrade yttranden i ärendet hafva ej alla ännu till Kongl. Maj:t inkommit.

19:o af den 12 maj 1899, i anledning af väckt motion om ändringar i gällande lagstiftning rörande fattigvården. (126.)

På grund af förnyade stadgan angående fördelning af ärendena mellan statsdepartementen

den 31 mars 1900 har ifrågavarande ärende för vidare behandling öfverlämnats till jordbruksdepartementet.

20:o Riksdagens skrifvelse af den 13 maj 1899, angående regleringen af utgifterna under riksstatens åttonde hufvudtitel. (67.)

Kongl. Maj:t har under år 1900 meddelat beslut i ärendet, så vidt detsamma vid årets början berodde på Kongl. Maj:ts pröfning, utom i de delar, som omförmälas under punkterna 117, 118 och 120 af Riksdagens skrifvelse.

Vid ärendets föredragning den 19 maj 1899 förordnade Kongl. Maj:t, att beträffande punkten 117, rörande bidrag till restaurering af Mariakyrkan i Sigtuna, Konungens befallningshafvande i Stockholms län skulle inhämta Sigtuna, S:t Olofs och S:t Pers församlingars utlåtanden, huruvida församlingarna vore villiga åtaga sig de ytterligare kostnader för Mariakyrkans i Sigtuna restaurering, som af Riksdagens beslut påkallades, samt åtaga sig det framtida underhållet af kyrkan. Efter det berörda utlåtanden inkommit, remitterades ärendet till domkapitlet i Upsala, och sedan denna myndighet däri afgifvit yttrande, infordrades genom remiss den 19 oktober 1899 utlåtande af öfverintendentsämbetet, hvarifrån svar ännu ej inkommit.

Beträffande punkten 118, angående bidrag till restaurering af Husaby församlings kyrka, förordnade Kongl. Maj:t vid föredragning den 19 maj 1899, att Konungens befallningshafvande i Skaraborgs län skulle inhämta Husaby församlings yttrande, huruvida församlingen vore villig åtaga sig de ytterligare kostnader för sin kyrkas restaurering, som af Riksdagens beslut påkallades, samt att ansvara för det framtida underhållet af kyrkan. Efter det berörda utlåtande inkommit, remitterades ärendet till domkapitlet i Skara, och sedan denna myndighet däri afgifvit yttrande, infordrades genom remiss den 5 november 1900 utlåtande af öfverintendentsämbetet, hvarifrån svar ännu ej inkommit.

Hvad slutligen angår punkten 120, angående anslag för uppförande af en kapellbyggnad i Junosuando by af Pajala församling, förordnade Kongl. Maj:t likaledes vid föredragning den 19 maj 1899, att öfverintendentsämbetet skulle, efter vederbörandes hörande, till Kongl. Maj:t inkomma med förslag till de förenklingar i byggnadsplanen för nämnda kapellbyggnad, som kunde vidtagas för kapellets uppförande för 18,000 kronor. Sedan öfverintendentsämbetet inkommit med dylikt förslag samt Konungens befallningshafvande i Norrbottens län däröfver afgifvit yttrande, har Konungens bemålde befallningshafvande genom remiss den 28 november 1900 anbefalts att, efter hörande af Pajala församling och Junosuando kapellag, i ärendet afgifva förnyadt utlåtande.

21:o af samma dag, angående åtgärder för att bereda säkrare förvaring af de under pastors uppsigt och vård stående arkivalier. (124.)

Kongl. Maj:t har den 31 december 1900 utfärdat stadga angående vissa offentliga arkiv.

22:o af den 14 maj 1899, i fråga om upphörande af det från viss jord i Skåne, Halland och Blekinge utgående landgillet, äfven kalladt smörränta. (139.)

Till Kongl. Maj:t har ännu icke inkommit utlåtande, som kammarkollegium anbefalts att, efter vederbörandes hörande, i ärendet afgifva.

Af dessa ärenden äro alltså de under 2:o, 5:o, 9:o, 10:o, 17:o och 21:o upptagna hos Kongl. Maj:t slutligen afgjorda, de under 4:o, 6:o, 7:o, 11:o, 12:o, 15:o, 16:o, 18:o, 20:o i tre särskildt angifna punkter och 22:o antecknade föremål för behandling af annan myndighet eller af särskilde komiterade, de under 3:o, 8:o, 13:o och 19:o upptagna öfverlämnade till andra departement, det under 14:o antecknade hvilande i afvaktn på erhållande af begärda upplysningar samt det under 1:o upptagna beroende på pröfning.

Jordbruksdepartementet.

1:o Riksdagens skrifvelse af den 17 mars 1885, om ändrade stadganden angående den s. k. allmänna strömränsningen. (20.)

Öfverlämnad från civildepartementet. Det i senaste ämbetsberättelsen omnämnda, från väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt landbruksstyrelsen infordrade utlåtandet har ännu icke inkommit.

2:o af den 19 maj 1892, angående utfärdande af en särskild ordningsstadga för hafsfisket vid rikets västkust. (85.)

Öfverlämnad från civildepartementet. Detta ärende är på Kongl. Maj:ts pröfning beroende.

3:o af den 24 april 1896, angående föreskrifter i syfte att vid slagt af hemdjur minsta möjliga lidande måtte tillfogas djuren. (26.)

Öfverlämnad från civildepartementet. Ärendet är fortfarande beroende på Kongl. Maj:ts pröfning.

4:o af den 7 maj 1896, angående vissa föreskrifter rörande försäljning af konstgjorda gödningsämnen och beredda foderämnen. (52.)

Öfverlämnad från civildepartementet. Ärendet är fortfarande beroende på vidare handläggning.

5:o af den 11 maj 1896, angående utredning rörande fiskeribefolkningens i Göteborgs och Bohus län nuvarande bostadsförhållanden. (66.)

Öfverlämnad från civildepartementet. Sedan senaste ämbetsberättelsen afgafs, har domänstyrelsen inkommit med utlåtande, hvaremot kammarkollegium ännu icke afgifvit infordradt yttrande.

6:o af den 13 maj 1896, i anledning af väckta motioner om åtgärder till befrämjande af hushållningen med enskildes skogar. (107.)

Öfverlämnad från finansdepartementet. De från vederbörande myndigheter infordrade yttranden öfver det betänkande med förslag i ämnet, som den med anledning af förevarande skrifvelse tillsatta komité afgifvit, hafva ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit.

7:o Riksdagens skrivelse af den 2 maj 1898, angående utredning i fråga om vissa af landets vattenfall m. m. (67.)

Öfverlämnad från finansdepartementet. Ärendet är fortfarande föremål för behandling af den utaf Kongl. Maj:t i anledning af omförmälda skrivelse den 9 juni 1899 tillsatta komité.

8:o af den 10 maj 1899, i anledning af Kongl. Maj:ts proposition angående disposition af kronolägenheten Halmstads slottsjord. (118.)

Öfverlämnad från finansdepartementet. Sedan fångvårdsstyrelsen till Kongl. Maj:t inkommit med infordradt utlåtande i ärendet, har detsamma remitterats till Konungens befallningshafvande i Hallands län, hvilken myndighet ännu icke afgifvit yttrande.

9:o af den 12 maj 1899, i anledning af väckt motion om ändringar i gällande lagstiftning rörande fattigvården. (126.)

Öfverlämnad från ecklesiastikdepartementet. Sedan infortrade utlåtanden afgifvits af samtliga Konungens befallningshafvande, har ärendet remitterats till kammarrätten, hvilket ämbetsverk ännu icke till Kongl. Maj:t inkommit med yttrande.

10:o af den 13 maj 1899, i anledning af väckta motioner i fråga om åtgärder för beredande af möjlighet för mindre bemedlade att förvärfva sig egna hem. (135.)

Öfverlämnad från finansdepartementet. Den af Kongl. Maj:t den 10 juli 1899 i anledning af berörda skrivelse tillsatta komité har ännu ej afgifvit betänkande i ämnet.

Af dessa ärenden äro alltså de under 2:o, 3:o och 4:o upptagna beroende på pröfning och de öfriga föremål för behandling af annan myndighet eller af särskilde komiterade.

Tabell,

utvisande under hvilka nummer åtgärderna i anledning af de vid Riksdagen år 1900 aflåtna, i tionde samlingen af bihanget till Riksdagens protokoll för samma år införda skrivelser finnas upptagna i den under I här ofvan införda förteckning.

(Första siffertalet utvisar skrivelserns nummer i ofvanberörda samling och det senare talet numret i förenämnda förteckning.)

1	1	27	92	52	108	77	45, 65, 111	102	74
2	*)	28	58	53	62	78	46, 64, 112	103	89
3	2	29	59	54	109	79	47, 86	104	119
4	3	30	36	55	110	80	28, 31, 48, 66	105	120
5	*)	31	**)	56	39	81	67	106	75
6	*)	32	37	57	9	82	68	107	29
7	4	33	38, 93	58	40	83	69	108	76
8	5	34	60	59	41	84	***)	109	77
9	6	35	94	60	42	85	49	110	78
10	**)	36	95	61	84	86	17	111	90
11	7	37	96	62	10	87	113	112	91
12	***)	38	97	63	11	88	18	113	51
13	**)	39	98	64	43	89	19	114	20
14	***)	40	99	65	12	90	70	115	121
15	**)	41	8	66	13	91	114	116	21
16	32	42	100	67	14	92	71	117	22
17	33	43	101	68	85	93	87	118	23
18	34	44	83	69	15	94	88	119	52
19	35	45	102	70	44	95	50	120	122
20	55	46	61	71	26	96	72	121	53
21	56	47	103	72	63	97	73	122	79
22	*)	48	104	73	16	98	115	123	25
23	*)	49	105	74	24	99	116	124	54, 80
24	*)	50	106	75	27	100	117	125	81
25	*)	51	107	76	30	101	118	126	82
26	57								

*) Utfärdade förordnanden.

**) Skrifvelse till fullmäktige i riksgäldskontoret.

***) Skrifvelse till fullmäktige i riksbanken.